

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Επαγγελματών Υγείας & Πρόνοιας

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Πτυχιακή Εργασία:

**ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ GROOMING ΣΕ ΕΦΗΒΟΥΣ 13-17
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΤΟΥΣ
ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΥΣ**

ΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΚΑΚΑΜΠΟΥΡΑ ΜΥΡΣΙΝΗ

ΚΑΜΟΥΤΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΜΑΣΣΑΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΙΑΤΡΑΚΗ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του πτυχίου Κοινωνικής Εργασίας

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2018

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να μελετηθούν οι προσωπικές εμπειρίες των νέων του Δήμου Ηρακλείου όσον αφορά το φαινόμενο του grooming (διαδικτυακή αποπλάνηση), αλλά και οι απόψεις των ειδικών επαγγελματιών. Διεξήχθη πρωτογενής ποσοτική και ποιοτική έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου και ημιδομημένων συνεντεύξεων αντίστοιχα. Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας αποτέλεσαν 200 έφηβοι μαθητές, ηλικίας 13-17 ετών, οι οποίοι επιλέχθηκαν με στρωματοποιημένη δειγματοληψία «κατά συστάδες». Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ιδιωτικά και σε κοινωνικά φροντιστήρια στην πόλη του Ηρακλείου. Το δείγμα της ποιοτικής έρευνας αποτέλεσαν 4 επαγγελματίες ειδικοί οι οποίοι ασχολούνται με το φαινόμενο αυτό. Οι μαθητές του δείγματος κατά μέσο όρο πιστεύουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό ότι είναι άτομα που αξίζουν τουλάχιστον όσο και οι άλλοι, πιστεύουν ότι έχουν καλά στοιχεία στο χαρακτήρα τους, δε βλέπουν τους εαυτούς τους ως αποτυχημένα άτομα και διατηρούν αρκετά καλές σχέσεις με τις οικογένειές τους. Αναφορικά με το φαινόμενο της διαδικτυακής παρενόχλησης το 26% απάντησε ότι συνέβη τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών. Επίσης από την έρευνα συμπεραίνεται ότι ένας στους πέντε συμμετέχοντες δήλωσε ότι δεχόταν τουλάχιστον συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ φύλου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης διαπιστώνεται ότι τα κορίτσια δέχονται συχνότερα σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τα αγόρια, εύρημα που συμφωνεί και με την ποιοτική έρευνα. Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ φύλου και συχνότητας επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας φαίνεται ότι τα κορίτσια και τα αγόρια επισκέπτονται δωμάτια επικοινωνίας με την ίδια περίπου συχνότητα. Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και σχέσης με την οικογένεια υπάρχουν ενδείξεις ότι οι έφηβοι που δε διατηρούν ιδιαίτερα καλές σχέσεις με τις οικογένειές τους πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, εύρημα που συμφωνεί και με την ποιοτική έρευνα. Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ αυτοεκτίμησης και συχνότητας

σεξουαλικής παρενόχλησης οι έφηβοι που δήλωσαν ότι θεωρούν τους εαυτούς τους αποτυχημένους παρουσίασαν πολύ υψηλότερα ποσοστά περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τους εφήβους που δήλωσαν ότι δε θεωρούν τους εαυτούς τους αποτυχημένους, εύρημα που συμφωνεί και με την ποιοτική έρευνα. Αναφορικά τέλος με τη σχέση μεταξύ συχνότητας χρήσης διαδικτύου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης φαίνεται ότι οι έφηβοι μαθητές που χρησιμοποιούν με μικρή ή μέτρια συχνότητα το διαδίκτυο πέφτουν με πολύ μικρή συχνότητα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

Λέξεις Κλειδιά: grooming, έφηβοι, προσωπικότητα, οικογένεια

Abstract

The purpose of this research was to study the personal experiences of the young people of the Municipality of Heraklion regarding the phenomenon of grooming, as well as the opinions of specialists. A primary quantitative and qualitative research was conducted using a questionnaire and semi-structured interviews respectively. The sample of the quantitative research consisted of 200 teenage students aged 13-17 years who were selected through stratified cluster sampling. The sample of the qualitative research consisted of 4 professional specialists who are involved in this phenomenon. On average, the students of the sample believe that they are at least as deserving as others, believe they have good personality traits, do not see themselves as unsuccessful individuals and maintain good relationships with their families. Regarding the online grooming phenomenon, 26% said that it happened at least once or twice during the last six months. The survey also concluded that one in five participants said they were at least sexually harassed through social networking pages. With regard to the relationship between sex and frequency of sexual harassment, girls are more likely to experience sexual harassment through social networking sites than boys, a finding that is also consistent with the qualitative research. Regarding the relationship between sex and frequency of visits to chatrooms, it appears that girls and boys visit chatrooms at the same frequency. Regarding the relationship between sexual harassment and family relationships, there are indications that adolescents who do not have particularly good relationships with their families are more likely to be victims of sexual harassment through social networking sites, a finding consistent with the qualitative research. Regarding the relationship between self-esteem and sexual harassment, frequency adolescents who stated that they perceive themselves as unsuccessful had a much higher incidence of sexual harassment through social networking pages than adolescents who said they did not consider themselves to be unsuccessful, a finding consistent with the qualitative research. Regarding the link between internet usage frequency and sexual harassment frequency, it appears that teenage students who use the internet with a low or moderate frequency are very often victims of sexual harassment through social networking sites.

Keywords: grooming, teens, personality, family

<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	2
<u>ABSTRACT</u>	4
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ ΕΝΝΟΙΩΝ</u>	13
<u>1.1 Παρενόχληση (Grooming)</u>	13
<u>1.2 Διαδικτυακός εκφοβισμός (Cyber-bullying)</u>	14
<u>1.3 Διαδικτυακή σεξουαλική κακοποίηση</u>	16
<u>1.4 Παιδοφιλία</u>	16
<u>1.5 Εφηβική ηλικία</u>	19
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΘΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ GROOMING</u>	22
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ GROOMING</u>	24
<u>3.1 Περιεχόμενο ελληνικής νομοθεσίας</u>	24
<u>3.2 Προστασία θυμάτων</u>	26
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ GROOMING</u>	27
<u>4.1 Ενημέρωση στους γονείς και μέτρα πρόληψης από την οικογένεια</u>	31
<u>4.2 Ενημέρωση από το σχολείο και σχολικά προγράμματα</u>	33
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ GROOMING</u>	37
<u>5.1 Οι αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοσύνθεση των θυμάτων του grooming</u>	40
<u>5.2 Η σημασία της συμβουλευτικής για την αντιμετώπιση του grooming</u>	41
<u>5.2.1 Θεωρίες Συμβουλευτικής</u>	43
<u>5.2.1.1 Ψυχοδυναμική θεωρία</u>	44
<u>5.2.1.1α Grooming και ψυχοδυναμική θεωρία</u>	46
<u>5.2.1.2 Γνωστική συμπεριφορική θεωρία</u>	48
<u>5.2.1.2α Grooming και γνωστική συμπεριφορική θεωρία</u>	50
<u>5.2.1.3 Προσωποκεντρική θεωρία</u>	51
<u>5.2.1.3α Grooming και Προσωποκεντρική θεωρία</u>	56

<i>5.2.2 Η μέθοδος Gestalt</i>	56
<i>5.2.2 Αποτελεσματικότητα συμβουλευτικής</i>	60
<i>Επιπτώσεις μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας στην άσκηση της Συμβουλευτικής σχέσεων και ο ρόλος της εποπτείας</i>	61
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	63
6.1 Σκοπός έρευνας	63
6.2 Ερευνητικά ερωτήματα – Υποθέσεις	63
6.3 Είδος έρευνας	64
6.4 Εργαλείο έρευνας	64
6.5 Δείγμα έρευνας.....	64
6.6 Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων	66
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	67
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	78
<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ</u>	100
<u>ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</u>	107
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	109
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ</u>	117
<u>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</u>	169

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ραγδαία η χρήση του διαδικτύου και αποτελεί σημαντικό κομμάτι της καθημερινότητας μας. Η χρήση του διαδικτύου παρέχει σημαντικά οφέλη στη ζωή των ατόμων, πολλές φορές όμως η κακή χρήση συνοδεύεται από κινδύνους. Το διαδίκτυο είναι μία πηγή πληροφοριών εύκολα προσβάσιμη από τον καθένα και έτσι συμβάλει στη παροχή ίσων ευκαιριών στη κατάκτηση γνώσης. Ακόμα αποτελεί μέσο ψυχαγωγίας, διασκέδασης και βοηθάει τους νέους να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους μέσω της ενημέρωσης και της επικοινωνίας με άλλους χρήστες του διαδικτύου. Η επικοινωνία μέσω διαδικτύου είναι καθημερινή και αν όχι, αρκετά συχνή, αφού πλέον χρησιμοποιείται ως βασικό μέσο για την αλληλεπίδραση των ατόμων και την ανάπτυξη σχέσεων.

Τα μέσα επικοινωνίας του διαδικτύου είναι οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook, το twitter, το Instagram, το viber κ.α. Το Facebook παρέχει ποικίλες δυνατότητες, όπως συνομιλία, διαμοιρασμό αρχείων και φωτογραφιών. Το twitter προσφέρει τη δυνατότητα για άμεση ανταλλαγή σύντομων μηνυμάτων που χαρακτηρίζουν ένα συγκεκριμένο θέμα. Το Instagram παρέχει τη δυνατότητα να κοινοποιούνται φωτογραφίες και βίντεο στο διαδίκτυο. Τέλος το viber πρόκειται για ένα είδος chatrooms στο οποίο οι χρήστες μπορούν να ανταλλάξουν μηνύματα, βίντεο, φωτογραφίες αλλά και να πραγματοποιούν βιντεοκλήσεις και φωνητικές κλήσεις (Sinha et al., 2016). Τα οφέλη του διαδικτύου μπορούν με κακή χρήση να μετατραπούν σε μειονεκτήματα και να ελλοχεύουν κινδύνους για τους χρήστες.

Χρησιμοποιώντας οι χρήστες τα «δωμάτια επικοινωνίας», γνωστά ως chatrooms, έχουν την δυνατότητα να έχουν συγχρονισμένη, άμεση επικοινωνία με τους άλλους χρήστες και να γνωρίζουν πότε είναι κάποιος ενεργός στα δωμάτια αυτά. Για να μπορέσει κάποιο άτομο να χρησιμοποιήσει τα δωμάτια δεν είναι απαραίτητο να καταθέσει πραγματικά στοιχεία καθώς δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί με κάποιο τρόπο, εάν το άτομο δίνει αληθή στοιχεία ή όχι. Έτσι είναι πολύ πιθανό δύο άτομα τα οποία επικοινωνούν με αυτό τον τρόπο να μην γνωρίζονται πραγματικά μεταξύ τους. Αυτό το γεγονός καθιστά πολύ επικίνδυνη την δημιουργία σχέσεων και επικοινωνίας μέσω των chatrooms. Είναι πολύ πιθανό κάποιος με άσχημες προθέσεις να προσεγγίσει ένα άτομο με ευκολία κρύβοντας τα πραγματικά του στοιχεία και τις προθέσεις του. Συχνά προσεγγίζουν τους νέους στο ιντερνέτ σεξουαλικοί δράστες.

Σύμφωνα με τον Durkin (1997) οι σεξουαλικοί δράστες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο με θύματα τα παιδιά για εμπόριο παιδικής πορνογραφίας, με εντοπισμό παιδιών για σεξουαλική κακοποίηση, για συνομιλίες με άλλους σεξουαλικούς δράστες και τέλος αποπλάνηση των παιδιών μέσω σεξουαλικών συνομιλιών. Οι νεότεροι σε ηλικία που έχουν πρόσφατα ξεκινήσει την ενασχόληση τους με το διαδίκτυο είναι εύκολο να παραπλανηθούν και να αρχίσουν να μοιράζονται τις προσωπικές τους πληροφορίες με άγνωστα άτομα, καθώς δεν διακρίνουν ακόμα τους κινδύνους που υπάρχουν θεωρώντας τα δωμάτια επικοινωνίας και τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης ασφαλή. Ο Berson (McKenna & Bargh, 2000) αναφέρει πως στη διάρκεια του 1990 το ίντερνετ φαίνεται να περιγράφεται από τα μέσα σαν τη νέα πηγή εθισμού των νέων αλλά και μία πύλη στην πορνογραφία. Το διαδίκτυο είναι ένα μέσο που ευνοεί την διάδοση πορνογραφικού προϊόντος (Πετρίδης, 2007). Έτσι οι νέοι με την χρήση του διαδικτύου είναι εκτεθειμένοι σε παράνομο και επικίνδυνο περιεχόμενο όπως το πορνογραφικό υλικό (Computer crimes, Cyber - Terrorism, Child Pornography and Financial Crimes, 2004).

Κατά τον Berson ,καθώς το διαδίκτυο προσφέρει τη δυνατότητα να είναι προσβάσιμο από όλους και είναι από τα ταχύτερα μέσα επικοινωνίας υπάρχει ο κίνδυνος να εκθέτονται οι νέοι σε ακατάλληλο και προσβλητικό περιεχόμενο καθώς και να απειλούνται από την επαφή ατόμων που μπορεί να επιδιώκουν την παρενόχλησή τους αλλά και την παραβίαση της ιδιωτικής τους ζωή συλλέγοντας προσωπικές τους πληροφορίες.

Αναγνωρίζοντας τους κινδύνους τους διαδικτύου για τα παιδιά και τους εφήβους το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών σε συνεργασία με τη Μονάδα Εφηβικής Υγείας της Β' Παιδιατρικής κλινικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και με το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του Ε.Κ.Π.Α υλοποίησε το πρόγραμμα «Αριάδνη», το οποίο έχει στόχο να προσφέρει κατάλληλη κατάρτιση στους Επαγγελματίες της Ψυχικής Υγείας αναφορικά με το φαινόμενο του διαδικτυακού εθισμού στους εφήβους. Παράλληλα το πρόγραμμα «Αριάδνη» έχει στόχο να πληροφορήσει τους επαγγελματίες για τους κινδύνους που εγκυμονεί η αλόγιστη χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά τους εφήβους (Πρόγραμμα Αριάδνη, 2018).

Κατά το πρόγραμμα «Αριάδνη» η ανωνυμία που προσφέρει το internet είναι ελκυστική για τους παιδόφιλους που επιθυμούν να προσεγγίσουν τους νέους καθώς

έχουν την δυνατότητα να δημιουργήσουν προφίλ σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης με ψευδείς πληροφορίες. Έτσι οι νέοι εάν δεν έχουν την κατάλληλη ενημέρωση και εμπειρία πολύ πιθανώς να συνομιλούν με άτομα που επιθυμούν να τα παρενοχλήσουν.

Παράλληλα η ανωνυμία που προσφέρει το διαδίκτυο είναι ελκυστική καθώς χαλαρώνει τις κοινωνικές αναστολές προωθώντας μορφές συμπεριφοράς που δεν θα εκδηλώνονταν στο πραγματικό περιβάλλον (Ευθυμίου, Θελερίτης, Κακάκη, 2006). Μέσω του διαδικτύου και των κοινωνικών μέσων δικτύωσης οι νέοι μπορεί να επικοινωνούν με κάποιον ενήλικα χωρίς να αντιληφθούν την πραγματική του ταυτότητα το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε παρενόχληση στο πραγματικό κόσμο και όχι διαδικτυακά (Computer crimes, Cyber - Terrorism, Child Pornography and Financial Crimes, 2004).

Από τους πιο σημαντικούς κινδύνους στον οποίο μπορεί να εκτεθεί ένας νέος με την συμμετοχή του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι το «grooming». «Ο όρος «grooming» περιγράφει τη συμπεριφορά εκείνη του διαδικτυακού χρήστη που έχει σκοπό να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στο παιδί ώστε να πραγματοποιήσει μαζί του μια μυστική συνάντηση. Η σεξουαλική κακοποίηση του θύματος, η σωματική βία ή η παιδική πορνεία και η κακοποίηση μέσω έκθεσης σε πορνογραφικό υλικό μπορεί να είναι τα αποτελέσματα αυτής της συνάντησης, κάτι που καθιστά το «grooming» ένα είδος ψυχολογικού χειρισμού που διεξάγεται μέσω του διαδικτύου, των κινητών τηλεφώνων ή άλλων τεχνολογιών. Πολλές φορές χαρακτηρίζεται και ως *αποπλάνηση* προκειμένου να τονιστεί η αργή και σταδιακή διαδικασία της αποκάλυψης των πληροφοριών για το παιδί και της οικοδόμησης μιας σχέσης εμπιστοσύνης μαζί του με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση» (Δάρα & Κορμάς, 2012:64).

Το φαινόμενο αυτό καθώς πραγματοποιείται μέσω του διαδικτύου έχει εμφανιστεί τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα να μην υπάρχει αρκετή πληροφόρηση. Κάποιο παιδί μπορεί να πέσει θύμα του grooming και καθώς είναι μία διαδικασία μεθοδική και χρονοβόρα να μην καταλάβει το τι συμβαίνει. Αποτελείται από τέσσερα (4) στάδια. Αρχικά ο θύτης («groomer») προσεγγίζει το θύμα αρχικά με ψευδή στοιχεία και ταυτότητα (ψεύτικο προφίλ-φωτογραφίες) και στο επόμενο στάδιο χρησιμοποιεί τεχνικές για να κερδίσει την εμπιστοσύνη του παιδιού. Χαρακτηριστικό της συμπεριφοράς του θύτη είναι το λεγόμενο «καθρέφτισμα» ή αλλιώς “mirroring”. Με αυτόν τον τρόπο, ο θύτης αντιγράφοντας το παιδί, του

δημιουργεί την ψευδαίσθηση ότι βιώνουν τις ίδιες εμπειρίες και μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες και συναισθήματα. Αφού έχει δημιουργήσει μια σχέση εμπιστοσύνης με το παιδί, πολλές φορές το δωροδοκεί και σταδιακά ξεκινά τις σεξουαλικές συζητήσεις μαζί του. Με αυτή την τεχνική καταλήγουν στην ανταλλαγή πορνογραφικού υλικού. Τα παιδιά πιέζονται από τον δράστη να μην αποκαλύψουν τίποτα σε κανέναν και σιγά-σιγά προετοιμάζει το παιδί για προσωπική συνάντηση. Το τελευταίο στάδιο είναι η συνάντηση και συνήθως η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού (Δάρα-Κορμάς,2012:63-66).

Κατά τον Berson ,καθώς η έρευνα σχετικά με αυτό το φαινόμενο είναι σε προκαταρκτικό στάδιο, υπάρχει έλλειψη τεκμηριωμένων προφίλ για τα θύματα των νέων του διαδικτύου. Παρόλα αυτά έχουν γίνει κάποιες σχετικές παρατηρήσεις που δείχνουν ότι συνήθως κινδυνεύουν τα παιδιά που είναι απομακρυσμένα από την οικογένεια τους δίνοντας έτσι στους σεξουαλικούς δράστες την ευκαιρία να τους απομακρύνουν περισσότερο. Έτσι ενώ τα άτομα που πρέπει να προστατέψουν τους νέους από τις απειλές του διαδικτύου είναι οι γονείς δυσκολεύονται να το υλοποιήσουν λόγω του τείχους που χτίζουν τα παιδιά ανάμεσα τους. Ακόμη την πραγματοποίηση του καθήκοντος αυτού των γονέων την επιβραδύνει το χάσμα που υπάρχει ανάμεσα στους νέους και εκείνους σχετικά με τον καινούργιο ψηφιακό κόσμο (Πρόγραμμα Αριάδνη, 2018). Οι γονείς οφείλουν να ενημερωθούν για τους κινδύνους που παραμονεύουν στο διαδίκτυο αλλά και κάποιες βασικές πληροφορίες αναγκαίες για την πλοήγησή τους. Έτσι αφού θα έχουν εξοικειωθεί οι ίδιοι με την χρήση του ,θα μπορούν να διακρίνουν εάν τα παιδιά τους κινδυνεύουν.

Όπως προαναφέρθηκε το φαινόμενο αυτό είναι πρόσφατα εμφανιζόμενο και δεν έχει μελετηθεί αρκετά. Με την έρευνα αυτή θα γίνει προσπάθεια καταγραφής της συχνότητας του φαινομένου αλλά και του τρόπου που οι ίδιοι οι νέοι αντιλαμβάνονται την αποπλάνηση. Ακόμη θα αναζητηθεί ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι νέοι το φαινόμενο του grooming αν και όταν το αντιλαμβάνονται. Οι νέοι θα ενημερωθούν για το φαινόμενο αυτό και θα μπορούν να το εντοπίζουν πιο εύκολα, θα μάθουν να αναγνωρίζουν τους κινδύνους που παραμονεύουν στην πλοήγησή του διαδικτύου και θα μάθουν να προστατεύονται από αυτούς και να κάνουν την πλοήγησή τους πιο προσεκτική. Επιπλέον καθώς θα δουν ότι είναι ένα συχνό φαινόμενο και δεν είναι οι μόνοι που μπορεί να το έχουν αντιμετωπίσει θα απενοχοποιηθούν από τυχόν τύψεις που μπορεί να τους έχουν προκαλέσει συζητήσεις

με παιδόφιλους. Εάν γίνει η έρευνα σε νέους που δέχονται εκείνοι την περίοδο της ζωής τους την αποπλάνηση αυτή θα κατορθώσουν να εντοπίσουν το πρόβλημα και να το αντιμετωπίσουν εγκαίρως. Οι συμμετέχοντες της έρευνας μπορεί να ευαισθητοποιηθούν και να βοηθήσουν μέσω συζητήσεων στο να γίνει γνωστό το φαινόμενο αυτό και να προληφθούν μη προσεκτικές πλοηγήσεις στο διαδίκτυο. Σημαντικό επίσης είναι, να γνωρίσουν και οι γονείς των παιδιών το υπάρχον πρόβλημα και να κατανοήσουν την ανάγκη να περιορίσουν τα χάρσματα που υπάρχει ανάμεσα στις δύο γενεές σχετικά με τον κόσμο αυτό. Έτσι θα βρίσκονται σε θέση να βοηθήσουν αλλά και να προστατεύσουν τα παιδιά τους από τους κινδύνους που υπάρχουν στην επικοινωνία μέσω διαδικτύου.

Κεφάλαιο 1. Αποσαφηνίσεις εννοιών

1.1 Παρενόχληση (Grooming)

Η παρενόχληση (grooming) αφορά στη διαδικασία όπου κάποιος ενήλικας γίνεται φίλος με ένα παιδί, ακόμα και με την οικογένειά του και επιχειρεί να μειώσει τις αναστολές του παιδιού σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση. Η παρενόχληση λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις στις περιπτώσεις εμπορίας παιδιών, αλλά και σε παράνομες επιχειρήσεις, όπως η παιδική πορνεία ή η παραγωγή παιδικής πορνογραφίας (Whittle et al., 2015).

Προκειμένου να δημιουργήσουν μια καλή σχέση με ένα παιδί και την οικογένεια του παιδιού, οι groomers μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα: μπορεί να προσπαθήσουν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του παιδιού ή των γονέων του με φιλικό τρόπο, με στόχο την εύκολη πρόσβαση στο παιδί. Μια σχέση εμπιστοσύνης με την οικογένεια σημαίνει ότι οι γονείς του παιδιού είναι λιγότερο πιθανό να πιστέψουν πιθανές κατηγορίες. Οι groomers μπορεί επίσης να αναζητήσουν ευκαιρίες για να έχουν μόνοι χρόνο με το παιδί, κάτι που μπορεί να γίνει προσφέροντας υπηρεσίες babysitting. Οι groomers μπορεί επίσης να προσκαλέσουν το παιδί για ύπνο μαζί τους. Μπορούν επίσης να δώσουν δώρα ή χρήματα στο παιδί σε αντάλλαγμα τη σεξουαλική επαφή ή χωρίς προφανή λόγο. Συνήθως, δείχνουν πορνογραφικό υλικό στο παιδί ή μιλούν για σεξουαλικά θέματα με το παιδί, ελπίζοντας να διευκολύνουν το παιδί να δεχτεί τέτοιες πράξεις. Τέλος αγκαλιές και φιλιά ή οποιαδήποτε άλλη φυσική επαφή, ακόμη και όταν το παιδί δεν το θέλει, μπορεί να συμβούν (Kemshall,

2014). Η παρενόχληση εμφανίζεται επίσης στο Διαδίκτυο. Κάποιοι χρήστες στοχοποιούν παιδιά στο διαδίκτυο και φροντίζουν να τα συναντήσουν αυτοπροσώπως (Whittle et al., 2013).

Δράσεις όπως η ηλεκτρονική επικοινωνία έχουν υποστηριχθεί από υπόπτους παραβάτες που χρησιμοποιούν τη λεγόμενη «άμυνα φαντασίας», στην οποία οι κατηγορούμενοι υποστηρίζουν ότι εκφράζουν μόνο φαντασιώσεις και όχι σχέδια μελλοντικής συμπεριφοράς. Στις ΗΠΑ, η νομολογία κάνει διάκριση μεταξύ αυτών των δύο και μερικοί άνθρωποι που κατηγορούνται για παρενόχληση έχουν χρησιμοποιήσει με επιτυχία αυτή την υπεράσπιση (Kuhl et al., 2014).

Η παρενόχληση μέσω διαδικτύου είναι πλέον διαδεδομένη (99% των περιπτώσεων) μεταξύ των ηλικιακών ομάδων 13-17 ετών, ιδιαίτερα των παιδιών ηλικίας 13-14 ετών (48%). Τα περισσότερα από αυτά είναι κορίτσια. Η πλειοψηφία της θυματοποίησης εμφανίζεται με την υποστήριξη κινητού τηλεφώνου. Τα παιδιά και οι έφηβοι με συμπεριφορικά ζητήματα όπως η «υψηλή επιδίωξη προσοχής» έχουν πολύ υψηλότερο κίνδυνο από άλλα (Whittle, 2014).

1.2 Διαδικτυακός εκφοβισμός (Cyber-bullying)

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός είναι μια μορφή εκφοβισμού ή παρενόχλησης που χρησιμοποιεί ηλεκτρονικές μορφές επαφής. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός έχει γίνει όλο και συχνότερος, ιδίως μεταξύ των εφήβων. Η επιβλαβής συμπεριφορά του εκφοβισμού μπορεί να περιλαμβάνει την απόσπαση φημών για ένα άτομο, απειλές, σεξουαλικές παρενοχλήσεις, αποκάλυψη προσωπικών πληροφοριών των θυμάτων ή υποτιμητικές ετικέτες (Hinduja & Patchin, 2014). Ο εκφοβισμός ή η παρενόχληση μπορούν να εντοπιστούν με επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά και πρόθεση βλάβης. Τα θύματα μπορεί να έχουν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, αυξημένο αυτοκτονικό ιδεασμό και ποικίλες συναισθηματικές αντιδράσεις και να είναι φοβισμένα, απογοητευμένα, θυμωμένα και καταθλιπτικά. Τα άτομα έχουν αναφέρει ότι ο διαδικτυακός εκφοβισμός μπορεί να είναι πιο επιβλαβής από τον παραδοσιακό εκφοβισμό (Kowalski et al., 2014).

Ένας συχνά χρησιμοποιούμενος ορισμός του διαδικτυακού εκφοβισμού είναι «η επιθετική, σκόπιμη πράξη ή συμπεριφορά που εκτελείται από μια ομάδα ή ένα άτομο, χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικές μορφές επαφής, επανειλημμένα και με την

πάροδο του χρόνου εναντίον θύματος που δεν μπορεί εύκολα να υπερασπιστεί τον εαυτό του» (Slonje et al., 2013). Υπάρχουν πολλές παραλλαγές του ορισμού, όπως ο πιο συγκεκριμένος ορισμός του Εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης του Εγκλήματος: «η διαδικασία χρήσης του Διαδικτύου, των κινητών τηλεφώνων ή άλλων συσκευών για την αποστολή ή τη δημοσίευση κειμένου ή εικόνων που σκοπεύουν να βλάψουν ή να δυσχεράσουν κάποιο άλλο πρόσωπο» (Hinduja & Patchin, 2014).

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός είναι συχνά παρόμοιος με τον παραδοσιακό εκφοβισμό, με κάποιες αξιοσημείωτες διακρίσεις. Τα θύματα του διαδικτυακού εκφοβισμού ενδέχεται να μην γνωρίζουν την ταυτότητα του θύτη τους ή για ποιον λόγο ο θύτης τους στοχεύει. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός μπορεί να έχει ευρείες επιπτώσεις στο θύμα, καθώς το περιεχόμενο που χρησιμοποιείται για την παρενόχληση του θύματος μπορεί να διαδοθεί και να μοιραστεί εύκολα μεταξύ πολλών ανθρώπων και συχνά παραμένει προσιτό για πολύ καιρό μετά το αρχικό περιστατικό (Edwards & Wang, 2016).

Το Cyberstalking είναι μια μορφή ηλεκτρονικής παρενόχλησης στην οποία ο δράστης χρησιμοποιεί ηλεκτρονικές επικοινωνίες για να βρει ένα θύμα. Το Cyberstalking θεωρείται πιο επικίνδυνο από άλλες μορφές διαδικτυακού εκφοβισμού, διότι γενικά συνεπάγεται αξιόπιστη απειλή για την ασφάλεια του θύματος. Οι Cyberstalkers μπορούν να στέλνουν επαναλαμβανόμενα μηνύματα με σκοπό να απειλούν ή να παρενοχλούν το θύμα τους. Μπορούν να ενθαρρύνουν τους άλλους να πράξουν το ίδιο, είτε ρητά, είτε με την παραποίηση του θύματος τους και ζητώντας από τους άλλους να επικοινωνήσουν μαζί του (DeMatteo et al., 2017).

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ιστότοπους κοινωνικών μέσων όπως το Facebook, το Myspace και το Twitter. Την τελευταία δεκαετία παρατηρήθηκε έκρηξη του διαδικτυακού εκφοβισμού, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, άμεσων μηνυμάτων, κοινωνικών μέσων, ηλεκτρονικών παιχνιδιών ή μέσω ψηφιακών μηνυμάτων ή εικόνων που αποστέλλονται σε κινητό τηλέφωνο (Whittaker & Kowalski, 2015).

Υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι που συνδέονται με τους ιστότοπους κοινωνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και ο κυβερνο-εκφοβισμός είναι ένας από τους μεγαλύτερους κινδύνους. Το 90% των εφήβων που παρατήρησαν τη σκληρή διαδικτυακή συμπεριφορά, λένε ότι την αγνόησαν (Dredge et al., 2014).

1.3 Διαδικτυακή σεξουαλική κακοποίηση

Ως σεξουαλική κακοποίηση παιδιών στο Διαδίκτυο (cyber) ορίζεται η συμμετοχή ενός ενήλικου ατόμου σε σεξουαλικές δραστηριότητες μέσω εγκαταστάσεων του Διαδικτύου (Say et al., 2015):

1) με ένα παιδί το οποίο, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου, δεν έχει συμπληρώσει τη νόμιμη ηλικία για σεξουαλικές δραστηριότητες,

2) με ένα παιδί στο οποίο ασκείται βία ή απειλές, ή γίνεται κατάχρηση αναγνωρισμένης θέσης εμπιστοσύνης, εξουσίας ή επιρροής στο παιδί, ακόμη και εντός της οικογένειας ή γίνεται κατάχρηση μιας ιδιαίτερα ευάλωτης κατάστασης του παιδιού, όπως ψυχική ή σωματική αναπηρία.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να διαφοροποιηθούν από τις σεξουαλικές συμπεριφορές των εφήβων που είναι κατάλληλες για την ανάπτυξη και οι οποίες δεν συνεπάγονται καταναγκαστική δραστηριότητα. Υπάρχουν σαφείς επικαλύψεις μεταξύ της διαδικτυακής σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και της διάπραξης επαφών και άλλων αδικημάτων χωρίς επαφή και όλα θεωρούνται μέρος ενός φάσματος σεξουαλικά βίαιης συμπεριφοράς έναντι των παιδιών.

Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών σε απευθείας σύνδεση (cyber) περιλαμβάνει την παραγωγή, τη διανομή, τη λήψη και την προβολή υλικού παιδικής κακοποίησης (εικόνες και βίντεο), την ηλεκτρονική προσέλκυση παιδιών να παράγουν αυτογενώς παραγόμενο υλικό παιδικής κακοποίησης, την εμπλοκή σε σεξουαλική συνομιλία ή σε άλλη διαδικτυακή σεξουαλική δραστηριότητα ή την οργάνωση συνάντησης εκτός σύνδεσης για τους σκοπούς της σεξουαλικής δραστηριότητας, γνωστή ως grooming, η οποία αναλύθηκε παραπάνω (Smallbone & Wortley, 2017).

1.4 Παιδοφιλία

Η παιδοφιλία ορίζεται ως «το σεξουαλικό ενδιαφέρον για τα παιδιά με προπαρουσίαση, αλλά και ως διάγνωση στην ιατρική». Η ιατροδικαστική παιδοφιλία μπορεί να συνδεθεί με τη σεξουαλική κακομεταχείριση παιδιών: οι παραβάτες παιδικής πορνογραφίας και οι σεξουαλικοί παραβάτες με θύματα παιδιά είναι πιο

πιθανό να είναι παιδόφιλοι (Seto 2009). Ταυτόχρονα, κάποιοι παιδόφιλοι δεν είχαν καμία γνωστή σεξουαλική επαφή με παιδιά και ίσως το ήμισυ των σεξουαλικών παραβατών κατά των παιδιών δεν θα πληρούσαν διαγνωστικά κριτήρια για παιδοφιλία. Η Ομάδα Ανάπτυξης Αμερικανικών Ψυχιατρικών Συλλόγων για το DSM-5 (Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο) «συνιστά τη μετονομασία αυτής της διαταραχής από παιδοφιλία σε παιδοφιλικές διαταραχές». Αυτό θα περιλάμβανε τη σεξουαλική δραστηριότητα από άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω με παιδιά και εφήβους τουλάχιστον 5 ετών νεότερους τους (Kramer 2010).

Ορέστης Γιωτάκος, Σεξουαλική επιθετικότητα και παραφιλίες, Εκδόσεις Βήτα, Αθήνα 2004

Η παιδοφιλία, ορίζεται ως οι "επαναλαμβανόμενες και επίμονες σεξουαλικές τάσεις και φαντασιώσεις που αφορούν σεξουαλική δραστηριότητα με παιδιά". Ο όρος παιδοφιλία χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στο DSM-III το 1980 και χρησιμοποιήθηκε με σκοπό να περιγράψει μια κατηγορία ανθρώπων που κακοποιούν σεξουαλικά τα παιδιά (child molesters). Ωστόσο, ο ορισμός αυτός, δεν εμπεριέχει την σωματική δραστηριότητα. Σύμφωνα με αυτό, η διάγνωση της παιδοφιλίας θα μπορούσε να αναφέρεται σε άτομα που έχουν επιθυμίες και φαντασιώσεις αλλά δεν τις διαπράττουν, ενώ ταυτόχρονα δεν αναφέρεται σε άτομα που δεν είχαν τέτοιες επιθυμίες αλλά έχουν κακοποιήσει σεξουαλικά ένα παιδί. Κάποιοι κλινικοί, όταν πρόκειται να εισάγουν άτομα σε θεραπεία, χρησιμοποιούν τον όρο child molesters αντί του όρου pedophiles (παιδόφιλοι) Γιωτάκος, 2004). Σύμφωνα με το DSM IV (American Psychiatric Association 1994), η παιδοφιλία ορίζεται από τα εξής διαγνωστικά κριτήρια:

- Επαναλαμβανόμενες και επίμονες σεξουαλικές τάσεις, φαντασιώσεις ή συμπεριφορές, που περιλαμβάνουν σεξουαλική δραστηριότητα με παιδιά (μικρότερα των 13 ετών).
- Τάσεις, φαντασιώσεις ή συμπεριφορές που προκαλούν κλινικά σημαντική δυσφορία ή διαταραχή στην κοινωνική, εργασιακή ή άλλη σημαντική περιοχή της λειτουργικότητας του παιδιού.
- Το άτομο είναι τουλάχιστον 16 ετών και τουλάχιστον 5 χρόνια μεγαλύτερος του παιδιού (Γιωτάκος, 2004).

Όσον αφορά τα κριτήρια, υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα τους ανάμεσα στους κλινικούς. Αρχικά, η απαραίτητη ύπαρξη δυσφορίας ή διαταραχής στη λειτουργικότητα μπορεί να δυσχεράνει την διάγνωση σε μερικές περιπτώσεις. Για παράδειγμα, ένα άτομο που έχει επαναλαμβανόμενες φαντασιώσεις και επιθυμίες αλλά δεν νιώθει δυσφορία, δεν θεωρείται παιδόφιλος σύμφωνα με τα παραπάνω διαγνωστικά κριτήρια (Γιωτάκος, 2004). Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι επίσης η ηλικία του θύματος και του δράστη. Στην πρώτη περίπτωση, η έναρξη της εφηβείας στα 13 έχει χαρακτηριστεί ως αυθαίρετη. Στην δεύτερη περίπτωση, σύμφωνα με το DSM, δεν θα πρέπει να θεωρείται παιδόφιλος ο έφηβος δράστης, καθώς παιδόφιλος θεωρείται μόνο κάποιος 16 ετών και άνω (Γιωτάκος, 2004).

Επιπλέον, ο Marshall (1977), εκφράζει την αμφιβολία του όσον αφορά την παιδοφιλική προτίμηση σε κορίτσια 8-10 ετών. Σύμφωνα με τα ευρήματά του, οι ετερόφυλοι προτιμούσαν αγόρια 5-10 ετών ενώ οι ομοφυλόφιλοι προτιμούσαν αγόρια έφηβους. Ακόμα, σύμφωνα με τον Marshall τουλάχιστον οι μισοί παιδόφιλοι ξεκινούν την δράση τους κατά την ενηλικίωση, ενώ το DSM-IV αναφέρει πως ξεκινά κατά την εφηβική ηλικία. Τέλος, η γυναικεία συμμετοχή σε τέτοια σεξουαλική παραπνοματικότητα, δεν είναι αμελητέα (Γιωτάκος, 2004).

1.5 Εφηβική ηλικία

Η εφηβεία είναι η τελευταία φάση της ανάπτυξης στην πορεία του ατόμου προς την ωριμότητα. Καλύπτει την περίοδο ανάμεσα στην παιδική ηλικία και στην ωριμότητα και, ειδικά στις δυτικές κοινωνίες, σηματοδοτεί το πέρασμα του ατόμου από τον κόσμο του παιδιού, με τα προνόμια της παιδικής ηλικίας (την ανεμελιά και την εξάρτηση από τους άλλους), στον κόσμο των ενηλίκων και στα προνόμιά τους (υπευθυνότητα και αυτοδιαχείριση). Πρόκειται για ένα στάδιο κατά το οποίο οι εμπειρίες και οι πεποιθήσεις που το παιδί απέκτησε μέχρι εκείνη την περίοδο, χρειάζονται επαναξιολόγηση και επαναπροσδιορισμό, ούτως ώστε το άτομο να προετοιμαστεί για την καινούρια του θέση και την αυξανόμενη συμμετοχή του στην κοινωνία (Hayes, 1998).

Αρκετές και διαφορετικές θεωρητικές απόψεις για τη φύση και τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της εφηβείας, υποστηρίζουν ότι η εφηβεία είναι μια ταραχώδης περίοδος της ζωής του ατόμου, τα κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι οι συγκρούσεις με την εξουσία και με πρόσωπα κύρους, η έντονη συναισθηματική αστάθεια της ψυχικής διάθεσης και η κοινωνική αναπροσαρμογή του ατόμου (Hayes, 1998).

Το πέρασμα αυτό εμφανίζει στοιχεία που μερικά θυμίζουν την παιδική ηλικία και άλλα που θυμίζουν την ώριμη ηλικία. Γι' αυτό, η εφηβική ηλικία χαρακτηρίζεται ως περίοδος μεταβατική (Berk & Meyers, 2015).

Η περίοδος της εφηβείας μέχρι την ενηλικίωση, μπορεί να διαιρεθεί σε τρία στάδια: στην πρώιμη εφηβεία (11-14 έτη), την μέση εφηβεία (15-17 έτη) και την όψιμη εφηβεία (18-21 έτη). Εκτός από την φυσιολογική ανάπτυξη, σε αυτή την χρονική περίοδο συμπίεζονται επτά βασικές πνευματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές αναπτυξιακές λειτουργίες. Ο βασικός σκοπός των λειτουργιών αυτών είναι να σχηματίσουν την ταυτότητα του ατόμου και να το προετοιμάσουν για την ενήλικη ζωή (Cole & Cole, 2002).

Σωματική ανάπτυξη

Η εφηβεία ή ήβη αφορά στις βιολογικές αλλαγές της εφηβικής ηλικίας. Μέχρι τα μέσα της εφηβείας, αν όχι νωρίτερα, η φυσιολογική ανάπτυξη στους περισσότερους νέους είναι πλήρης, καθώς έχουν φτάσει ή φτάνουν κοντά στο ενήλικο ύψος και βάρος τους και είναι πλέον σε θέση να τεκνοποιήσουν (Cole & Cole, 2002).

Πνευματική ανάπτυξη

Τα περισσότερα αγόρια και κορίτσια μπαίνουν στην εφηβεία ενώ ακόμα αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους με συγκεκριμένους όρους. Τα πράγματα είναι είτε σωστά ή λάθος, τρομερά ή απαίσια. Σπάνια σκέφτονται πέρα από το σήμερα, γεγονός που εξηγεί την αδυναμία των νέων εφήβων να αναλογιστούν τις μακροπρόθεσμες συνέπειες των πράξεών τους (Ντόλτο & Ντόλτο-Τόλις, 2004).

Μέχρι τα τέλη της εφηβείας, πολλοί νέοι έχουν καταλήξει να εκτιμούν τις λεπτές αποχρώσεις των καταστάσεων και ιδεών και να σκέφτονται το μέλλον. Η ικανότητά τους να επιλύουν σύνθετα προβλήματα και να αντιλαμβάνονται τι σκέφτονται οι άλλοι έχει οξυνθεί σημαντικά. Αλλά επειδή είναι ακόμα σχετικά άπειροι στην ζωή, ακόμα και οι μεγαλύτεροι έφηβοι εφαρμόζουν αυτές τις πρωτόγνωρες δεξιότητες αλλοπρόσαλλα και ως εκ τούτου ενδεχομένως δρουν χωρίς να σκέφτονται (Coleman, 1999).

Συναισθηματική ανάπτυξη

Βασική επιδίωξη της ηλικιακής αυτής περιόδου είναι η κατάκτηση της ανεξαρτησίας τους. Αυτό προϋποθέτει ότι θα αποστασιοποιηθούν από την μαμά και τον μπαμπά. Η πορεία προς την αυτονομία μπορεί να λάβει πολλές μορφές: εκδηλώνουν λιγότερο την αγάπη, περνούν περισσότερο χρόνο με τους φίλους, παρουσιάζουν αμφιλεγόμενη συμπεριφορά, ξεπερνούν τα όρια και ο κατάλογος συνεχίζεται. Ωστόσο, οι έφηβοι συχνά έρχονται σε σύγκρουση με τον εαυτό τους σε σχέση με την αποχώρηση από την ασφάλεια και την προστασία του σπιτιού. Μπορεί να αμφιταλαντεύονται μεταξύ της λαχτάρας για την προσοχή των γονιών και της λαχτάρας να φύγουν από το σπίτι και να ανεξαρτητοποιηθούν (Αναστασόπουλος, 1997).

Κοινωνική ανάπτυξη

Μέχρι τώρα, η ζωή ενός παιδιού περιστρεφόταν κυρίως γύρω από την οικογένεια. Η εφηβεία είναι σαν μια πέτρα που πέφτει στο νερό, με το αποτέλεσμα να

αντικατοπτρίζει τον κοινωνικό κύκλο που κυματίζει προς τα έξω για να συμπεριλάβει φίλιες με μέλη του ίδιου φύλου, του αντίθετου φύλου, με διαφορετικές κοινωνικές και εθνοτικές ομάδες και άλλους ενήλικες, όπως έναν αγαπημένο δάσκαλο. Τελικά, οι έφηβοι αναπτύσσουν την ικανότητα να ερωτευτούν και να δημιουργήσουν ρομαντικές σχέσεις (Coleman, 1999).

Όλοι οι έφηβοι δεν μπαίνουν και βγαίνουν από την εφηβική περίοδο στην ίδια ηλικία και ούτε εμφανίζουν τις ίδιες συμπεριφορές. Για μεγάλο μέρος της περιόδου της εφηβείας, ένας νεαρός θα μπορούσε να εμφανίζει μεγαλύτερη ανάπτυξη σε ορισμένους τομείς από ό,τι σε άλλους. Για παράδειγμα, ένα δεκαπεντάχρονο κορίτσι μπορεί φυσικά να μοιάζει με νεαρή ενήλικα αλλά μπορεί να εξακολουθεί να λειτουργεί σαν ένα παιδί, δεδομένου ότι η πνευματική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη αρχίζει να καλύπτει την διαφορά με την σωματική ανάπτυξη κατά την περίοδο της όψιμης εφηβείας (Cole & Cole, 2002).

Κεφάλαιο 2. Το προφίλ των θυτών και των θυμάτων του Grooming

Οι θύτες/groomers συνηθίζουν να είναι καλοί ακροατές. Περνούν ώρες μιλώντας με το άτομο που θέλουν να παρενοχλήσουν, προσέχουν τα λόγια και την ιστορία τους ώστε να την κατανοήσουν και είναι πολύ ειλικρινείς. Τα θύματα νιώθουν ευγνώμονα προς αυτούς και εντυπωσιάζονται με το ενδιαφέρον που τους δείχνουν. Ο groomer κάνει το θύμα του να νιώσει ξεχωριστό και ευνοημένο από αυτόν. Συνήθως ισχυρίζεται ότι το θύμα τον κάνει πολύ ευτυχισμένο και επικαλείται τα πιστεύω του θύματος για να ενισχύει αυτή του την άποψη (Malesky, 2007).

Στο σημείο αυτό ο groomer κάνει το θύμα να νιώσει ασφάλεια για να του εκμυστηρευτεί τα μυστικά του. Πολλές φορές ο ίδιος αποκαλύπτει ένα ασήμαντο μυστικό στο θύμα του για να το παρακινήσει να το κάνει το ίδιο, αλλά με ένα πιο σημαντικό μυστικό. Επίσης ο groomer κάνει σημαντικά δώρα στο θύμα για να του δείξει πόσο ενδιαφέρεται για αυτό. Το επόμενο βήμα του είναι να καλλιεργήσει στο θύμα το φόβο ότι μπορεί να τον χάσει. Σκοπός του βήματος αυτού είναι να κάνει το θύμα να αισθανθεί ότι πρέπει να κάνει τα πάντα, προκειμένου να τον ευχαριστήσει για να μην τον χάσει. Στη συνέχεια απομονώνει το θύμα από την οικογένειά του και τους φίλους του. Εάν αυτό δεν μπορεί να γίνει σωματικά, το κάνει νοητικά.

Καλλιεργεί στο θύμα τη δυσπιστία προς τους άλλους ανθρώπους (Whittle et al., 2015).

Όλα τα παραπάνω έχουν κάνει θύμα και θύτη να σκέφτονται ως ένα άτομο. Το θύμα είναι απόλυτα αφοσιωμένο στον θύτη και δεν ακούει κανέναν άλλον. Δεν ακούει τις ανησυχίες των φίλων του για αυτή του τη σχέση. Έτσι ο groomer έχει κερδίσει την καρδιά του θύματος, την εμπιστοσύνη του, το μυαλό του.

Η ικανότητα του groomer να λέει ψέματα, να υπερβάλλει, να ελαχιστοποιεί, να εξορθολογίζει και να χειραγωγεί ανθρώπους υπερβαίνει κατά πολύ την ικανότητα ενός παιδιού να ταξινομεί τους φόβους και τα συναισθήματά του και να σκέφτεται λογικά για τον groomer. Μόλις το παιδί είναι συναισθηματικά συνδεδεμένο με τον groomer, αρχίζει να αισθάνεται υπεύθυνο για αυτόν. Μπορεί ακόμη και να πιστέψει ότι είναι πολύ περισσότερο υπεύθυνο για την κακοποίηση, όπως είναι η βία. Σε αυτό το σημείο, οι ψυχολογικοί χειρισμοί του groomer μπορεί να αρχίσουν να μετατοπίζονται από το θετικό στο αρνητικό. Η κριτική ή η «σιωπηρή επεξεργασία» μπορεί να αντικαταστήσει τον έπαινο και την κολακεία. Οι απειλές μπορεί να γίνουν συχνότερες από τις δηλώσεις αγάπης (Kemshall, 2014).

Τα θύματα διαφέρουν ως προς το φύλο, την ηλικία και την εμφάνιση, αλλά σχεδόν κάθε groomer αναζητά ένα παιδί που είναι ευάλωτο με κάποιο τρόπο. Έτσι, ένα φτωχό παιδί μπορεί να πάρει ακριβά δώρα, ένα μοναχικό παιδί μπορεί να πάρει επιπλέον χρόνο και προσοχή και ένα παιδί που αισθάνεται ότι δεν λαμβάνει αγάπη μπορεί να λάβει απεριόριστη αγάπη. Επίσης τα θύματα μπορεί να είναι εθισμένα στο διαδίκτυο, μέσω του οποίου ξεκινά το grooming (Mitchell et al., 2007).

Κεφάλαιο 3. Η ελληνική νομοθεσία για το Grooming

3.1 Περιεχόμενο ελληνικής νομοθεσίας

Στην Ελλάδα έχουν ψηφιστεί νόμοι ενάντια στο Grooming, στο Cybermobbing, στο Sexting, και στο Posing :

Ως Cybermobbing ορίζεται η παρενόχληση στον κυβερνοχώρο με τη μορφή δυσφήμισης, παρενόχλησης, και καταναγκασμού άλλων ανθρώπων ή επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν διαδικτυακά ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας. Το Cybermobbing αφορά στην άμεση αποστολή μηνυμάτων είτε από υπολογιστή, είτε από κινητά τηλέφωνα. Το Cybermobbing περιλαμβάνει την κλοπή των (εικονικών) ταυτοτήτων για να προκαλέσει προσβολές είτε σε προσωπικό επίπεδο, είτε σε επιχειρήσεις. Το 2011 το 32% των εφήβων και των νέων ενηλίκων έπεσαν θύματα του Cybermobbing (Fawzi, 2015).

Το Sexting αφορά στην αποστολή, λήψη ή και προώθηση σεξουαλικών μηνυμάτων μέσω υπολογιστή ή οποιασδήποτε άλλης ψηφιακής συσκευής. Το Sexting έχει προωθηθεί περαιτέρω από πολλές εφαρμογές άμεσων μηνυμάτων που είναι διαθέσιμες σε κινητά smartphones. Η διαφορά μεταξύ της χρήσης αυτών των εφαρμογών και της παραδοσιακής αποστολής μηνυμάτων είναι ότι το περιεχόμενο μεταδίδεται μέσω διαδικτύου ή μέσω δεδομένων, επιτρέποντας σε οποιονδήποτε με πρόσβαση στο Internet να συμμετέχει. Το Kik και το WhatsApp απευθύνονται σε εφήβους λόγω της ανωνυμίας. Το Snapchat απευθύνεται σε εφήβους επειδή επιτρέπει στους χρήστες να στέλνουν φωτογραφίες για μέγιστο δέκα δευτερόλεπτα προτού αυτοκαταστραφούν. Εκείνοι που στέλνουν φωτογραφίες στο Snapchat πιστεύουν ότι θα εξαφανιστούν χωρίς συνέπειες, ώστε να αισθάνονται πιο ασφαλείς σχετικά με την αποστολή τους. Έχουν υπάρξει όμως αρκετές περιπτώσεις όπου οι έφηβοι έχουν στείλει φωτογραφίες μέσω αυτών των εφαρμογών, περιμένοντας να εξαφανιστούν ή να γίνουν αντιληπτές μόνο από τον παραλήπτη, αλλά σώζονται και διανέμονται με κοινωνικές και νομικές συνέπειες (Lenhart, 2009).

Τέλος το Posing αφορά σε μια ιδιαίτερη στάση, με την ελπίδα να εντυπωσιάσει τους άλλους (O'Connell, 2003).

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω φαινομένων έχουν ψηφιστεί οι εξής νόμοι:

927/ 1979: Αρχικός νόμος κατά του ρατσισμού στην κοινωνία, που θεσπίστηκε το 1979 (<https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html>)

["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html).
HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)e HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)- HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)nomothesia HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html). HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)gr
HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)/ HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)kat HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)- HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)anthropina HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)-
HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)dikaiomata HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)/ HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)n HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)-927-1979. HYPERLINK ["https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)html)

2472/ 1997: Νόμος για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την προστασία από την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων (http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052 HYPERLINK ["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"&](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL) HYPERLINK ["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL)_dad=portal HYPERLINK ["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"&](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL) HYPERLINK ["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL)_schema=PORTAL).

3727/2008: Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης (http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3727_08.htm). Στον

παρόντα νόμο, στο άρθρο 3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' πραγματοποιούνται τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα στο άρθρο 337 προσθέτοντας τις εξής παραγράφους:

«3. Ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη και, με χειρονομίες ή προτάσεις ασελγείς, προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ανηλίκου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια ή αν επακολούθησε συνάντηση, ο ενήλικος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

4. Ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που εμφανίζεται ως ανήλικο κάτω των δεκαπέντε ετών και, με χειρονομίες ή προτάσεις ασελγείς, προσβάλλει την αξιοπρέπειά του στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια ή αν επακολούθησε συνάντηση με το εμφανιζόμενο ως ανήλικο πρόσωπο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.»

4285/ 2014: Ο τελευταίος νόμος για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας σύμφωνα με τον οποίο τιμωρούνται και όσα εγκλήματα διαπράττονται μέσω διαδικτύου (άρθρο 3) (<http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D> **HYPERLINK** ["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"&](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) **HYPERLINK** ["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)tabid=132).

3.2 Προστασία θυμάτων

Πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στην κοινωνία. Με εκστρατείες ενημέρωσης, με διαφημιστικές καμπάνιες, με διοργάνωση

σεμιναρίων, ημερίδων, συμποσίων οφείλει να προάγει τα εξής μέτρα (Τσίτσικα & Φρέσκου, 2008):

- Την ιδέα του ορίου ηλικίας στα ίντερνετ café, τα οποία θα πρέπει να έχουν φίλτρα ώστε να μην εισέρχονται οι χρήστες σε παράνομες σελίδες αλλά και όριο χρήσης όπως για παράδειγμα τρεις ώρες ημερησίως.
- Μέσα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης θα πρέπει να ενημερώνονται οι γονείς και τα παιδιά με σχετικές καταχωρήσεις για το φαινόμενο του grooming, για τρόπους αντιμετώπισης αλλά και για την ύπαρξη συμβουλευτικών τηλεφωνικών γραμμών.
- Θα πρέπει να παράσχεται κατάλληλη ενημέρωση όσον αφορά στο grooming με έντυπο υλικό σε μέρη που συχνάζουν οι έφηβοι (σινεμά, ταχυφαγεία, βίντεο/club, bowling), καθώς και μέσα από ιστοσελίδες που επισκέπτονται, με την βοήθεια οργανισμών ή/και ιδιωτικών σχετικών εταιρειών.

Κεφάλαιο 4. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στη πρόληψη και διαχείριση του φαινομένου Grooming

Έχοντας παρουσιάσει τους κινδύνους, που εγκυμονεί το διαδίκτυο για φαινόμενο του grooming, το παρόν κεφάλαιο θα παρουσιάσει τον σημαντικό ρόλο του κοινωνικού λειτουργού σε επίπεδο πρόληψης του φαινομένου. Βάσει της μέχρι τώρα βιβλιογραφικής ανασκόπησης, συνάγεται το συμπέρασμα ότι στο μέλλον το διαδίκτυο μπορεί να γίνει ακόμα πιο εθιστικό και για αυτόν ακριβώς το λόγο τα μέτρα ασφάλειας κρίνονται επιτακτικά. Επίσης με δεδομένο ότι, στη σημερινή εποχή οι έφηβοι είναι κυρίως εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες, αποτελούν και την κύρια ομάδα που πλήττεται από το διαδικτυακό grooming (Lee &Chae, 2007).

Σημαντικός εκπρόσωπος των υπηρεσιών ψυχικής υγείας είναι ο κοινωνικός λειτουργός. «Η κοινωνική εργασία είναι μια εφαρμοσμένη κοινωνική επιστήμη που προήλθε από την κοινωνική πρόνοια ως ένας μηχανισμός, ο οποίος συστάθηκε για να διασφαλίσει την κάλυψη των βασικών βιοτικών αναγκών των αδυνάτων που δημιουργήθηκαν από τη βιομηχανική ανάπτυξη και που καλείται να χειριστεί τις διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες και να αποτρέψει ή να βελτιώσει ατομικά, ομαδικά ή κοινοτικά προβλήματα που προκύπτουν από τη δυσλειτουργία των ατομικών αναγκών και των κοινωνικών θεσμών.» (Καλλινικάκη,2011:38)

Οι ρόλοι που αναλαμβάνει ο Κοινωνικός Λειτουργός για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου είναι

- Συμβούλου
- Υποστηρικτή
- Συνηγόρου
- Ρυθμιστή
- Καθοδηγητή

Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ιδιαίτερα σημαντικός και κρίσιμος. Ο Κοινωνικός Λειτουργός θα έρθει σε επαφή με το άτομο/α, που είναι θύμα του φαινομένου αυτού και θα πρέπει να αναπτύξει αυτούς τους ρόλους βάσει της προσέγγισης που θα ακολουθήσει. Καθώς πρόκειται για καταστάσεις κρίσης, ο κοινωνικός λειτουργός θα παρέμβει ώστε να βοηθήσει τον εξυπηρετούμενο. Στόχος της παρέμβασης αυτού του τύπου είναι η συναισθηματική αποφόρτιση και η εκτόνωση της κρίσης αλλά και η αναδόμηση και ανασυγκρότηση του ατόμου, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Κανδυλάκη (2008). Ο Κοινωνικός Λειτουργός θα αναπτύξει δεξιότητες και τεχνικές, εργαλεία που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων με το άτομο ή/και την οικογένεια για την επίτευξη του στόχου (Κανδυλάκη, 2008:114).

Πρωταρχικό του καθήκον είναι να ακούει, να υποστηρίζει και να προσπαθεί να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης. Αν θεωρήσει ότι απαιτείται μια πιο εκτεταμένη συζήτηση, μπορεί να ενθαρρύνει με προσοχή το παιδί να επικοινωνήσει ξανά μαζί του. Άλλο ένα καθήκον του κοινωνικού λειτουργού είναι να συζητήσει με τον ανάλογο καθηγητή και τους γονείς του μαθητή. Ο κοινωνικός λειτουργός είναι απαραίτητο να παρακολουθεί στενά αυτές τις περιπτώσεις και να μην παραμελεί το ζήτημα μέχρι να έχει ενδείξεις ότι το πρόβλημα λύθηκε ή οδεύει προς την επίλυσή του (Τσίτσικα & Φρέσκου, 2008).

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στους εφήβους που έχουν υποστεί grooming κρίνεται απαραίτητος δεδομένου ότι έχει τη δυνατότητα, σε επίπεδο πρόληψης, να διαπιστώσει ποιοι είναι οι έφηβοι που έχουν πέσει θύματα grooming, να τους ευαισθητοποιήσει και να τους οργανώσει ώστε να διαπιστώσει ποιες είναι οι πραγματικές τους ανάγκες, αλλά και να εφαρμόσει προγράμματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης που έχουν στόχο την προσωπική ανάπτυξη του εφήβου, την συναισθηματική έκφραση, την διαπαιδαγώγηση, την πολύπλευρη αγωγή και την

ψυχαγωγία. Μπορεί επίσης να λειτουργήσει εξατομικευμένα με διάφορες μεθόδους και μορφές συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας, όταν βέβαια αυτό χρειάζεται ή να συνεργαστεί με άλλους φορείς του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η κατάλληλη κοινωνική ευαισθησία, η ενημέρωση και η αλληλεγγύη για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αυτό. Σε επίπεδο εξάλειψης του φαινομένου ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να έρθει σε άμεση επαφή με τον έφηβο και την οικογένειά του και να εφαρμόσει μεθόδους κοινωνικής εργασίας, όπως είναι η κοινωνική εργασία με άτομα και οικογένεια (Τσίτσικα & Φρέσκου, 2008).

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι ιδιαίτερα σημαντικός, γιατί είναι ένας, και ίσως ο μοναδικός, από τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας που εμπλέκονται άμεσα με το παιδί μόλις εκδηλωθούν σημάδια grooming. Έχει την δικαιοδοσία από το νόμο να έρχεται σε άμεση επαφή με τα περιβάλλοντα που κινείται και διαβιώνει το παιδί όπως είναι το σχολικό και το οικογενειακό περιβάλλον.

Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να ακούει με προσοχή τον έφηβο, χωρίς να τον αποθαρρύνει, ούτε να τον κατακρίνει και να τον βοηθά να εκφράζει όσο το δυνατόν περισσότερο και πιο αναλυτικά τα συναισθήματά του προκειμένου να τον ανακουφίσει από την ένταση, να τον κατανοήσει, να τον αποφορτίσει από τα αρνητικά του συναισθήματα και να εμβαθύνει στον τρόπο σκέψης και στους παράγοντες που επιδρούν στην εκδήλωση της συγκεκριμένης συμπεριφοράς του. Επίσης θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος απέναντι στα συναισθήματα του παιδιού, να κατανοεί τη σημασία τους και να ανταποκρίνεται σκόπιμα σε αυτά. Επιπλέον ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να αποδεχθεί τη συνήθεια του ατόμου, να αποφύγει εκδηλώσεις δυσφορίας σε κάθε μορφή διαφορετικότητας και να αποδεχθεί την προσωπικότητα και τη μοναδικότητα του ατόμου. Για να το επιτύχει αυτό πρέπει να αποστασιοποιηθεί συναισθηματικά, να αναπτύξει μηχανισμούς αυτογνωσίας και αυτοελέγχου προκειμένου να επανατοποθετηθεί σταδιακά με γνήσια πλέον παραδοχή της διαφορετικότητας του παιδιού που εξυπηρετεί. Τέλος δεν θα πρέπει να στέκεται κριτικά απέναντι από τον έφηβο. Ο κοινωνικός λειτουργός δεν πρέπει να ενοχοποιεί επικριτικά το άτομο, αλλά να αξιολογεί τη στάση και τις πράξεις του. Μόνο υπό αυτές τις συνθήκες, το παιδί θα μπορέσει σταδιακά με τη βοήθεια του κοινωνικού λειτουργού να θεραπευθεί. Αρχικά όμως θα πρέπει να καλλιεργήσει ουσιαστική σχέση εμπιστοσύνης με τον έφηβο.

Το πιο σημαντικό στοιχείο για το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού είναι ότι έχει το νομικό δικαίωμα να έρχεται σε επαφή με το παιδί κατευθείαν για να εξετάζει την πορεία του. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να κατανοεί και να αντιλαμβάνεται τις ανάγκες του, τις αναζητήσεις του καθώς και τη σύγχυση και το προβληματισμό τον οποίο μπορεί να έχει.

Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να αποτελέσει το διαμεσολαβητή προς τα σχετικά με το παιδί περιβάλλοντα και να συντελέσει, σε μέγιστο βαθμό, στην επιδιόρθωση επιβλαβών καταστάσεων.

Είναι ευρέως γνωστό ότι τα παιδιά υπάρχει περίπτωση να μην συζητούν προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τους καθηγητές τους ή τους γονείς τους, παρά μόνο με τους συνομήλικους τους. Ο κατάλληλα εκπαιδευμένος κοινωνικός λειτουργός, μπορεί να ανιχνεύσει τα τυχόν προβλήματα και να αφυπνίσει τα περιβάλλοντα για τις δυσλειτουργίες που παρουσιάζει ο ανήλικος.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να λειτουργήσει ως ενισχυτικός και διαμεσολαβητικός παράγοντας ως προς τα περιβάλλοντα που συντελούν στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού και να ενισχύσει τη διαδικασία τους και τη λειτουργία τους. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να επιδιώκει να λειτουργεί ως παρατηρητής της συμπεριφοράς και της διαβίωσης του παιδιού και να φροντίζει ώστε το παιδί να μην τον αισθάνεται ως «φύλακα».

Με αυτό τον τρόπο, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη του παιδιού, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να αποτελέσει τον κύριο παράγοντα πρόληψης, αρκεί να μην λειτουργεί ως ρόλος και ως θεσμός, σε στενά γραφειοκρατικά και δημόσιο-υπαλληλικά πλαίσια.

Δεν θα πρέπει να παραλειφθεί στο σημείο αυτό να ειπωθεί ότι για να αντεπεξέλθει ο κοινωνικός λειτουργός στους παραπάνω στόχους, το κράτος πρέπει να φροντίσει και ο ίδιος ως επαγγελματίας να λαμβάνει την κατάλληλη συνεχή εκπαίδευση και επιμόρφωση για να μπορέσει να αποδώσει όσο το δυνατόν καλύτερα το ρόλο του και το λειτούργημά του.

Συνοπτικά, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι να βοηθήσει το άτομο να δει το πρόβλημά του στην αντικειμενική του διάσταση, να κινητοποιήσει το άτομο με την εκτόνωση των συναισθημάτων του, να δημιουργήσει μια δοτική

υποστηρικτική σχέση μεταξύ τους και τέλος να μην ελέγχει και να μην κατευθύνει το άτομο στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το ίδιο.

4.1 Ενημέρωση στους γονείς και μέτρα πρόληψης από την οικογένεια

Υψίστης σημασίας θεωρείται ο πληροφοριακός ρόλος του κοινωνικού λειτουργού απέναντι στους γονείς τόσο των παιδιών που έχουν υποστεί grooming, όσο και στους γονείς όλων των παιδιών γενικά, προκειμένου να αντιληφθούν τα πρώιμα σημάδια και να παρέμβουν, αλλά και να είναι πληροφορημένοι για τους τρόπους πρόληψης του φαινομένου.

Αποτελεί γεγονός ότι αρκετοί γονείς, αδυνατούν να ελέγξουν τις δραστηριότητες των παιδιών τους. Αναφορικά με το διαδικτυακό grooming, δεδομένου ότι τα παιδιά περνούν σήμερα αρκετό χρόνο στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, οι γονείς οφείλουν να γνωρίζουν και να ενημερώνουν τα παιδιά σχετικά με κάποιους κανόνες ασφαλείας προκειμένου να είναι πολύ προσεκτικά και να αποφεύγουν όσο μπορούν τους πιθανούς κινδύνους.

Σημαντικότερο ρόλο επομένως στην πρόληψη του διαδικτυακού grooming ή ακόμα και στην αντιμετώπισή του (εάν έχει εμφανιστεί), διαδραματίζουν οι γονείς, οι οποίοι πρέπει να είναι καλά πληροφορημένοι. Αναφορικά λοιπόν με την πρόληψη, ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να εστιάσει στη σχέση γονέα παιδιού. Οι γονείς που έχουν διαμορφώσει μια ποιοτικά άριστη σχέση με τα παιδιά τους, που αφιερώνουν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους, ώστε να πραγματοποιούν δραστηριότητες από κοινού, αλλά και οι γονείς που ασχολούνται παρέα με τα παιδιά τους με το διαδίκτυο, ενδέχεται να αποτρέψουν ενδεχόμενο διαδικτυακού grooming. Τα παραπάνω παιδιά, δεν νιώθουν ότι έχουν να καλύψουν κάποιο συναισθηματικό κενό (βασική αιτία του διαδικτυακού grooming), ενώ η σχέση και η επικοινωνία με την οικογένειά τους είναι άριστη. Συγκεκριμένα έχουν τεθεί τα απαραίτητα όρια στη χρήση του διαδικτύου. Η ύπαρξη ορίων, ήδη από την παιδική ηλικία, είναι πολύ ουσιαστικό βήμα για την ομαλή ανάπτυξη των παιδιών. Το διαδίκτυο δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «εργαλείο του διαβόλου», αλλά ως ένα απαραίτητο εργαλείο, όταν βέβαια χρησιμοποιείται σωστά και με μέτρο (Lee &Chae, 2007).

Προκειμένου λοιπόν για την πρόληψη του διαδικτυακού grooming, οι γονείς από την πλευρά τους, αφού ενημερωθούν κατάλληλα από τον κοινωνικό λειτουργό

οφείλουν πρωτίστως να θέσουν κάποια όρια, ήδη από τη μικρή ηλικία των παιδιών, τα οποία και πρέπει να τηρούνται με συνέπεια μέσα στην οικογένεια. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να τονίσει στους γονείς ότι πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί κατά τη θέσπιση των ορίων, ώστε αυτά να μην είναι ούτε υπερβολικά, ούτε πολύ αυστηρά και να καταπιέζουν τα παιδιά, διότι τότε θα έχουν τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που επιθυμούν. Τα παιδιά οφείλουν να αποδέχονται και να σέβονται τα όρια, τα οποία έμμεσα θα τα κατευθύνουν. Επίσης καθώς το παιδί μεγαλώνει, είναι καλό οι γονείς να συζητούν μαζί του και να αλλάζουν τα όρια, λαμβάνοντας υπόψη και τη δική του άποψη. Μόνο όταν παρθούν από κοινού κάποιες αποφάσεις θα τηρηθούν τα όρια που έχουν θεσπιστεί (Tapscott, 1998). Στην προκειμένη περίπτωση, οι γονείς καλό είναι να συζητήσουν με το παιδί-έφηβο, για το πόσες ώρες εβδομαδιαίως μπορεί να είναι online στο διαδίκτυο. Τις μέρες που θα είναι, μπορεί να τις αποφασίσει το ίδιο το παιδί.

Επίσης ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να ενημερώσει τους γονείς ότι θα πρέπει να αφιερώνουν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους, πραγματοποιώντας από κοινού δραστηριότητες και συγκεκριμένα δραστηριότητες που πραγματοποιούνται μέσω του διαδικτύου. Οι γονείς μπορούν να ενημερωθούν από τα παιδιά τους για τα ηλεκτρονικά online παιχνίδια και να αφιερώσουν χρόνο παίζοντας μαζί με το παιδί τους. Έτσι θα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν σχόλια και παρατηρήσεις επί του παιχνιδιού, με επιχειρήματα, τα οποία ο έφηβος μπορεί να λάβει υπόψη του (Allison & Schultz, 2001)

Επίσης ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να ενημερώσει τους γονείς πως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής στο σπίτι, πρέπει να βρίσκεται σε κοινόχρηστο χώρο, όπως είναι το χολ ή το σαλόνι ή η τραπεζαρία και όχι σε υπνοδωμάτιο. Έτσι το παιδί, όταν χρησιμοποιεί τον υπολογιστή δε θα αναγκάζεται να απομονώνεται, ενώ παράλληλα οι γονείς μπορεί να ελέγχουν το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, τις οποίες επισκέπτεται ο έφηβος (Τσίτσικα & Φρέσκου, 2008). Ενθαρρύνεται δηλαδή η χρήση του Διαδικτύου σε οικογενειακό περιβάλλον γεγονός που βοηθά στην επίβλεψη των ιστοσελίδων τις οποίες επισκέπτονται τα παιδιά.

Μπορεί επίσης να τους ενημερώσει πως στο εμπόριο, κυκλοφορούν ειδικά φίλτρα, που εντοπίζουν τις επιβλαβείς ιστοσελίδες και δεν αφήνουν το χρήστη να τις επισκεφθεί. Είναι καλό οι γονείς να έχουν προμηθευτεί ανάλογα φίλτρα για τον δικό τους υπολογιστή.

Στην εφηβεία, τα παιδιά είναι σε θέση να συζητήσουν με τους γονείς τους και να τους ακούσουν για τα φαινόμενα της σεξουαλικής παρενόχλησης, μέσω διαδικτύου. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να ενθαρρύνει τους γονείς να κάνουν τέτοιες συζητήσεις με τα παιδιά τους και να τα συμβουλεύουν, προκειμένου να αποφύγουν τους κινδύνους που ενυπάρχουν στο διαδίκτυο.

Επίσης οι γονείς πρέπει να κατανοήσουν ότι ο υπολογιστής επουδενί, δεν πρέπει να αποτελεί μέσο τιμωρίας ή επιβράβευσης από τους γονείς. Θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα χρήσιμο εργαλείο, η κατάλληλη χρήση του οποίου επιφέρει αρκετά πλεονεκτήματα, η κατάχρησή του όμως, αρκετά μειονεκτήματα.

Τέλος, ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να επισημάνει στους γονείς πως εάν παρατηρήσουν ότι το παιδί τους συμπεριφέρεται διαφορετικά, παράξενα από ότι συνηθίζει και η σχολική του επίδοση έχει πέσει αρκετά, είναι καλό να απευθυνθούν στον ίδιο για βοήθεια (Τσίτσικα & Φρέσκου, 2008).

4.2 Ενημέρωση από το σχολείο και σχολικά προγράμματα

Μετά την οικογένεια, το σχολείο αποτελεί τον δεύτερο κοινωνικοποιητικό παράγοντα για το παιδί και οφείλει να διαπλάσει την προσωπικότητα του παιδιού, ώστε να το καταστήσει ένα ώριμο και ισορροπημένο άτομο. Για το λόγο αυτό, η ενημέρωση των κοινωνικών λειτουργών προς τους εκπαιδευτικούς των παιδιών διαδραματίζει μετά τους γονείς, επίσης σημαντικό ρόλο στην πρόληψη του grooming.

Όλοι οι εκπαιδευτικοί, οφείλουν να είναι κατάλληλα ενημερωμένοι, εκπαιδευμένοι για το φαινόμενο αυτό και ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένοι, ώστε με τη σειρά τους να ενημερώσουν αποτελεσματικά τους μαθητές. Όλοι οι εκπαιδευτικοί, πρέπει να βρίσκουν ευκαιρία και να ενημερώνουν τα παιδιά για τον ασφαλή τρόπο χρήσης του διαδικτύου, για τις διάφορες εφαρμογές που παρουσιάζει, για τις μηχανές αναζήτησης, για τις ασφαλείς ιστοσελίδες.

Ο εκπαιδευτικός πρωτίστως είναι παιδαγωγός. Για τον λόγο αυτό οφείλει να ενδιαφέρεται για τα παιδιά και να αναγνωρίζει τυχόν συμπτώματα, που υποδηλώνουν grooming, είτε κάποιο άλλο ψυχολογικό πρόβλημα. Συγκεκριμένα ο κοινωνικός λειτουργός προτρέπει τον εκπαιδευτικό να παρατηρεί εάν κάποιος μαθητής του έχει παρουσιάσει αδικαιολόγητα χαμηλή επίδοση ή αδικαιολόγητες απουσίες ή ξαφνικά

διαφοροποιημένη/διαταρακτική συμπεριφορά. Σε κάθε περίπτωση, ο εκπαιδευτικός οφείλει να ενημερώσει τους γονείς του παιδιού, για τη νέα του συμπεριφορά. Εξάλλου η αποτελεσματική επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ σχολείου και παιδιού, προλαμβάνει ακόμη περισσότερο το φαινόμενο του grooming.

Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να ενημερώνονται συνεχώς για το φαινόμενο του grooming, όχι μόνο από τον κοινωνικό λειτουργό, αλλά και μέσα από συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια και επιμορφωτικά προγράμματα. Ο ρόλος του σχολείου μπορεί να γίνει πρωταγωνιστικός.

Στα ελληνικά σχολεία την τελευταία δεκαετία υλοποιούνται καινοτόμες δράσεις που συμβάλλουν στην αναβάθμιση της σχολικής ζωής και στη σύνδεση σχολείου με την κοινωνική πραγματικότητα. Μεταξύ των καινοτόμων δράσεων εξέχουσα θέση κατέχει η Αγωγή και Προαγωγή Υγείας, σκοπός της οποίας είναι η προάσπιση, βελτίωση και προαγωγή της και σωματικής υγείας των μαθητών/τριών καθώς και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και της κριτικής τους σκέψης. Στόχος της Αγωγής Υγείας είναι (Κουτσοκώστα κ.α, 2011):

Η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών και η διεπιστημονική μελέτη ζητημάτων και παραγόντων που επηρεάζουν την ψυχική, σωματική και κοινωνική υγεία.

Η καλλιέργεια και η ανάπτυξη δεξιοτήτων και της κριτικής σκέψης μαθητών/τριών ώστε να υιοθετήσουν υγιείς στάσεις και συμπεριφορές και

Η ευαισθητοποίηση-ενεργοποίηση του οικογενειακού και κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

Με βάση τα παραπάνω ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να προτρέψει τους εκπαιδευτικούς με αφορμή το συγκεκριμένο μάθημα να βοηθήσουν στην πρόληψη του grooming καθώς και να διευκολύνουν και να βελτιώσουν την επικοινωνία των παιδιών με τους γονείς δεδομένου ότι βασικός άξονας θεματολογίας της Αγωγής Υγείας είναι ο άξονας: Διαπροσωπικές σχέσεις-Ψυχική Υγεία, το περιεχόμενο του οποίου είναι: η γνώση του εαυτού και η φροντίδα του εαυτού, η σχέση με τους άλλους δηλαδή το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, η αυτοεκτίμηση, τα συναισθήματα και η επικοινωνία (Κουτσοκώστα κ.α, 2011).

Η εφαρμογή των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στα σχολεία, στηρίζεται στην ενεργητική/ συνεργατική μάθηση και έχει ως βάση τη μέθοδο project, που μπορεί να

περιλαμβάνει: ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας και εστίαση στην παιδαγωγική σχέση, έρευνα πεδίου-στατιστική επεξεργασία δεδομένων, αναζήτηση πηγών πληροφόρησης (βιβλιογραφία, έρευνες προς ανάλυση και περαιτέρω διερεύνηση, αρμόδιοι φορείς, διαδίκτυο), χρήση νέων τεχνολογιών ενημέρωση συνομηλίκων (peer-education), καταγιισμό ιδεών, παίξιμο ρόλων και καλλιτεχνική δημιουργία (Κουτσοκόστα κ.α, 2011).

Η εμπειρία από την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας, έδειξε ότι ένα πρόγραμμα δεν θεωρείται ολοκληρωμένο αν δεν εμπλακούν σε αυτό και οι γονείς, οι οποίοι αποτελούν τη βάση στη διαμόρφωση των στάσεων των παιδιών τους απέναντι στον εαυτό τους και στους άλλους (Κουτσοκόστα κ.α, 2011).

Στα σχολεία που εφαρμόζουν προγράμματα Αγωγής Υγείας οι εκπαιδευτικοί εμπλέκουν συστηματικά τους γονείς. Αρωγούς στο έργο τους έχουν το Εκπαιδευτικό Υλικό «Συζητήσεις γονέων» που αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού πακέτου Αγωγής Υγείας «Ψυχική Υγεία-Διαπροσωπικές σχέσεις» 11-14 ετών καθώς και ειδικούς επιστήμονες διαφόρων δομών. Αυτές οι δομές είναι οι σχολές και Ακαδημίες γονέων της εκκλησίας όπως η Ακαδημία Γονέων που λειτουργεί στην Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, τα κέντρα πρόληψης με τις ομάδες γονέων που δημιουργούν καθώς και δομές του Υπουργείου Παιδείας, δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων όπως οι Σχολές Γονέων στο ΙΔΕΚΕ (Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων). Το ΙΔΕΚΕ με τα προγράμματα «Συμβουλευτική Γονέων» και « Σχέσεις σχολείου οικογένειας» καθώς και με τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν το 2010 με θέμα «Η οικογένεια στην σύγχρονη εποχή» και «Παιδί και νέες τεχνολογίες, έχει βασικό στόχο την βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια και τη βελτίωση της επικοινωνίας σχολείου -οικογένειας».

Συμπερασματικά, για την πρόληψη του grooming κρίνεται επιτακτική η ανάγκη συνδυασμού της εφαρμογής Αγωγής Υγείας στο σχολείο και όλων των δομών και φορέων υποστήριξης και συμβουλευτικής Γονέων (Κουτσοκόστα κ.α, 2011).

Κεφάλαιο 5. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην αποκατάσταση της ψυχικής υγείας των θυμάτων του grooming

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι πολύπλευρος. Σε επίπεδο κοινότητας, όπου ο κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με φορείς του δημοσίου και σε επίπεδο ατόμου όπου ο κοινωνικός λειτουργός δρα, με τη βοήθεια και τις παροχές του κράτους, με τον εξυπηρετούμενο. Ο κοινωνικός λειτουργός είναι ο διαμεσολαβητής ανάμεσα στο κράτος και τον εξυπηρετούμενο. Για να γίνει όμως ο διαμεσολαβητής θα πρέπει πρώτα να έχει εργαστεί σκληρά προκειμένου να δει τις ανάγκες της κάθε κοινότητας μέσω της έρευνας (η οποία δυστυχώς δεν είναι διαδεδομένη στη χώρα μας, κυρίως λόγω έλλειψης κονδυλίων) και στη συνέχεια να διερευνήσει τις ανάγκες της πληθυσμιακής ομάδας με την οποία πρόκειται να εργαστεί. Όταν στη συνέχεια ανακαλύψει αυτές τις ανάγκες θα πρέπει να σχεδιάσει προγράμματα για την ικανοποίησή τους, αλλά και να εξασφαλίσει τους πόρους για την υλοποίηση αυτών καθώς επίσης και να τα συντονίζει. Εκτός όμως από τα προαναφερόμενα ο κοινωνικός λειτουργός εργάζεται και σε ατομικό επίπεδο προκειμένου να καλύψει τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες των ατόμων που τον χρειάζονται.

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται σε φορείς και οργανώσεις που σχετίζονται με θέματα grooming, πρέπει να λαμβάνει πάντοτε υπόψη ότι το παιδί είναι μέλος πολλαπλών κοινωνικών συστημάτων: αρχικά της οικογένειάς του, έπειτα του σχολείου και τέλος ότι είναι μέλος της παρέας που ανήκει. Για τον λόγο αυτό ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να παρεμβαίνει σε επίπεδο ατόμου, ομάδας-οικογένειας και κοινότητας.

Είναι απαραίτητο να προσφέρει συμβουλευτική και υποστήριξη καθώς και ενημέρωση, να βοηθάει τον έφηβο και την οικογένειά του να ξεπεράσουν τα προβλήματα και να ενταχθούν όσο το δυνατό καλύτερα στα νέα κοινωνικά δεδομένα. Ο κοινωνικός λειτουργός δρα συμβουλευτικά ανάμεσα στον γονέα και το παιδί, προκειμένου να τους στηρίξει ψυχολογικά. Συγκεκριμένα τους ενημερώνει και τους συμβουλεύει σε θέματα grooming και προσπαθεί να τους στηρίξει ψυχοκοινωνικά σε όλα τα επίπεδα. Ταυτόχρονα δρα διαμεσολαβητικά ανάμεσα στις οικογένειες αυτές και στους τοπικούς φορείς.

Επιπλέον, ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να αξιολογεί πολύ προσεκτικά τις ανάγκες των παιδιών, τα οποία μπορεί να βρίσκονται σε ένα διαταραγμένο οικογενειακό περιβάλλον. Επίσης, είναι αναγκαίο να ενθαρρύνει το παιδί να συμμετέχει και το ίδιο στην επίλυση των προβλημάτων του, προκειμένου να έχει τον έλεγχο της ζωής του. Ακόμη, ο κοινωνικός λειτουργός είναι απαραίτητο να παρεμβαίνει εγκαίρως σε καταστάσεις κρίσης και να βοηθάει το παιδί να αποκτήσει ξανά την ισορροπία του.

Επίσης, πρέπει να ενθαρρύνει το παιδί να διατηρήσει σταθερούς και ζωντανούς δεσμούς με τους συνομηλίκους τους, ώστε να μην αισθάνεται ότι αλλοιώνονται τα στοιχεία του. Ένας ακόμη ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι η οργάνωση ομάδων που θα αποτελούνται από παιδιά που αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα ώστε να ανταλλάξουν τα παιδιά εμπειρίες. Είναι αναγκαίο να προωθεί το διάλογο μεταξύ των παιδιών που αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα.

Είναι ακόμη αναγκαίο ο κοινωνικός λειτουργός να συμμετέχει στην οργάνωση και το συντονισμό προσπαθειών που γίνονται για -την καταπολέμηση και την πρόληψη φαινομένων grooming (π.χ οργάνωση σεμιναρίων). Να επιδιώκει την επίτευξη της πραγματικής συνύπαρξης.

Ακόμη, πρέπει να προωθεί την ταυτόχρονη προσπάθεια τοπικών και διεθνών οργανισμών με σκοπό να διασφαλιστεί η συνεργασία των κυβερνήσεων αλλά και να επισημανθεί η ανάγκη της κοινωνικής ευαισθητοποίησης του πληθυσμού στα προβλήματα των παιδιών με θέματα grooming, ώστε να εξασφαλιστεί η υποστήριξή τους.

Σκόπιμη είναι η συμμετοχή του κοινωνικού λειτουργού στη δημιουργία μιας συντονιστικής υπηρεσίας, η οποία θα ασχολείται εξ ολοκλήρου με τα θέματα των εφήβων που έχουν υποστεί grooming, ενημέρωση για τα σημάδια που προειδοποιούν τον κίνδυνο και παροχή συμβουλών για βοήθεια για την επίλυση του προβλήματος. Επιπλέον, η ύπαρξη της συντονιστικής υπηρεσίας θα αποτρέπει την αλληλοεπικάλυψη των αρμοδιοτήτων και ευθυνών των υπηρεσιών που ήδη υπάρχουν. Για όλα τα παραπάνω, κρίνεται επιθυμητή η δημιουργία ενός «οδηγού για grooming», ο οποίος θα παρέχεται δωρεάν σε όλες τις οικογένειες, είτε αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα είτε όχι.

Άλλος ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι να συνεργάζεται συστηματικά και προγραμματισμένα με τους εφήβους επιδιώκοντας την ανάπτυξη υγιών κοινωνικών σχέσεων. Ο Κοινωνικός Λειτουργός δουλεύει διαμεθοδικά και ασχολείται με την ειδική περίπτωση του εκάστοτε ατόμου. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, απαιτούνται μια σειρά από παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα (ατομικό, ομαδικό-οικογενειακό και κοινοτικό) της κοινωνικής εργασίας.

Σε οικογενειακό επίπεδο πραγματοποιούνται ατομικές συναντήσεις με την οικογένεια των εφήβων με στόχο την διερεύνηση, καταγραφή και αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων (οικονομικά, κοινωνικά, διαπροσωπικές σχέσεις κ.α.) που τυχόν εμφανίζονται. Σε ομαδικό επίπεδο διοργανώνονται ομαδικές συναντήσεις των γονέων για την ενημέρωσή τους και την ανταλλαγή απόψεων σε θέματα που τους αφορούν.

Τέλος, σε κοινοτικό επίπεδο προσεγγίζεται η ευρύτερη κοινότητα με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίησή της, καθώς και η συνεργασία με φορείς της περιοχής (Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, πολιτιστικοί, αθλητικοί, ψυχαγωγικοί φορείς, τοπικοί σύλλογοι κ.α.).

Η στήριξη που μπορεί να προσφέρει ο κοινωνικός λειτουργός προς τα παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα grooming είναι να παρέμβει μεσολαβητικά και διευκολυντικά προς την οικογένεια, να καταγράψει τυχόν προβλήματα και να αλλάξει τη νοοτροπία των γονέων ή να προτείνει τρόπους αντιμετώπισης. Επίσης μπορεί να τους βοηθήσουν να βρουν εναλλακτικά πεδία απασχόλησης, που λειτουργούν σε επίπεδο κοινότητας.

5.1 Οι αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοσύνθεση των θυμάτων του grooming

Τα θύματα του grooming αναπτύσσουν το αίσθημα της ντροπής και νιώθουν ότι αυτά αφήνουν να τους συμβεί το γεγονός αυτό. Η κατηγορία του εαυτού τους τα οδηγεί στο να ντρέπονται να μιλήσουν για αυτό. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιπτώσεις της κατάχρησης σε κάθε θύμα είναι μοναδικές και πολλά θύματα επιδεικνύουν σημαντική ανθεκτικότητα όταν αντιμετωπίζουν τον αντίκτυπο της σεξουαλικής κακοποίησης (Wolak et al., 2006).

Το αν ένα θύμα αντιμετωπίζει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα ή όχι είναι αποτέλεσμα σύνθετων αλληλεπιδράσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων. Αυτά περιλαμβάνουν τον τρόπο με τον οποίο το θύμα κατανοεί την κατάχρηση, τη φύση της κατάχρησης και τις αντιδράσεις και την υποστήριξη που παρέχονται στο θύμα μετά από την κατάχρηση και άλλες εμπειρίες ζωής. Οι συμπεριφορές και οι στρατηγικές αντιμετώπισης είναι συχνά λειτουργικές κατά την εποχή την κακομεταχείρισης και μπορεί να καταστεί δυσλειτουργική όταν αφαιρεθεί η άμεση απειλή (π.χ. αποφυγή αντιμετώπισης).

Επιπλέον, πολλοί νέοι που έχουν κακοποιηθεί αντιμετωπίζουν πολλαπλές εκδηλώσεις θυματοποίησης και αυτοί οι νέοι είναι πολύ πιο πιθανό να εμφανίσουν ψυχολογική δυσφορία και τραύμα μετά από κατάχρηση, από εκείνους που έχουν βιώσει ένα μόνο περιστατικό κατάχρησης ή καθόλου κατάχρηση (Mitchell et al., 2011). Έρευνες διαπίστωσαν ότι το 28% των νέων, οι οποίοι είχαν βιώσει σεξουαλική παρενόχληση στο διαδίκτυο (αν και όχι απαραίτητα από ενήλικες), αισθάνθηκαν πολύ αναστατωμένοι και το 20% αισθάνθηκε πολύ φοβισμένο στη συνέχεια (Wolak et al., 2006). Όταν η παρενόχληση ήταν επιθετική, ο αρνητικός αντίκτυπος αυξήθηκε σε 34%.

Άλλες αρνητικές συνέπειες των online παρενοχλήσεων περιλάμβαναν αμηχανία, αγωνία, αδυναμία να σταματήσουν να το σκέφτονται, άγχος και έλλειψη ενδιαφέροντος για τα πράγματα. Παρομοίως, εντοπίστηκαν συνδέσεις μεταξύ των νέων που είχαν υποστεί παρενόχληση στο διαδίκτυο με την εμπειρία της κατάχρησης ουσιών και της καταθλιπτικής συμπτωματολογίας (Ortega et al. 2012).

5.2 Η σημασία της συμβουλευτικής για την αντιμετώπιση του grooming

Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας καλό είναι να χρησιμοποιήσουν τη συμβουλευτική στα παιδιά που είναι θύματα grooming.

Η συμβουλευτική αποτελεί μία προσπάθεια που πρωταρχικός της στόχος είναι να βοηθήσει στην ομαλή εξέλιξη του ανθρώπου ώστε να μην αντιμετωπίζει προβλήματα και συγκρούσεις με το κοινωνικό του σύνολο και να μην περιθωριοποιείται λόγω της συμπεριφοράς του. Με τη σωστή εξέλιξη και την αντιμετώπιση των προβλημάτων του, ο άνθρωπος θα είναι σε θέση να έχει μία υγιή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη που θα τον βοηθήσει καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του (Δημητρόπουλος & Μπακατσής, 1996).

Ο άνθρωπος κινείται και αλληλεπιδρά με διαφορετικά πεδία στο περιβάλλον του. Μέσω της συμβουλευτικής, ο άνθρωπος μπορεί να λάβει την κατάλληλη υποστήριξη προκειμένου να κατανοήσει τη φύση των προβλημάτων του και των αδυναμιών του και να μπορέσει να τα αντιμετωπίσει (Μπρούζος & Ράπτης, 2001).

Κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να αλλάξει τη συμπεριφορά του αν δεν το θέλει ο ίδιος. Για να μπορέσει να φτάσει σε αυτό το στάδιο, πρέπει να είναι αυτόνομος και να διαθέτει την κατάλληλη αυτογνωσία που θα τον οδηγήσει σε τέτοιου είδους κινήσεις. Το ρόλο αυτό καλείται να διαδραματίσει η συμβουλευτική. Με τη βοήθεια της ο άνθρωπος μπορεί να προκαλέσει μεταβολές στη συμπεριφορά του αλλά και στον τρόπο που σκέφτεται, αντιμετωπίζοντας τα γεγονότα, τα προβλήματα και τον κόσμο με διαφορετικό τρόπο (Κοσμίδου-Hardy & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996). Με τον τρόπο αυτό, οι συγκρούσεις που βιώνει ως αποτέλεσμα των ενστίκτων και της ανάπτυξης του θα μειωθούν με αποτέλεσμα η ζωή του να αλλάξει και να γίνει καλύτερη. Αποκτώντας αυτοπεποίθηση και κατανοώντας την πηγή των προβλημάτων του, ο άνθρωπος, μέσω της συμβουλευτικής είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσει με πιο θετικό τρόπο (Μαλικιώση-Λοίζου, 2001).

Ο άνθρωπος βιώνει μία σειρά συγκρούσεων και οι πιέσεις που δέχεται από το κοινωνικό περιβάλλον, μπορούν να τον επηρεάσουν και να του δημιουργήσουν προβλήματα, ιδιαίτερα αν οι άνθρωποι που τις ασκούν είναι σημαντικοί για τη ζωή του όπως οι γονείς του. Η επιρροή που ασκείται μπορεί να μην έχει συνειδητοποιηθεί και να επιδεινώνει τις ήδη υπάρχουσες συγκρούσεις που βιώνει ένα άτομο. Η συμβουλευτική μπορεί να τον βοηθήσει να γνωρίσει τον εαυτό του πρώτα απ' όλα, να συνειδητοποιήσει τα συναισθήματα του, να αποκτήσει αυτοπεποίθηση που θα τον οδηγήσουν να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες του με πιο ορθό και αποτελεσματικό τρόπο (Κοσμίδου-Hardy & Γαλανουδάκη-Ράπτη, 1996).

Το θεραπευτικό συμβόλαιο και η ανάγκη ύπαρξης κατάλληλων ορίων στη συμβουλευτική διαδικασία

Το θεραπευτικό συμβόλαιο ισχύει για τον καθορισμό της σχέσης ανάμεσα στον σύμβουλο και σε αυτόν που ζητά τις υπηρεσίες του, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το παιδί ή/ και ο/η έφηβος/η. Στο συμβόλαιο αυτό διατυπώνεται η συχνότητα των συναντήσεων που θα έχουν ανάμεσα τους και αν υπάρχει προοπτική

αύξησης τους και υπό ποιες συνθήκες. Καθορίζεται επίσης η διάρκεια της κάθε συνεδρίας που περιλαμβάνει τον απαραίτητο χρόνο όχι μόνο για την ανάκτηση πληροφοριών αλλά για να νιώσει και το παιδί ή/ και ο/η έφηβος/η άνετα.

Τη χρονική διάρκεια της συνεδρίας είναι υποχρεωμένα να την τηρήσουν και τα δύο μέρη και ειδικά το παιδί ή/ και ο/η έφηβος/η που μπορεί να ζητήσει τη διακοπή της νωρίτερα λόγω του ότι νιώθει αμήχανα ή άβολα. Στον χρονικό προγραμματισμό περιλαμβάνεται και ο προσδιορισμός των ανασκοπήσεων που θα υπάρξουν. Ο προσδιορισμός τους εκ των προτέρων είναι πολύ σημαντικός γιατί θα βοηθήσει τον συμβουλευόμενο - παιδί (ή/ και τον/την έφηβο/η) να θέσει στόχους και να είναι πιο προσεκτικός και συγκεντρωμένος στη συνεδρία. Επίσης, θα πρέπει να προσδιοριστεί το κάθε πότε θα γίνονται οι συνεδρίες και το πρόγραμμα να τηρηθεί αυστηρά γιατί αυτό θα φροντίσει ώστε ο συμβουλευόμενος - παιδί (ή/ και ο/η έφηβος/η) να είναι συνεπής και να δώσει την πρέπουσα σημασία στη συνεδρία ενώ παράλληλα θα διασφαλίσει ότι δεν θα κάνει απροσδόκητες επισκέψεις θεωρώντας πως είναι εντάξει να επισκέπτεται το σύμβουλο όποτε θέλει (Γιωτάκος κ.ά., 2006).

Αρμοδιότητα του συμβούλου είναι να φροντίσει να υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες που θα δημιουργήσουν ασφάλεια και ηρεμία στο παιδί (ή/ και στον/ην έφηβο/η) ώστε να μπορέσει να σκεφτεί και να εμπιστευτεί τον σύμβουλο.

Στο συμβόλαιο θα πρέπει να τηρούνται και κάποια όρια και αυτά να είναι σαφή στο παιδί (ή/ και στον/ην έφηβο/η). Όπως έχει ήδη ειπωθεί, ο σύμβουλος είναι υποχρεωμένος να τηρεί το απόρρητο (Γιωτάκος κ.ά., 2006).

Ο κύριος στόχος του συμβούλου είναι να διασφαλίσει το συμφέρον του παιδιού (ή/ και του/ης έφηβου/ης). Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να προσφέρει σε αυτόν τον απαιτούμενο χρόνο και προσοχή που χρειάζεται για ένα καλό αποτέλεσμα. Έτσι, θα πρέπει να θέτει ένα όριο μην αναλαμβάνοντας άλλους συμβουλευόμενους αν δεν μπορεί να τους διαχειριστεί.

Όρια επίσης πρέπει να μπαίνουν και στις επιθυμίες του συμβουλευόμενου. Ο σύμβουλος θα πρέπει να κάνει ξεκάθαρο ότι αυτός θέτει τη σειρά των διαδικασιών που θα ακολουθήσουν. Ο συμβουλευόμενος ενδεχομένως, ειδικά κατά τη διάρκεια της πρώτης συνάντησης, να θέλει να πει αυτά που ο ίδιος επιθυμεί για να αποφορτιστεί. Ο σύμβουλος θα πρέπει μέσω της κατάλληλης μεθόδου να

δρομολογήσει τη συζήτηση με τον τρόπο που θεωρεί ότι θα επιφέρει καλύτερο αποτέλεσμα (Γιωτάκος κ.ά., 2006).

Όριο που πρέπει επίσης να περιλαμβάνεται στο θεραπευτικό συμβόλαιο είναι το είδος της συμπεριφοράς του πελάτη που γίνεται αποδεκτό. Θα πρέπει δηλαδή να αποσαφηνιστεί ποιες συμπεριφορές είναι αποδεκτές και ποιες όχι και ποια θα είναι η εξέλιξη στην περίπτωση που ο συμβουλευόμενος δεν τις τηρήσει (Γιωτάκος κ.ά., 2006).

5.2.1 Θεωρίες Συμβουλευτικής

Υπάρχουν τρεις βασικές θεωρίες συμβουλευτικής που μπορεί να επιλέξει ο επαγγελματίας ψυχικής υγείας, ανάλογα με την περίπτωση του κάθε παιδιού/εφήβου – θύματος grooming.

5.2.1.1 Ψυχοδυναμική θεωρία

Η ψυχοδυναμική θεωρία μέσα από τους εκφραστές της, αρχικά τον Freud και αργότερα τον Klein, εστίασε αρχικά στην ερμηνεία των συμπεριφορών του ατόμου από τις πολύ μικρές ηλικίες της ζωής του, όταν δηλαδή όταν ακόμα είναι βρέφος. Στη συνέχεια όπως αναφέρεται και παρακάτω, η μελέτη τους πέρασε και στην ανάλυση συμπεριφορών που αναπτύσσει το άτομο στη καθημερινότητα του, συμπεριφορές που λειτουργούν ως άμυνες σε καθημερινά του προβλήματα (Γεωργαντά, 2003).

Σύμφωνα με τον Klein, εκφραστή της μοντέρνας μορφής της ψυχανάλυσης και συνεχιστή του Freud, *«Τα βρέφη ξεκινούν τη ζωή τους με μια κληρονομική προδιάθεση να μειώσουν το άγχος που βιώνουν ως συνέπεια της σύγκρουσης μεταξύ του ενστίκτου της ζωής και του ενστίκτου του θανάτου. Υποθέτετε ότι τα πολύ μικρά βρέφη έχουν ενεργό, ασυνείδητη φαντασίωση στη ζωή. Οι πιο βασικές φαντασιώσεις τους αποτελούν εικόνες ενός «καλού» και ενός «κακού» μαστού»* (Gorey, 2005).

Οι εκφραστές και εκπρόσωποι της παρούσας θεωρίας την προσδιορίζουν δίνοντας έμφαση στη σχέση που αναπτύσσει το παιδί με διάφορα αντικείμενα όπως είναι το πρόσωπο των γονιών του, τα χέρια τους. Στην προσπάθειά τους να μειώσουν τη σύγκρουση ανάμεσα στις καλές και τις κακές εικόνες, τα βρέφη οργανώνουν τις

εμπειρίες τους μέσω τρόπων συνδιαλλαγής ανάμεσα σε εσωτερικά και εξωτερικά αντικείμενα. Έτσι διακρίνονται δύο θέσεις: η παρανοϊκή-σχιζοειδής και η καταθλιπτική (Γιαννίτση, 1997). Τα δύο αυτά συναισθήματα εκπροσωπούν την τάση να βλέπουν τα βρέφη τον κόσμο όπως είναι: καταστροφικό και παντοδύναμο (Βοσνιάδου, 1999). Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η θεωρία αυτή είχε ως εναρκτήρια φιλοσοφία την ευρύτερη επεξήγηση της συμπεριφοράς του ανθρώπου, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στα παιδιά, όμως στη συνέχεια οι αντιλήψεις και οι νόρμες της θεωρίας μεταφέρθηκαν και στο κόσμο των ενηλίκων, μέσα από τη προσπάθεια εφαρμογής των πτυχών τους, στην αιτιολόγηση και επεξήγηση των συμπεριφορών τους.

Σύμφωνα με τους εκφραστές της συγκεκριμένης θεωρίας, το άτομο υιοθετεί διάφορους ψυχικούς αμυντικούς μηχανισμούς για να προστατεύσει το εγώ του ενάντια στο άγχος που του προκαλούν οι δικές του καταστροφικές έννοιες και άγχη (Corey, 2006). Μετά τη κατανόηση των καταστάσεων που βιώνουν, τα άτομα οργανώνονται σε ένα ψυχολογικά νοηματικό πλαίσιο, μια διαδικασία που ονομάζεται σύμφωνα με την Klein εξωτερίκευση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία εξωτερικεύουν όλες τις έννοιες και όλες τις επιθυμίες τους και με αυτό τον τρόπο βελτιώνονται.

Η θεωρία έχει εφαρμογές στη μελέτη της συμπεριφοράς των βρεφών και των παιδιών αλλά έχει τη δυνατότητα να εφαρμοστεί επιτυχώς και στην αξιολόγηση τη συμπεριφοράς των ενηλίκων. Η θεωρία επιδιώκει να αξιολογήσει, να μελετήσει και να αιτιολογήσει τους λόγους ανάπτυξης της κάθε μιας συμπεριφοράς οι οποίες αναπτύσσονται ως μηχανισμοί άμυνας έναντι του άγχους που αναπτύσσεται στο άτομο λόγω της αδυναμίας του να ελέγξει την αδυναμία του Εγώ να χαλιναγωγήσει την έκφραση των ορμών του αλλά και τη κριτική που δέχεται από το Υπερεγώ. Συγκεκριμένα ισχύουν τα ακόλουθα για το άτομο σε σχέση με τη ψυχοδυναμική θεωρία (Μαλικιώση-Λοίζου, 1999):

- Απώθηση: Το άτομο επιδιώκει να κρατήσει τις ανεπιθύμητες παρορμήσεις του εκείνου μακριά από τη συνείδηση του.
- Εκλογίκευση: Η εκλογίκευση αναπτύσσεται όταν το άτομο προσπαθεί να επεξηγήσει μέσα από αποδεκτές ερμηνείες μη δικαιολογημένες και παρορμητικές πράξεις του.

- Προβολή: Ο άνθρωπος συνηθίζει να κατηγορεί τους γύρω του για προσωπικά του λάθη, ατέλειες και αδυναμίες, ώστε με αυτό τον τρόπο να νοιώσει καλύτερα για τον εαυτό του.
- Παλινδρόμηση: Το άτομο επιδιώκει να αποφύγει τωρινά προβλήματα υιοθετώντας συμπεριφορές του παρελθόντος, οι οποίες όμως πολλές φορές θεωρούνται ανάρμοστες με βάση την ηλικία του.
- Υπεραναπλήρωση: Αποτελεί μια αυτόματη συμπεριφορά προς γεγονότα, μέσα από την ανάπτυξη μιας συμπεριφορά, μη συμβατής με τα αισθήματα που έχει το άτομο.
- Μετάθεση: Μεταφορά συναισθηματικής αξίας από ένα άτομο σε ένα άλλο.
- Μετουσίωση ή Υποκατάσταση: Μεταμόρφωση μιας συμπεριφοράς μη αποδεκτής σε κοινωνικά αποδεκτή μέσα από τη διαφορετική προσέγγιση μιας κατάστασης, μέσα από τη διαφορετική κατανόηση και αντιμετώπιση της.
- Άρνηση: Άρνηση να παραδεχτεί κανείς την πραγματικότητα που του δημιουργεί αρνητικά συναισθήματα.
- Ταύτιση: Ταύτιση του ατόμου σε άλλα σημαντικά πρόσωπα ή καταστάσεις.
- Ματαίωση: Απόσβεση μιας ανεπιθύμητης επιθυμίας με μια άλλη, περισσότερο αποδεκτή

5.2.1.1a Grooming και ψυχοδυναμική θεωρία

Στην ψυχοδυναμική προσέγγιση η συμπεριφορά των ανθρώπων καθορίζεται από ασυνείδητες δυνάμεις τις οποίες αγνοούν. Η δηλωτική (επιφανειακή) σκέψη, έκφραση ή συμπεριφορά κρύβει μια λανθάνουσα (κρυφή) πρόθεση. Οι λανθάνουσες προθέσεις της συμπεριφοράς των ανθρώπων αντανακλούν το ένστικτό του, ιδιαίτερα πριν από την ηλικία των πέντε ετών. Πιο συγκεκριμένα, είναι ο τρόπος που αντιμετωπίζονται από τους γονείς τους όταν είναι παιδιά και το οποίο διαμορφώνει τη συμπεριφορά τους (Frawley-O'Dea & Sarnat, 2001). Σύμφωνα με την ψυχοδυναμική προσέγγιση η συμπεριφορά είναι το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού μεταξύ τριών τμημάτων της ψυχής (προσωπικότητα). Κάθε άτομο έχει βιολογικές ανάγκες (φαγητό, ποτό, σεξ, επιθετικότητα) από το Εκείνο του (id). Αυτά πρέπει να είναι ικανοποιημένα, αλλά εμποδίζονται από το Υπερεγώ (superego), το ηθικό μέρος της ψυχής, το οποίο χρησιμοποιεί το άγχος και την ενοχή για να εμποδίσει το άτομο από το να ενεργεί παρορμητικά. Μεταξύ των δύο είναι το Εγώ (ego), που προσπαθεί να

βρει τρόπους για την ικανοποίηση του Εκείνου με έναν τρόπο που το υπερεγώ θα δεχθεί και θα είναι σύμφωνο με την πραγματικότητα (Colarusso & Nemiroff, 2013).

Ως εκ τούτου σύμφωνα με την ψυχοδυναμική προσέγγιση οι αιτίες των συγκρούσεων οφείλονται στον μη συμβιβασμό των τριών τμημάτων της ψυχής: του Εκείνου, του Εγώ και του Υπερεγώ. Στην ψυχοδυναμική προσέγγιση η σχέση μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και εφήβου προσφέρει έναν εμπιστευτικό και ασφαλή χώρο προκειμένου να εξερευνηθούν τα προβλήματα και οι ανησυχίες. Πρόκειται για το πιο σημαντικό εργαλείο καθώς ενεργεί ως καθρέφτης ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν και ανοίγει μια διαδρομή για την καλύτερη κατανόηση (Guntrip, 1995).

Στόχος της ψυχοδυναμικής προσέγγισης στην περίπτωση του grooming είναι να κατανοήσει ο ειδικά εκπαιδευμένος κοινωνικός λειτουργός από πού προέρχονται τα προβλήματα των εφήβων ή τα συμπτώματα των προβλημάτων. Ο κοινωνικός λειτουργός επιχειρεί να αναβιώσει μνήμες του παρελθόντος του εφήβου και να του εξηγήσει πως αυτές επαναλαμβάνονται στο παρόν και δημιουργούν τα σημερινά του προβλήματα. Στην ουσία ο κοινωνικός λειτουργός επιχειρεί να μεταφέρει το ασυνείδητο στο συνειδητό. Η ψυχοδυναμική προσέγγιση υποστηρίζει ότι το άτομο δημιουργεί άμυνες προκειμένου να αντισταθεί στις επιθυμίες του ασυνείδητου. Στόχος του κοινωνικού λειτουργού είναι να άρει τις άμυνες αυτές (Κατάκη, 1992; Bor & Watts, 2006).

Στην ψυχοδυναμική προσέγγιση τα βασικά σημεία παρέμβασης αφορούν στην ανθρώπινη συμπεριφορά και συγκεκριμένα στα κρυφά νοήματα των πραγμάτων που οι άνθρωποι σκέφτονται, κάνουν ή λένε. Αυτό απαιτεί μεγάλη συγκέντρωση δεδομένων που επιτυγχάνεται με τη μέθοδο της ατομικής μελέτης περίπτωσης. Ο κοινωνικός λειτουργός συγκεντρώνει πληροφορίες από τα πράγματα που το παιδί/ο έφηβος λέει ή κάνει. Το υλικό εξετάζεται προκειμένου να εντοπιστούν επαναλαμβανόμενες ιδέες και θέματα που θα μπορούσαν να αντανάκλουν τις αισθήσεις των κινήτρων και των αναμνήσεων. Ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει να ερμηνεύσει το υλικό ανακαλύπτοντας τα σύμβολα των θεμάτων στο θέμα του ασυνείδητου.

Η ψυχοδυναμική προσέγγιση απορρίπτει την ιδέα ότι οι άνθρωποι έχουν ελεύθερη βούληση. Η συμπεριφορά ενός ατόμου καθορίζεται από τις αισθήσεις του, τα κίνητρά του, που διαμορφώνονται από βιολογικές ανάγκες και από τις πρώτες

εμπειρίες του. Κατ' επέκταση τόσο η φύση, όσο και η ανατροφή συμβάλλουν στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του ανθρώπου (Dryden & Mytton, 1999).

5.2.1.2 Γνωστική συμπεριφορική θεωρία

Η γνωστική συμπεριφορική άποψη, εστιάζει στη μελέτη της συμπεριφοράς, δηλαδή στη μελέτη των αντιδράσεων του ατόμου στα διάφορα ερεθίσματα λόγω του ιστορικού μάθησής του (Χριστοπούλου, 2008). Η διαδικασία, επιδιώκει να επικεντρώνεται σε ερεθίσματα και συμπεριφορές που είναι παρατηρήσιμες και μετρήσιμες. Στόχος της διαδικασίας αποτελεί η πρόβλεψη και ο έλεγχος της συμπεριφοράς. Βασική αρχή της παρούσας αποτελεί το ότι η συμπεριφορά, είτε «φυσιολογική» είτε «παθολογική» οφείλεται στη μάθηση και στις εμπειρίες του ατόμου (Κατάκη, 1992).

Η συμπεριφοριστική θεωρία αναφέρεται σε τρεις τρόπους μάθησης που επηρεάζουν τη συμπεριφορά και ανάγονται σε θεμελιώδεις αρχές. Η εξαρτημένη μάθηση εστιάζει στη σύνδεση ενός ανεξάρτητου ερεθίσματος, το οποίο προκαλεί αυτόματα μια αντίδραση (ανεξάρτητη ή φυσική αντίδραση), με ένα ουδέτερο ερέθισμα. Μέσω της σύνδεσης αυτής, το ουδέτερο (εξαρτημένο) ερέθισμα προκαλεί την ίδια αντίδραση με το ανεξάρτητο ερέθισμα (εξαρτημένη αντίδραση) (Χριστοπούλου, 2008).

Η επόμενη αρχή και κατεύθυνση της συμπεριφοριστικής προσέγγισης αναφέρεται στην συντελεστική μάθηση, σύμφωνα με την οποία συμπεριφορές που θεωρεί το άτομο ως αποδεκτές τείνουν να επαναλαμβάνονται, ενώ εκείνες που συνοδεύονται από δυσάρεστες συνέπειες έχουν περιορισμένες πιθανότητες επανάληψης (Mcleod., 2005).

Συνδυάζοντας τις δύο θεμελιώδεις αρχές της μάθησης, ο Mower εξηγεί τον πιθανό μηχανισμό όχι μόνο της δημιουργίας αλλά και της διατήρησης των φοβιών. Η κλασική εξαρτημένη μάθηση εξηγεί σε κάποιο βαθμό τη δημιουργία φοβίας για ένα ερέθισμα. Προκειμένου ωστόσο κάποιος να μειώσει το φόβο και το αποστροφικό συναίσθημα που αυτός προξενεί, αποφεύγει το ερέθισμα. Η επακόλουθη μείωση του άγχους λειτουργεί ως ενίσχυση και έτσι η συμπεριφορά της αποφυγής επαναλαμβάνεται (Μπακιρτζής, 1999).

Στη γνωστική προσέγγιση, οι Sommers-Flanagan και συν (2004) θεωρούν ότι οι ψυχολογικές διαταραχές σχετίζονται με συγκεκριμένους τρόπους εσφαλμένης σκέψης. Αυτές οι διαστρεβλώσεις έχουν τις ακόλουθες εφαρμογές (Sommers-Flanagan, 2004):

- Τη επιδίωξη μείωσης της τάσης του ατόμου να βλέπει τα αρνητικά γεγονότα ως πιο σημαντικά και τα θετικά ως λιγότερο σημαντικά από ότι είναι.
- Την υπεργενίκευση, η οποία αναφέρεται στην τάση του ατόμου να βγάζει συμπεράσματα έχοντας λίγα στοιχεία για τη συνολική εικόνα ενός προβλήματος, να μην περιμένει να έχει μια πιο συνολική εικόνα των γεγονότων.
- Την απαξίωση του θετικού, την τάση του ατόμου να μειώνει αυθαίρετα την αξία των θετικών χαρακτηριστικών και εμπειριών του.
- Τη διπολική σκέψη, την τάση του ατόμου να αξιολογεί καταστάσεις και εμπειρίες με ακραίο τρόπο, για παράδειγμα ως «τέλεια» ή «χάλια», χωρίς ενδιάμεση διάσταση.
- Την τάση του ατόμου να προβλέπει το μέλλον αρνητικά, χωρίς όμως να βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία
- Την τάση του ατόμου να πιστεύει ότι μπορεί να μαντεύει τις σκέψεις των άλλων, ελλείπει δεδομένων, καταλήγοντας σε αρνητική ερμηνεία
- Τη χρήση συναισθηματικής λογικής, την τάση του ατόμου να βγάζει συμπεράσματα βάσει των συναισθημάτων τους
- Τη χρήση ετικέτας, την τάση του ατόμου να χρησιμοποιεί γενικούς χαρακτηρισμούς για να περιγράψει καταστάσεις και ανθρώπους
- Την προσωποποίηση, την τάση του ατόμου να θεωρεί ότι αρνητικές αντιδράσεις τρίτων αφορούν στο ίδιο, χωρίς να διαθέτει ενδείξεις που να στηρίζουν αυτή του την ερμηνεία.
- Τις παρωπίδες, μέσα από τις οποίες το άτομο βλέπει μόνο τις αρνητικές πλευρές των πραγμάτων, έχει μια άκαμπτη αντίληψη σχετικά με το πώς, κατά την άποψή του, θα έπρεπε να συμβαίνουν τα πράγματα, καθώς και μια αρνητική αντίδραση όταν αυτά δε λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες που θέτει.(Χριστοπούλου, 2008).

5.2.1.2a Grooming και γνωστική συμπεριφορική θεωρία

Η γνωστική συμπεριφορική άποψη στην συμβουλευτική εστιάζει στο πώς σκέφτονται οι άνθρωποι, με την πεποίθηση ότι αυτές οι διαδικασίες σκέψης επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι άνθρωποι (άλλες προσεγγίσεις λαμβάνουν υπόψη άλλους παράγοντες, όπως είναι η βιολογική προσέγγιση, η οποία αναγνωρίζει τις επιδράσεις της γενετικής και τις χημικές ανισορροπίες στη συμπεριφορά των ανθρώπων). Κατ' επέκταση οι αιτίες των συγκρούσεων σύμφωνα με τη γνωστική προσέγγιση είναι η διαφορετική σκέψη των ανθρώπων (Beck, 1979).

Ο ρόλος του ειδικά εκπαιδευμένου κοινωνικού λειτουργού στη γνωστική συμπεριφορική προσέγγιση είναι να εκπαιδεύσει τα παιδιά/εφήβους πώς να προσδιορίσουν μια διαστρεβλωμένη γνωσία (λανθασμένη αντίληψη, λανθασμένος τρόπος σκέψης) μέσα από μια διαδικασία αξιολόγησης. Τα παιδιά/ έφηβοι μαθαίνουν να κάνουν διακρίσεις μεταξύ των δικών τους σκέψεων και της πραγματικότητας. Μαθαίνουν την επιρροή που έχει η νόηση στα συναισθήματά τους και διδάσκονται να αναγνωρίζουν, να παρατηρούν και να παρακολουθούν τις δικές τους σκέψεις.

Το συμπεριφορικό μέρος της θεραπείας περιλαμβάνει για το παιδί/ έφηβο εργασία στο σπίτι (κρατώντας π.χ. ένα ημερολόγιο σκέψεων). Ο κοινωνικός λειτουργός δίνει καθήκοντα στο παιδί/ έφηβο που θα το(ν) βοηθήσουν να αμφισβητήσει τις δικές του παράλογες πεποιθήσεις. Η ιδέα είναι ότι το παιδί/ έφηβος αναγνωρίζει τις δικές του πεποιθήσεις που αποδεικνύονται λανθασμένες. Ως αποτέλεσμα, οι πεποιθήσεις του αρχίζουν να αλλάζουν (Koerner & Fitzpatrick, 2006).

Στόχος της γνωστικής συμπεριφορικής θεραπείας είναι το παιδί/ έφηβος να εργαστεί σε συνεργασία με τον κοινωνικό λειτουργό για να αναπτύξει τις δεξιότητές του, να τροποποιήσει τις πεποιθήσεις του, να εντοπίσει τη διαστρεβλωμένη σκέψη (Κατάκη, 1992). Τα βασικά σημεία παρέμβασης στη γνωστική συμπεριφορική προσέγγιση αφορούν στη δημιουργία κανόνων βάσει των οποίων εξηγείται η ανθρώπινη συμπεριφορά και κατ' επέκταση η γενίκευση της συμπεριφοράς του καθενός. Η γνωστική συμπεριφορική προσέγγιση επιχειρεί να εφαρμόσει μια επιστημονική προσέγγιση στην ανθρώπινη συμπεριφορά, η οποία είναι

υπεραπλουστευτική στο ότι δεν λαμβάνει υπόψη τις διαφορές των ανθρώπων. Η γνωσιακή συμπεριφορική προσέγγιση αναγνωρίζει τέλος τη διαδικασία της σκέψης και της συμπεριφοράς καθώς οι διαφορετικές διαθέσεις που βιώνει κάθε άτομο έχουν επιπτώσεις στον τρόπο που ανταποκρίνεται στις περιστάσεις (Allen & Fonagy, 2006).

5.2.1.3 Προσωποκεντρική θεωρία

Η προσωποκεντρική θεωρία αναπαριστά μια απότομη απόκλιση από την παραδοσιακή ψυχαναλυτική θεραπεία και αντιλαμβάνεται το ρόλο του θεραπευτή ως λιγότερο ανεξάρτητο και επίσημο και αντ' αυτού ως πιο γνήσιο και ενσυναισθητικό. Σύμφωνα με τις αρχές που βασίζονται στον πελάτη, εάν ο θεραπευτής είναι επιτυχημένος στη δημιουργία ενός βέλτιστου πελατοκεντρικού περιβάλλοντος θεραπείας, ο πελάτης μαθαίνει να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην ανάκτηση του και να αναλάβει την ευθύνη για την πραγματοποίηση των ανακαλύψεων και των αποφάσεων που θα επιτρέψουν τον μεγαλύτερο βαθμό ανάπτυξης και προόδου (Erekson & Lambert, 2015).

Οι προηγούμενες ψυχολογικές θεωρίες θεωρούσαν τα ανθρώπινα όντα ως εγγενώς εγωιστικά (για παράδειγμα, η θεωρία του Φρόιντ επικεντρώθηκε στις σεξουαλικές και ψυχολογικές επιθετικές τάσεις ως πρωταρχικές δυνάμεις που οδηγούν την ανθρώπινη συμπεριφορά), ενώ βάσει αυτής της προσέγγισης η ανθρώπινη φύση καθορίζεται ως εγγενώς καλή. Σύμφωνα με την οπτική αυτή, η συμπεριφορά προκαλείται από μια εγγενή κίνηση για την επίτευξη του μέγιστου δυναμικού. Αυτός ο συνδυασμός ενός εμπλεκόμενου θεραπευτή και μιας θεραπευτικής διαδικασίας που κατευθύνεται από τον πελάτη αποτελεί μια ριζική αλλαγή στην ψυχοθεραπεία και τις σχετικές με αυτή θεωρίες (Erekson & Lambert, 2015).

Ο Rogers εννοιολόγησε τη δομή της ανθρώπινης προσωπικότητας μέσα από την έννοια του "φαινομενικού πεδίου", ή μιας ενοποίησης των συνειδητών και ασυνειδητών διαδικασιών που δημιουργούν τη μοναδική εμπειρία του κάθε ατόμου. Το συνειδητό τμήμα του φαινομενικού τομέα αποτελείται από γνωστικές γνώσεις, κρίσεις, συνείδηση, αίσθηση και αντίληψη. Το ασυνειδητό τμήμα αποτελείται από

συναισθήματα, την έκφραση των φυσιολογικών και βιολογικών διαδικασιών και τις έννοιες τις οποίες τα άτομα δεν γνωρίζουν συνειδητά (Ereksion & Lambert, 2015).

Ιδιαίτερη σημασία στην προσέγγιση του Rogers έχει το ασυνείδητο τμήμα του φαινομενικού πεδίου ή ο οργανικός εαυτός. Αν και τα άτομα είναι γενικά καλά εξοικειωμένα με τις συνειδητές σκέψεις τους, μπορεί να μην είναι εξοικειωμένα με τις σωματικές αντιδράσεις και έννοιες που γίνονται εμφανείς συναισθηματικά. Αν και αυτές οι έννοιες συχνά δεν είναι συνειδητές, περιέχουν σημαντικές πληροφορίες για το πώς αλληλεπιδράμε με το περιβάλλον μας και ποιοι εμείς ουσιαστικά είμαστε. Στην ουσία, τα άτομα από το να βιώνουν απλά τα συναισθήματά τους, βρίσκονται σε μία διαδικασία να νοηματοδοτούν και να κατανοούν τα συναισθήματά τους.

Στην προσωποκεντρική θεωρία, τα συναισθήματα θεωρείται ότι ενημερώνουν τα άτομα για μια σημαντική ανάγκη, αξία ή στόχο. Τα συναισθήματα θεωρούνται επίσης ως θεμελίωση της κατασκευής του εαυτού και ένας καθοριστικός παράγοντας αυτο-οργάνωσης. Η επικάλυψη αυτής της δομής προσωπικότητας είναι η υποτιθέμενη τάση προς αυτοεκκαθάριση. Ο όρος αυτός αναφέρεται στην κλίση όλων των ανθρώπων να προχωρήσουν και να αναπτύξουν το δυναμικό τους. Ο Rogers περιέγραψε αυτή την αυτοσυντηρούμενη τάση ως το υπόστρωμα όλων των κινήτρων και μια τάση προς εκπλήρωση και την πραγματοποίηση, όχι μόνο της συντήρησης αλλά και της ενίσχυσης του οργανισμού (Ereksion & Lambert, 2015).

Σύμφωνα με την άποψη του Rogers, τα άτομα μπορούν να γίνουν εμπιστεύσιμα από τους άλλους και μπορούν να εμπιστεύονται τους εαυτούς τους καθώς τάσσονται προς την εποικοδομητική εκπλήρωση των εγγενών δυνατοτήτων τους. Αυτή η αυτοεκτίμηση είναι η τάση που βρίσκεται ριζωμένη στον οργανικό εαυτό και εκδηλώνεται μέσα τα συναισθήματα και τις ασυνείδητες έννοιες. Η έννοια της αυτοεκκαθάρισης επικεντρώνεται στις ανθρώπινες δυνάμεις και το θέτει αυτό όταν οι άνθρωποι κινούνται προς τον οργανικό εαυτό και τείνουν να είναι κοινωνικοί, να δείχνουν ανησυχία προς τους άλλους και να συμπεριφέρονται με ειλικρινείς, αξιόπιστους, και εποικοδομητικούς τρόπους (Ereksion & Lambert, 2015).

Η προσωποκεντρική προσέγγιση στην ψυχοθεραπευτική πρακτική έχει ευρύ και διαρκή αντίκτυπο. Η προσωποκεντρική ψυχοθεραπεία με επίκεντρο τον πελάτη, η οποία βασίζεται στην έννοια της ανθρώπινης φύσης ως εγγενώς καλή, προσφέρει μια

εναλλακτική λύση έναντι των παραδοσιακών θεραπειών επιτρέποντας στον πελάτη να καθοδηγεί τη θεραπεία. Υποθέτει ότι όταν οι πελάτες έρχονται πιο κοντά σε αυτό που πραγματικά είναι τότε, θα κινηθούν προς την κοινωνική αυτο-ενημέρωση τους (Erekson & Lambert, 2015).

Ο Rogers υποστήριξε ότι με αυτό τον τρόπο ο ασυνείδητος οργανικός εαυτός (που αποτελείται από τα βιολογικά συναισθήματα και τις ασυνείδητες ερμηνείες) συμφωνεί περισσότερο με τη συνείδηση της αυτο-έννοιας (που αποτελείται από εσωτερικοποιημένες αξίες και συνειδητή κατανόηση του ποιος είναι ο καθένας και ποιος πρέπει να είναι) και έτσι, το άτομο βιώνει λιγότερο άγχος και κατάθλιψη, αλλά επίσης βιώνει μεγαλύτερη ψυχολογική ευημερία και την πιθανότητα να εκπληρώσει το δυναμικό που έχει ως άνθρωπος. Αυτή η μορφή θεραπείας έχει παρασχεθεί σε παιδιά και ενήλικους, καθώς και σε πολύ μεγάλο βαθμό σε άτομα με δυσλειτουργία και άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη λήψη αποφάσεων και στη διαχείριση κρίσεων στη ζωής τους. Έχει επίσης χρησιμοποιηθεί τόσο σε ατομικές όσο και σε ομαδικές περιπτώσεις (Erekson & Lambert, 2015).

Σε αντίθεση με μερικές ψυχοθεραπείες που είναι δομημένες με έναν καθορισμένο αριθμό συνεδριών, η προσωποκεντρική ψυχοθεραπεία θεωρεί το τέλος της θεραπείας ως αποτέλεσμα της συνεργατικής διαπραγμάτευσης του ασθενή και του πελάτη και ως εκ τούτου, απροσδιόριστης διάρκειας. Αν και οι θεραπευτικές συνθήκες της προσωποκεντρικής θεραπείας δεν είναι ευρέως αποδεκτές ως επαρκείς για θετικές θεραπευτικές αλλαγές, θεωρούνται σημαντικά συστατικά μίας αποτελεσματικής ψυχοθεραπείας (Erekson & Lambert, 2015).

Για την αύξηση των πιθανοτήτων όμως της εδραίωσης μίας αποτελεσματικής θεραπευτικής σχέσης, θα πρέπει να υπάρχουν οι παρακάτω συνθήκες:

(1) Ο σύμβουλος να λειτουργεί με βάση την αρχή ότι το άτομο είναι βασικά υπεύθυνο για τον εαυτό του και είναι πρόθυμο να διατηρήσει αυτή την ευθύνη.

(2) Ο σύμβουλος να λειτουργεί με βάση την αρχή ότι ο πελάτης κάνει μια έντονη προσπάθεια να γίνει ώριμος, κοινωνικά προσαρμοσμένος, ανεξάρτητος, παραγωγικός και να βασίζεται σε αυτή τη δύναμη και όχι στις δικές του δυνάμεις, για θεραπευτικές αλλαγές.

(3) Ο σύμβουλος να δημιουργεί ένα ζεστό περιβάλλον στο οποίο το άτομο είναι ελεύθερο να αναδειξεί τις στάσεις και τα συναισθήματα που μπορεί να έχει,

ανεξάρτητα από το πόσο ασυνήθιστες, παράλογες ή αντιφατικές μπορεί να είναι αυτές οι συμπεριφορές. Ο πελάτης θα πρέπει επίσης να είναι ελεύθερος να αρνηθεί την έκφρασή του όσο και να εκφράσει τα συναισθήματά του.

(4) Τα όρια που τίθενται να είναι απλά όρια που καθορίζουν τη συμπεριφορά και όχι όρια που καθορίζουν τις στάσεις. Αυτό ισχύει κυρίως για τα παιδιά. Το παιδί μπορεί να μην επιτρέπεται να σπάσει ένα παράθυρο ή να φύγει από το δωμάτιο αλλά είναι ελεύθερο να νιώσει σαν να σπάει ένα παράθυρο και το συναίσθημα του να είναι απολύτως αποδεκτό.

(5) Ο θεραπευτής να χρησιμοποιεί μόνο τις διαδικασίες και τις τεχνικές οι οποίες εκφράζουν την βαθιά του κατανόηση των συναισθηματικών στάσεων που εκφράζονται και της αποδοχής τους. Η αποδοχή του συμβούλου δεν συνεπάγεται όμως ούτε έγκριση ούτε αποδοκιμασία.

(6) Ο σύμβουλος να αποφεύγει οποιαδήποτε έκφραση ή ενέργεια που αντίκειται στις προηγούμενες αρχές (Rogers, 1946).

Εάν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, τότε μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα ότι στη μεγάλη πλειοψηφία των περιπτώσεων θα υπάρξουν τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- Ο πελάτης θα εκφράσει τις βαθιές και με κίνητρο στάσεις του.
- Ο πελάτης θα διερευνήσει τις δικές του συμπεριφορές και αντιδράσεις πληρέστερα από ό,τι έχει κάνει προηγουμένως και θα συνειδητοποιήσει πτυχές της στάσης του που έχει αρνηθεί προηγουμένως.
- Ο πελάτης θα καταλήξει σε μια σαφέστερη συνειδητοποίηση των κίνητρων των στάσεων του και θα δεχθεί τον εαυτό του πιο ολοκληρωτικά. Αυτή η συνειδητοποίηση και αυτή η αποδοχή θα περιλαμβάνει συμπεριφορές που προηγουμένως στερούνταν. Υπάρχει το ενδεχόμενο να εκφράσει και λεκτικά αυτήν την σαφέστερη συνειδητή αντίληψη για τον εαυτό του και τη συμπεριφορά του.
- Υπό το φως της σαφέστερης αντίληψής του για τον εαυτό του, θα επιλέξει, με δική του πρωτοβουλία και ευθύνη, ένα νέο στόχο που είναι πιο ικανοποιητικός από τους απροσδιόριστους στόχους του.
- Θα επιλέξει να συμπεριφέρεται με διαφορετικό τρόπο για να επιτύχει αυτούς τους στόχους και αυτή η νέα συμπεριφορά θα είναι προς την κατεύθυνση

μεγαλύτερης ψυχολογικής ανάπτυξης και ωριμότητας. Θα είναι επίσης πιο αυθόρμητος και λιγότερο τεταμένος, περισσότερο σε αρμονία με τις κοινωνικές ανάγκες των άλλων, θα αντιπροσωπεύει μια πιο ρεαλιστική και πιο άνετη προσαρμογή στη ζωή (Rogers, 1946).

Η προσωποκεντρική προσέγγιση είναι σημαντική διότι θεωρείται ότι επιτρέπει στους πελάτες να παρακολουθήσουν και να επικυρώσουν τη δική τους εμπειρία και να μάθουν να χρησιμοποιούν τα συναισθήματά τους και να τα καθοδηγήσουν για να λύσουν προβλήματα. Αυτό βοηθά στην ενίσχυση του εαυτού και προωθεί την αυτο-αποδοχή (Goldman et al., 2006).

Η έρευνα και η ανάπτυξη της προσωποκεντρικής προσέγγισης, διατηρώντας τη θεραπευτική σχέση ως κεντρικό και ουσιαστικό χαρακτηριστικό για την αποτελεσματική παροχή συμβουλών και ψυχοθεραπεία, φαίνεται ότι αναβιώνει εκ νέου. Διάφορες σχολές ψυχοθεραπείας αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο τη σημασία της θεραπευτικής σχέσης, ως μέσον, αν όχι ως βασική πτυχή, της θεραπευτικής αλλαγής (Kirschenbaum & Jourdan, 2005).

Ο Carl Rogers πρωτοστάτησε επίσης στη χρήση των ακουστικών μηχανών για να μελετήσει τη διαδικασία και την έκβαση της ψυχοθεραπείας. Παρά το έντονο ενδιαφέρον του και την έμφαση στην επιστημονική έρευνα κατά τη διάρκεια της καριέρας του, η προσέγγισή του συχνά απορρίφθηκε από ακαδημαϊκούς ψυχολόγους κυρίως, πιθανώς επειδή επικεντρώθηκε σχεδόν αποκλειστικά στη σχέση μεταξύ θεραπευτή και πελάτη. Επιπλέον, στη δική του εργασία απομακρύνθηκε από την ψυχολογική τάση, διαρρηγνύοντας τα όρια που υπήρχαν ανάμεσα στη ψυχολογία και σε άλλες μη ιατρικές αρχές ψυχικής υγείας. Συγκεκριμένα, συνεργάζονταν με συμβούλους, κοινωνικούς λειτουργούς και εκπαιδευτές (Sommers- Flanagan, 2007).

5.2.1.3α Grooming και Προσωποκεντρική θεωρία

Στην περίπτωση του grooming και σύμφωνα με τον Rogers η ενσυναισθητική ανατροφοδότηση από πλευράς του ειδικά εκπαιδευμένου κοινωνικού λειτουργού ενθαρρύνει και επικυρώνει τη διερεύνηση και έκφραση των προσωπικών συναισθημάτων του παιδιού/εφήβου και του νοήματος των δηλώσεων που κάνει στο πλαίσιο της κοινωνικής εργασίας. Η αποδοχή και η αυθεντικότητα ενθαρρύνουν την

ανάπτυξη της εμπιστοσύνης στον εαυτό και την αυξημένη ανάληψη κινδύνων στην έκφραση παλαιότερα ανεσταλμένων σκέψεων ή συναισθημάτων (Bennett, 2010). Η ανθρωπιστική συμβουλευτική συνίσταται λοιπόν στο ότι οι άνθρωποι μπορούν να εκφράσουν τα αρνητικά τους συναισθήματα, που δεν μπορούν να εκφράσουν κάπου αλλού. Ο ουσιώδης παράγοντας στην ανθρωπιστική συμβουλευτική είναι η σχέση μεταξύ συμβούλου και πελάτη. Η σχέση αυτή απομακρύνει τους όρους αξίας που έχουν επιβληθεί στον πελάτη από τους γονείς του και από άλλους και του επιτρέπουν να προχωρήσει στην αυτοπραγμάτωση (Δημητρόπουλος, 2000).

5.2.2 Η μέθοδος Gestalt

Η μορφολογική θεραπεία, γνωστή ως θεραπεία Gestalt είναι μια υπαρξιακή/βιωματική μορφή ψυχοθεραπείας, που δίνει έμφαση στην προσωπική ευθύνη και για αυτό επικεντρώνεται στην εμπειρία του ατόμου την παρούσα στιγμή, στη σχέση θεραπευτή-ατόμου, στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά πλαίσια της ζωής του ατόμου και στην αυτο-ρύθμιση του ατόμου, ως αποτέλεσμα της γενικότερης κατάστασής του (Nevis, 2000).

Η θεραπεία με τη μέθοδο Gestalt στηρίζεται σε τέσσερις άξονες: στη φαινομενολογική μέθοδο, στη διαλογική σχέση, στις θεωρητικές στρατηγικές και στην πειραματική ελευθερία (Bocian, 1998).

Ο στόχος της φαινομενολογικής μεθόδου είναι η ευαισθητοποίηση. Αυτή η εξερεύνηση αποσκοπεί στο να μειωθούν οι επιπτώσεις των προκαταλήψεων μέσω επαναλαμβανόμενων παρατηρήσεων και ερευνών. Η φαινομενολογική μέθοδος περιλαμβάνει τρία στάδια: (1) τον κανόνα της εποχής, (2) τον κανόνα της περιγραφής και (3) τον κανόνα του ορίζοντα.

Η εφαρμογή του κανόνα της εποχής ακυρώνει τις αρχικές προκαταλήψεις και τις προκαταλήψεις του καθενός προκειμένου να αναστείλει τις προσδοκίες και τις υποθέσεις. Η εφαρμογή του κανόνα της περιγραφής, βοηθά κάποιον να καταλάβει τον εαυτό του με την περιγραφή αντί με την εξήγηση. Η εφαρμογή του κανόνα του ορίζοντα βοηθά κάποιον να αντιμετωπίζει κάθε στοιχείο της περιγραφής ως ισάξιο.

Η διαλογική σχέση έχει στόχο να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα μπορούσε να συμβεί αυτή η διαλογική σχέση μεταξύ θεραπευτή και

ατόμου. Ο θεραπευτής φροντίζει για τη δική του παρουσία, δημιουργεί το χώρο για τον πελάτη ώστε να εισέλθει και να νιώσει παρόν (διαδικασία ένταξης) και δεσμεύει τον εαυτό του στη διαλογική διαδικασία.

Οι θεωρητικές στρατηγικές νοούνται με δύο τρόπους. Υπάρχουν οι οντολογικές και οι φαινομενολογικές διαστάσεις στο πεδίο ενός ατόμου. Οι φαινομενολογικές διαστάσεις είναι όλα εκείνα τα φυσικά και περιβαλλοντικά πλαίσια, στα οποία ζει και κινείται το άτομο. Θα μπορούσε να είναι το σπίτι στο οποίο ζει, η πόλη και η χώρα ενός εφήβου και ούτω καθεξής. Το φαινομενολογικό πεδίο είναι η αντικειμενική πραγματικότητα που υποστηρίζει τη φυσική ύπαρξη του ατόμου. Οι οντολογικές διαστάσεις είναι όλες οι ψυχικές και σωματικές δυναμικές που συμβάλλουν στην αίσθηση ενός ατόμου του εαυτού του, η υποκειμενική εμπειρία, όχι απλώς τα στοιχεία του περιβάλλοντός του. Αυτά μπορεί να είναι η μνήμη της ακατάλληλης αγάπης ενός θείου, η αχρωματοψία κάποιου, η αίσθηση ενός ατόμου από το κοινωνικό πλέγμα στο γραφείο στο οποίο εργάζεται και ούτω καθεξής. Ο τρόπος που οι θεραπευτές της μεθόδου Gestalt επιλέγουν να εργάζονται δημιουργεί τη στρατηγική. Η θεραπεία Gestalt εστιάζει στη δομή του χαρακτήρα. Σύμφωνα με τη θεωρία Gestalt, η δομή του χαρακτήρα είναι δυναμική και όχι σταθερή. Για να γίνει συνειδητή η δομή του χαρακτήρα ενός ατόμου, η εστίαση πρέπει να είναι φαινομενολογική στο πλαίσιο οντολογικών διαστάσεων (Perls et al., 2003).

Η θεραπεία Gestalt είναι ξεχωριστή γιατί κινείται προς τη δράση, μακριά από την απλή θεραπεία μέσω της ομιλίας και για το λόγο αυτό θεωρείται βιωματική προσέγγιση. Μέσα από πειράματα, ο θεραπευτής υποστηρίζει την άμεση εμπειρία του πελάτη σε κάτι νέο, αντί απλώς να μιλάει για τη δυνατότητα σε κάτι νέο. Πράγματι, ολόκληρη η θεραπευτική σχέση μπορεί να θεωρείται πειραματική, γιατί σε ένα επίπεδο, είναι μια διορθωτική, σχεσιακή εμπειρία.

Παραδείγματα πειραμάτων περιλαμβάνουν: (1). Αντί να γίνεται λόγος για τους επικριτικούς γονείς του εφήβου, ο κοινωνικός λειτουργός στη μέθοδο Gestalt θα μπορούσε να ζητήσει από τον έφηβο να φανταστεί ότι ο γονέας είναι παρών, ή ο κοινωνικός λειτουργός θα μπορούσε να υποδυθεί τον γονέα και να μιλήσουν για τον γονέα έμπρακτα. (2) Εάν ένας έφηβος προσπαθεί να είναι διεκδικητικός, ο κοινωνικός λειτουργός στη μέθοδο Gestalt μπορεί να παρακινήσει τον έφηβο είτε (α) να πει κάποια διεκδικητικά πράγματα στον κοινωνικό λειτουργό ή στα μέλη μιας ομάδας θεραπείας, ή (β) να δώσει μια ομιλία για το πώς πρέπει να είναι κάποιος

διεκδικητικός, (3) ο κοινωνικός λειτουργός στη μέθοδο Gestalt μπορεί να παρατηρήσει κάτι σχετικά με τη μη-λεκτική συμπεριφορά ή τον τόνο της φωνής του εφήβου. Τότε ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να δουλέψει με τον έφηβο πάνω στη μη-λεκτική συμπεριφορά και να δώσει προσοχή σε αυτή την εμπειρία (Latner, 2000).

Η τεχνική τέλος, της άδειας καρέκλας χρησιμοποιείται συνήθως στη θεραπεία Gestalt, όταν ένας έφηβος έχει βαθιά ριζωμένα συναισθηματικά προβλήματα από κάποιον ή κάτι στη ζωή του, όπως οι σχέσεις με τον εαυτό του, τις πτυχές της προσωπικότητάς του, τις έννοιες, τις ιδέες, τα συναισθήματά του, κλπ, ή τους άλλους ανθρώπους στη ζωή του. Ο σκοπός αυτής της τεχνικής είναι να κάνει τον έφηβο να σκεφτεί για τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές του. Κοινά πράγματα που οι έφηβοι αντιμετωπίζουν στην άδεια καρέκλα είναι ένα άλλο πρόσωπο, οι πτυχές της προσωπικότητάς τους, ένα αίσθημα κ.λ.π. (Bowman, 2005).

Οι τεχνικές Gestalt ήταν αρχικά μια μορφή ψυχοθεραπείας, αλλά τώρα χρησιμοποιούνται συχνά στην παροχή συμβουλών, ενθαρρύνοντας τους εφήβους να εκφράσουν τα συναισθήματά τους βοηθώντας τους να προετοιμαστούν για μια νέα κατάσταση. Ο σκοπός της τεχνικής είναι ο έφηβος να έλθει σε επαφή με τα συναισθήματά του και να έχει μια συναισθηματική συζήτηση που θα τον βοηθήσει στη ζωή του είτε με πρόσωπα, είτε με καταστάσεις. Όταν χρησιμοποιείται αποτελεσματικά, παρέχει μια συναισθηματική απελευθέρωση και επιτρέπει την κίνηση των εφήβων προς τα εμπρός στη ζωή τους (Nevis, 2000).

Στην περίπτωση των εφήβων, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να επικεντρωθεί στην εμπειρία τους την παρούσα στιγμή και στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά πλαίσια της ζωής τους. Συγκεκριμένα θα πρέπει να επικεντρωθεί στα αισθήματα που τους διακατέχουν. Μέσα από τη διαλογική σχέση της μορφολογικής ψυχοθεραπείας, οι έφηβοι θα ανοιχτούν και θα μιλήσουν για όλα όσα τους απασχολούν. Μέσα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις της μορφολογικής ψυχοθεραπείας ο κοινωνικός λειτουργός θα κατανοήσει το φυσικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο στο οποίο ζουν οι έφηβοι, αλλά και το οντολογικό που συμβάλλει στην αίσθηση του εαυτού τους, εστιάζοντας στη σχέση τους με τους άλλους. Τέλος μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα θα κατανοήσει τι είναι αυτό που απασχολεί τον κάθε έφηβο και θέλει να το αλλάξει.

Εφαρμόζοντας την τεχνική της άδειας καρέκλας, οι έφηβοι θα σκεφτούν για τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές τους. Συγκεκριμένα θα νιώσουν τις πραγματικές τους ανάγκες και πώς αυτές συγκρούονται με ενδοβεβλημένες απαιτήσεις και πεποιθήσεις, θα αποκτήσουν πιο ξεκάθαρη εικόνα του εαυτού τους και θα δοκιμάσουν νέους τρόπους αλληλεπίδρασης. Γενικά η μορφολογική θεραπεία αποδεικνύεται ιδιαίτερα αποτελεσματική στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του ατόμου.

5.2.2 Αποτελεσματικότητα συμβουλευτικής

Για να καταστεί αποτελεσματική η διαδικασία της κοινωνικής εργασίας του παιδιού/εφήβου, ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να τηρεί τα δεοντολογικά επαγγελματικά και νομικά θέματα της κοινωνικής εργασίας, τα οποία αφορούν πρωτίστως στην τήρηση του Κώδικα Δεοντολογίας και Πρακτικής του ΒΑC για συμβούλους. Αναλυτικά το παιδί/έφηβος οφείλει να ενημερωθεί από την πρώτη κιόλας συνεδρία από τον κοινωνικό λειτουργό ότι η ιδιωτική του ζωή και η αξιοπρέπειά του είναι σεβαστές καθ' όλη τη διάρκεια των συνεδριών, αλλά και μετέπειτα. Παράλληλα πρέπει να ενημερωθεί ότι θα προστατευτεί η εμπιστευτικότητα και το απόρρητο των πληροφοριών που θα δώσει καθώς δεν πρόκειται να κοινοποιηθούν (BACP, 2015).

Αποτελεί γεγονός ότι η θεραπεία είναι πιο αποτελεσματική όταν το παιδί/έφηβος μπορεί να είναι ανοιχτός και ειλικρινής. Η εμπιστευτικότητα αποτελεί ένα σεβαστό μέρος του κώδικα ψυχολογίας της ηθικής. Οι κοινωνικοί λειτουργοί καταλαβαίνουν ότι οι άνθρωποι θέλουν να αισθάνονται άνετα όταν μιλάνε για κάτι ιδιωτικό και αποκαλύπτουν προσωπικές πληροφορίες. Χρειάζονται ένα ασφαλές μέρος για να μιλήσουν για ό,τι θέλουν χωρίς τον φόβο οι εν λόγω πληροφορίες να διαρρεύσουν από το δωμάτιο (APA, 2016).

Η σημαντικότητα του απορρήτου των πληροφοριών διαφαίνεται και από το γεγονός ότι οι νόμοι είναι πλέον σε θέση να προστατεύσουν την ιδιωτικότητα του εκάστοτε πελάτη. Η Τήρηση του Κώδικα Δεοντολογίας και Πρακτικής του ΒΑC περιέχει έναν κανόνα προστασίας της ιδιωτικής ζωής που δημιουργεί εθνικά πρότυπα για την προστασία των ιατρικών αρχείων των ατόμων και των προσωπικών πληροφοριών τους για την υγεία, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά

με την ψυχοθεραπεία και την ψυχική υγεία. Κατά την πρώτη επίσκεψη, ο θεραπευτής οφείλει να δώσει γραπτές πληροφορίες που εξηγούν τις πολιτικές προστασίας της ιδιωτικής ζωής και το πώς θα πρέπει να αντιμετωπίζονται τα προσωπικά στοιχεία του πελάτη (BACP, 2015).

Στα δεοντολογικά και επαγγελματικά θέματα της κοινωνικής εργασίας εντάσσεται και η παραπομπή ενός πελάτη, η οποία έχει να κάνει με το γεγονός ότι ο κοινωνικός λειτουργός που ανέλαβε την υπόθεση τον συμβουλεύει να επισκεφθεί και κάποιον άλλο αρμόδιο. Η παραπομπή ενός παιδιού/εφήβου σχετίζεται δηλαδή με τη διεπιστημονική συνεργασία, που αναφέρθηκε παραπάνω. Πέραν της παραπάνω περίπτωσης ένα παιδί/ έφηβος μπορεί να παραπεμφθεί σε κάποιον άλλον, όταν ο κοινωνικός λειτουργός νιώθει πως δεν κατέχει τις απαραίτητες δεξιότητες, ή την εμπειρία για να διαχειριστεί την κατάστασή του, οπότε τον παραπέμπει σε άλλον ειδικό. Αποτελεί γεγονός ότι σήμερα οι περισσότεροι ασθενείς έχουν πολύπλοκες ανάγκες υγείας και συνήθως απαιτούν περισσότερες από μία ειδικότητες για την αντιμετώπιση των θεμάτων των σχετικών με την υγεία τους (BACP, 2015).

Και στην περίπτωση λοιπόν των παιδιών/εφήβων, που είναι θύματα grooming όταν ο κοινωνικός λειτουργός διαπιστώσει ότι τα αίτια του προβλήματος είναι βαθύτερα και ο ίδιος δεν είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσει οφείλει να τον παραπέμψει μετά από συζήτηση και με τους γονείς του εφήβου στον αρμόδιο σύμβουλο.

Επιπτώσεις μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας στην άσκηση της Συμβουλευτικής σχέσεων και ο ρόλος της εποπτείας

Η πολυπολιτισμική συμβουλευτική λαμβάνει χώρα όταν ένας σύμβουλος και το παιδί/έφηβος θύμα grooming προέρχονται από διαφορετικές πολιτιστικές ομάδες. Η πολυπολιτισμικότητα έχει χαρακτηριστεί ως η «τέταρτη δύναμη» στη συμβουλευτική (Skonholt & Rivers, 2007). Οι άλλες δυνάμεις περιλαμβάνουν τις ψυχοδυναμικές, τις ανθρωπιστικές / υπαρξιακές και τις συμπεριφορικές προσεγγίσεις. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες που σχετίζονται με τις τέσσερις αυτές δυνάμεις είναι κρίσιμες για την κατανόηση της συμπεριφοράς στη διαδικασία παροχής συμβουλών και για την αποτελεσματική παροχή συμβουλών σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο (Dixon & Arthur, 2015).

Οι πελάτες από διαφορετικά φυλετικά υπόβαθρα μπορεί να έχουν διαφορετικές αντιλήψεις για τις τεχνικές της Συμβουλευτικής όπως είναι η βλεμματική επαφή, η γλώσσα του σώματος, η λεκτική παρακολούθηση και άλλα. Ως εκ τούτου είναι επιτακτική ανάγκη ο σύμβουλος να σκεφτεί πώς αυτές οι τεχνικές θα επηρεάσουν τη σχέση του με τους πελάτες του. Όταν αρχίζει να παρέχει συμβουλές σε πελάτες από διαφορετικά φυλετικά υπόβαθρα είναι σημαντικό να εκτιμήσει το επίπεδο προσέγκυσης του πελάτη. Για παράδειγμα, η βλεμματική επαφή, η γλώσσα του σώματος, η λεκτική παρακολούθηση μπορούν να θεωρηθούν ως ακατάλληλες τεχνικές από κάποιους πελάτες. Ο σύμβουλος θα πρέπει να διατηρήσει μια αυξημένη συνειδητοποίηση του τρόπου με τον οποίο οι τεχνικές αυτές επηρεάζουν τη συμβουλευτική διαδικασία και να μειώσει ανάλογα τη χρήση αυτών των τεχνικών (Collins et al., 2015).

Για να μπορέσει να κάνει πράξη τα παραπάνω ο σύμβουλος έχει ανάγκη την εποπτεία. Οι επόπτες των συμβούλων πρέπει να βοηθήσουν τους συμβούλους που βρίσκονται σε εκπαίδευση να εκτιμήσουν πώς οι διαφορετικές απόψεις αυτών των τεχνικών από διαφορετικούς πελάτες ενδέχεται να επηρεάσουν τη διαδικασία παροχής συμβουλών. Επίσης, οι επόπτες των συμβούλων πρέπει να τους βοηθήσουν να μάθουν να προσαρμόζουν τις συμβουλευτικές δεξιότητες στους πελάτες από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Το συμβουλευτικό επάγγελμα οφείλει να αναγνωρίσει τα πολυπολιτισμικά θέματα και τα θέματα διαφορετικότητας, προκειμένου να αναπτύξει συστηματικές και πρακτικές προσεγγίσεις για να βοηθήσει τους συμβούλους να αντιμετωπίσουν και να προσαρμόσουν τις συμβουλευτικές πρακτικές σε πολιτιστικά διαφορετικούς πελάτες (Allan et al., 2016).

Κεφάλαιο 6. Μεθοδολογία έρευνας

6.1 Σκοπός έρευνας

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι να μελετηθούν οι προσωπικές εμπειρίες των νέων του Δήμου Ηρακλείου όσον αφορά το φαινόμενο του grooming (διαδικτυακή αποπλάνηση). Η έρευνα αυτή θα γνωστοποιήσει στους νέους το φαινόμενο αυτό, με σκοπό να καταλάβουν την σημαντικότητα των επιπτώσεων της κακής χρήσης του διαδικτύου καθώς και σωστούς τρόπους διαχείρισης του διαδικτύου, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους καταστάσεις.

6.2 Ερευνητικά ερωτήματα – Υποθέσεις

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα ακόλουθα:

- Δέχονται συχνότερα σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης οι νέοι αρσενικού ή θηλυκού γένους;
- Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και τη συχνότητα επίσκεψης των δωματίων επικοινωνίας;
- Σχετίζεται ο βαθμός κοινωνικοποίησης των εφήβων με την πιθανότητα να παγιδευτούν από την διαδικτυακή αποπλάνηση;
- Σχετίζεται η ενδοοικογενειακή βία με την θυματοποίηση των εφήβων από τους παιδόφιλους;

Οι ερευνητικές υποθέσεις είναι οι ακόλουθες:

- Τα παιδιά που δέχονται grooming δεν έχουν στενές σχέσεις με τις οικογένειές τους και πιθανώς είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας (;).
- Οι νέοι θηλυκού γένους είναι πιο ευάλωτοι στην διαδικτυακή αποπλάνηση.
- Οι σεξουαλικοί δράστες προσεγγίζουν πιο συχνά νέους με χαμηλή αυτοεκτίμηση.
- Οι ανήλικοι έφηβοι ηλικίας 15-17 ετών έχουν περισσότερες πιθανότητες να πέσουν θύματα της διαδικτυακής αποπλάνησης.
- Τα άτομα που είναι εθισμένα στο διαδίκτυο θυματοποιούνται ευκολότερα από τους παιδόφιλους.

6.3 Είδος έρευνας

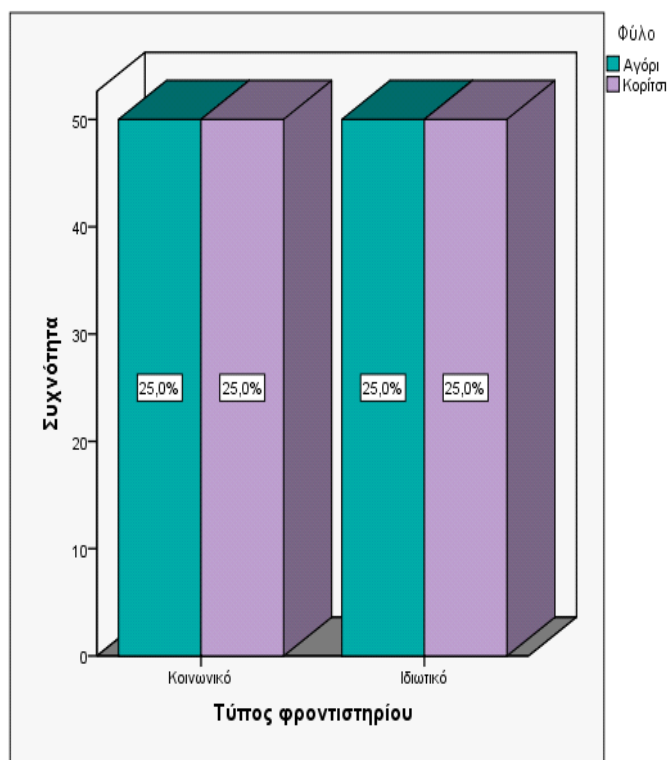
Η προσέγγιση θα είναι συνδυαστική καθώς θα πραγματοποιηθεί ποσοτική και ποιοτική έρευνα. Θα διεξαχθεί ποσοτική έρευνα σε εφήβους προκειμένου να καταγράψει την ύπαρξη του φαινομένου και ποιοτική έρευνα σε επαγγελματίες που ασχολούνται με το συγκεκριμένο φαινόμενο.

6.4 Εργαλείο έρευνας

Η ποσοτική έρευνα θα διεξαχθεί με τη χρήση ερωτηματολογίου και η ποιοτική έρευνα με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων.

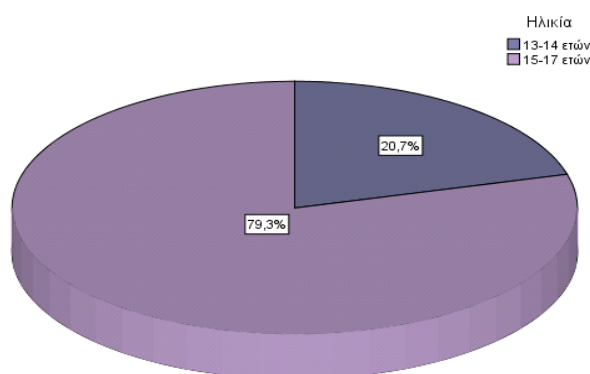
6.5 Δείγμα έρευνας

Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας αποτελείται από έφηβους μαθητές (100 αγόρια και 100 κορίτσια) ηλικίας 13-17 ετών. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ιδιωτικά και κοινωνικά φροντιστήρια του Δήμου Ηρακλείου και ως τεχνική χρησιμοποιήθηκε η στρωματοποιημένη δειγματοληψία «κατά συστάδες». Αναλυτικά Το δείγμα της παρούσας ποσοτικής μελέτης αποτέλεσαν 200 έφηβοι μαθητές. Από αυτούς, οι μισοί μαθητές παρακολουθούσαν μαθήματα σε κοινωνικά φροντιστήρια και οι άλλοι μισοί παρακολουθούσαν μαθήματα σε ιδιωτικά φροντιστήρια. Ακόμα, 100 ήταν αγόρια και 100 ήταν κορίτσια.

Σχήμα 1. Κατανομή του δείγματος ανάλογα με το φύλο και τον τύπο του φροντιστηρίου

Επιπλέον, οι μαθητές της μελέτης ήταν ομοιόμορφα κατανεμημένοι ανάλογα με το φύλο και τον τύπο του φροντιστηρίου στο οποίο παρακολουθούσαν μαθήματα. Δηλαδή, το 25% των μαθητών του δείγματος ήταν κορίτσια που παρακολουθούσαν μαθήματα σε κοινωνικό φροντιστήριο, το 25% ήταν κορίτσια που παρακολουθούσαν μαθήματα σε ιδιωτικό φροντιστήριο, ήταν αγόρια που παρακολουθούσαν μαθήματα σε κοινωνικό φροντιστήριο και το 25% ήταν αγόρια που παρακολουθούσαν μαθήματα σε ιδιωτικό φροντιστήριο (βλ. Σχήμα 1).

Σχήμα 2. Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την ηλικία

Τέλος, η πλειοψηφία των μαθητών (79,3%) ήταν ηλικίας 15 – 17 ετών και 41 μαθητές ήταν ηλικίας 13 – 14 ετών (βλ. Σχήμα 2).

Το δείγμα της ποιοτικής έρευνας αποτέλεσαν 4 επαγγελματίες ειδικοί οι οποίοι ασχολούνται με το φαινόμενο αυτό. Το πεδίο πάνω στο οποίο έγινε η έρευνα ήταν οι οργανισμοί και οι υποστηρικτικοί φορείς που αναλαμβάνουν τέτοια περιστατικά. Η δειγματοληψία ήταν σκόπιμη.

6.6 Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων

Τα δεδομένα της ποσοτικής έρευνας θα αναλυθούν με το SPSS και της ποιοτικής έρευνας με την ανάλυση περιεχομένου.

Κεφάλαιο 7. Αποτελέσματα Ποιοτικής έρευνας

Στοιχεία Οργανισμός

Η πρώτη ερωτώμενη είναι δικηγόρος και υπεύθυνη επικοινωνίας της Safe Line, η οποία είναι η Ελληνική ανοικτή γραμμή που δέχεται καταγγελίες για παράνομα περιεχόμενα στο διαδίκτυο και ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Απρίλιο του 2003. Ο αρχικός σκοπός και η πρωταρχική προτεραιότητα της Safe Line είναι η καταπολέμηση των εικόνων ή video που απεικονίζουν παιδική σεξουαλική κακοποίηση. Η Safe Line δεν υπάρχει μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές και μη χώρες. Αποτελεί μια παγκόσμια κίνηση.

Σύμφωνα με την συνεντευξιαζόμενη, από το 2010 υπάρχει μια αυξητική τάση στον αριθμό των καταγγελιών. Μάλιστα η Safe Line έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές της καθώς ασχολείται και με άλλα διαδικτυακά εγκλήματα όπως είναι η παραβίαση προσωπικών δεδομένων, οι οικονομικές απάτες, ο εκφοβισμός, η απειλή, η εξύβριση κ.α. Έχουν επομένως χτίσει ένα πολύ καλό δίκτυο συνεργασίας προς αυτή την κατεύθυνση. Συγκεκριμένα συνεργάζονται με το FACEBOOK, το TWEETER, το YOUTUBE. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει είναι trusting flaggers ή trusting reporters ανάλογα με την περίπτωση, δηλαδή οποιαδήποτε καταγγελία τους προωθούν, αυτή κατεβαίνει σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Στην Ελλάδα, ο κίνδυνος είναι μάλλον υψηλός, καθώς, σύμφωνα με την έρευνα της Μονάδας Εφηβικής Υγείας (2010) το 18,5% των εφήβων δήλωσαν ότι θα συναντούσαν κάποιο διαδικτυακό φίλο στο φυσικό κόσμο (Νικολάου, 2013).

Ωστόσο το πιο σημαντικό είναι να εκπαιδευτεί ο κόσμος, ώστε να μπορεί να διαχειρίζεται μη επιθυμητές πληροφορίες που ανεβαίνουν στο προφίλ του, να

προστατεύει την ιδιωτικότητά του, να γνωρίζει πώς να κλειδώνει το προφίλ του. Η Safe Line δραστηριοποιείται όχι μόνο στην αντιμετώπιση, αλλά και στην πρόληψη του φαινομένου.

Για την ερωτώμενη οι χρήστες θα πρέπει να γνωρίζουν όλα τα μέσα καταγγελίας μιας ανεπιθύμητης είδησης όπως είναι η Safe Line, το ίδιο το facebook και συγκεκριμένα τα report buttons. Παράλληλα οι χρήστες θα πρέπει να είναι φειδωλοί στη δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών τους. Βέβαια όπως ενημερώνει η ερωτώμενη από τη Safe Line σήμερα έχει τεθεί σε ισχύ ο νέος ευρωπαϊκός κανονισμός για την προστασία των προσωπικών δεδομένων που αναφέρει ότι κάθε άτομο που δημιουργεί προφίλ σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο αυτόματα το προφίλ του είναι κλειδωμένο.

Η δεύτερη ερωτώμενη εργάζεται στον Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων, της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Ηρακλείου. Πρόκειται για έναν Δημόσιο Φορέα που ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας και είναι μια δομή που έχει έργο της την ψυχοκοινωνική στήριξη των σχολικών μονάδων του νομού. Ο ρόλος του συμβουλευτικού σταθμού νέων είναι α) οι παρεμβάσεις στα σχολεία, μέσα στις τάξεις, με βιωματικές ασκήσεις σαν βιωματικά εργαστήρια με παιδιά, β) οι ομιλίες σε παιδιά, σε εκπαιδευτικούς, σε γονείς, γ) οι συνεδρίες συμβουλευτικής στήριξης, είτε σε σχολεία, είτε στον χώρο του συμβουλευτικού σταθμού νέων, και δ) εκπαιδευτικά ή επιμορφωτικά σεμινάρια με ψυχοπαιδαγωγικό χαρακτήρα σε εκπαιδευτικούς και σχολές γονέων. Ο Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων έχει ασχοληθεί με το φαινόμενο grooming, όχι αυτό καθ' αυτό, αλλά μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της κακοποίησης. Οι δράσεις του Συμβουλευτικού Σταθμού, αφορούν σε σεμινάρια που έχουν διοργανωθεί με τίτλο «Η κακοποίηση του παιδιού και ο ρόλος του Εκπαιδευτικού» και «Η κακοποίηση του παιδιού και ο ρόλος του Διευθυντή/Διευθύντριας του σχολείου» με τη συνεργασία του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου με την κα Θεμελή, η οποία είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εγκληματολογικής Ψυχολογίας.

Στα σεμινάρια σύμφωνα με την τρίτη ερωτώμενη συμμετείχαν εκπαιδευτικοί, που επιμορφώθηκαν για το πως θα διαχειρίζονται τα περιστατικά κακοποίησης. Μέσα σε όλη αυτή τη διαδικασία την επιμορφωτική υπήρχε και ένα μέρος το οποίο αφορούσε την προσέγγιση παιδιών μέσω του διαδικτύου, η οποία εντασσόταν στο πλαίσιο της κακοποίησης και όλων των μορφών της, δηλαδή η σεξουαλική κακοποίηση και το

grooming έχει να κάνει περισσότερο με μια προσέγγιση που έχει μια τέτοιου είδους σκοπιμότητα, την υπέρτατη παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού. Η τρίτη ερωτώμενη όπως προαναφέρθηκε είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εγκληματολογικής Ψυχολογίας του τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου του Ρεθύμνου.

Η τέταρτη ερωτώμενη είναι ψυχολόγος της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου Γλυφάδας και ψυχολόγος του προγράμματος σχολική κοινωνική υπηρεσία, που είναι ένα πρόγραμμα που συνεργάζεται με τα σχολεία της περιοχής.

Grooming

Αναφορικά με το grooming σύμφωνα με την πρώτη ερωτώμενη πρόκειται για τη διαδικασία κατά την οποία ένας ενήλικας προσποιείται τον ανήλικο προκειμένου να προσεγγίσει ένα ανήλικο άτομο διαδικτυακά, με απώτερο σκοπό την σεξουαλική παρενόχληση. Η Safe Line δέχεται καταγγελίες από τέτοια περιστατικά όχι όμως σε πολύ μεγάλο βαθμό. Η άμεση κίνησή της είναι να ενημερώσει τις τοπικές αρχές προκειμένου να εντοπίσουν τον ενήλικα που παριστάνει τον ανήλικο.

Για την δεύτερη και τρίτη ερωτώμενη το grooming αφορά στην προσπάθεια ατόμων που είναι παιδόφιλοι, παιδεραστές να προσεγγίσουν ανηλίκους προκειμένου έτσι, να κερδίσουν την εύνοιά τους σε πρώτο επίπεδο, να δημιουργήσουν δηλαδή μια σχέση εμπιστοσύνης και σε ένα δεύτερο επίπεδο να μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες, οι οποίες ανήκουν στο πλαίσιο της διαταραχής που έχουν. Και η τρίτη ερωτώμενη γνωρίζει το grooming αναφέροντας ότι αφορά στον τρόπο αποπλάνησης των παιδιών. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι «όποιο παιδί κρατά ένα μυστικό είναι το καλό παιδί, όποιο παιδί προδίδει ένα μυστικό δεν αξίζει».

Σύμφωνα με την τέταρτη ερωτώμενη το grooming είναι ένας τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν ενήλικοι άνθρωποι κατά κύριο λόγο ανηλίκους. Για την ερωτώμενη το grooming συμβαίνει σχετικά συχνά, όχι όμως στο επίπεδο συνάντησης με τον ανήλικο, αλλά φτάνει μέχρι το επίπεδο διαδικτυακής παρενόχλησης.

Οι παραπάνω απόψεις συμφωνούν με την Κόντζηλα (2018) βάσει της οποίας το grooming αφορά στην αποπλάνηση ανηλίκων από κυκλώματα παιδόφιλων μέσω των chat rooms (δωμάτια ανοιχτής επικοινωνίας) με στόχο να τα κακοποιήσουν. Επίσης συμφωνούν με τον Berson (2002) βάσει του οποίου το grooming αφορά στην πολύ αργή και σταδιακή διαδικασία της αποκάλυψης πληροφοριών για το παιδί και της οικοδόμησης μιας σχέσης εμπιστοσύνης μαζί του.

Προφίλ θυμάτων

Σύμφωνα με την πρώτη ερωτώμενη θύματα grooming είναι τα παιδιά που είναι λιγότερο κοινωνικά, πιο εύπιστα και όχι ενημερωμένα. Επίσης τα παιδιά αυτά στερούνται επικοινωνίας στο σπίτι και πολλές φορές δεν είναι συναισθηματικά καλυμμένα με αποτέλεσμα να αναζητούν μια ισχυρή σχέση μέσα από το διαδίκτυο. Η πιο ευαίσθητη ηλικία για την ερωτώμενη είναι η εφηβεία, όπου το παιδί προσπαθεί να ανακαλύψει την σεξουαλικότητά του. Αναφορικά με το φύλο, σύμφωνα με την ερωτώμενη πιο επιρρεπή είναι τα κορίτσια. Ωστόσο δεν λείπουν και οι περιπτώσεις που άντρες ενδιαφέρονται για νεαρά αγόρια που προσποιούνται ότι είναι ανήλικοι και ενδεχομένως ότι είναι και κορίτσια ενώ στην ουσία πρόκειται για έναν ενήλικα άντρα. Σύμφωνα και με την Κόντζηλα (2018) οι έφηβοι και ειδικά τα κορίτσια εμφανίζονται ως η πιο ευπαθής ηλικιακή ομάδα σε ό,τι αφορά στο παραπάνω φαινόμενο.

Συνήθως το grooming συμβαίνει, σύμφωνα με την ερωτώμενη, σε παιδιά ηλικίας 12 με 15 ετών που πάνε στο γυμνάσιο. Στο λύκειο σύμφωνα με την ερωτώμενη τα παιδιά είναι πιο πονηρεμένα έχουν αποκτήσει μια σχετική εμπειρία. Για την ερωτώμενη ο εθισμός στο διαδίκτυο αποτελεί σημαντικό πρόβλημα που μπορεί να εντείνει το φαινόμενο grooming. Για το λόγο αυτό θεωρεί ότι τα παιδιά θα πρέπει να ενημερώνονται, να είναι ενδυναμωμένα και να είναι υποψιασμένα για τους κινδύνους στο διαδίκτυο, να μην υπάρχει άγνοια. Η δεύτερη ερωτώμενη συμφωνεί με την πρώτη αναφέροντας ότι τα θύματα grooming είναι παιδιά ευάλωτα που γίνονται εύκολοι στόχοι στους παιδόφιλους, παιδιά που είναι ανασφαλή, που μπορεί να έχουν ένα χαμηλό οικογενειακό προφίλ, ένα πλαίσιο δηλαδή όχι πολύ υποστηρικτικό συναισθηματικά ή ένα πλαίσιο που τα παραμελεί. Συνήθως αυτά τα παιδιά δεν λαμβάνουν στήριξη, αγάπη, δεν έχουν σαφή όρια και μέσω του διαδικτύου

αναζητούν μια ασφαλή σχέση. Με το παραπάνω συμφωνεί και η Πρεκατέ (2018) βάσει της οποίας το παραμελημένο κορίτσι, το κορίτσι που υποφέρει από πατρική έλλειψη, το κορίτσι με χαμηλή αυτοεκτίμηση λόγω κακοποίησης/εγκατάλειψης στην οικογένεια, το κορίτσι που έχει γαλουχηθεί να πιστεύει ότι ένα άνδρας θα τη 'σώσει', είναι πολύ εύκολο να αποζητήσει θαλπωρή, προσοχή και ασφάλεια σε μια ψευδαίσθηση: εκείνη της ερωτικής σχέσης με ένα μεγαλύτερο άνδρα. Σύμφωνα επίσης με τους Wolak και συν, (2008) προφίλ θύματος παρενόχλησης αποτελούν οι έφηβοι, ηλικίας 14-17, καθότι τους απασχολούν και τους ενδιαφέρουν τα σεξουαλικά ζητήματα και συνήθως είναι πρόθυμοι να μιλήσουν για αυτά. Τα κορίτσια είναι πιο εύάλωτα.

Σύμφωνα με τη δεύτερη ερωτώμενη δεν είναι απαραίτητο ο εθισμός στο διαδίκτυο να σχετίζεται με το grooming. Σίγουρα όμως η θυματοποίηση ενός παιδιού, το οποίο έχει αποδειχτεί το ρόλο του θύματος σχετίζεται με το grooming. Αντίθετα σύμφωνα με τους Wolak και συν, (2008) έφηβοι που δαπανούν πάνω από δύο ώρες ημερησίως και πάνω από τέσσερις μέρες την εβδομάδα στο διαδίκτυο, ιδιαίτερα στις υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης και ανταλλαγής μηνυμάτων, ενώ αξιολογούν ότι το διαδίκτυο έχει μεγάλη σημασία για τη ζωή τους. Για την δεύτερη ερωτώμενη ένα παιδί ή έφηβος που έχει πέσει θύμα grooming θα πρέπει πρωτίστως να ενημερώσει τους γονείς του. Στη συνέχεια θα ενημερωθούν οι αρχές, η δίωξη ηλεκτρονικού εγκλήματος και τέλος το παιδί πρέπει να λάβει συμβουλευτική παρέμβαση από ειδικό.

Όπως και η πρώτη ερωτώμενη έτσι και η δεύτερη θεωρεί πως τα παιδιά στην εφηβεία είναι πιο επιρρεπή στο grooming καθώς έχουν πολύ έντονο συναίσθημα, έντονο παρορμητισμό, έχουν αίσθηση έλλειψης κινδύνου, υπερεκτιμούν τις δυνατότητές τους, θεωρούν ότι μπορούν να έχουν σαφή εικόνα για τον άλλον και για το τι τους παρουσιάζει ο άλλος και κάνουν ειδικά στην εποχή μας πολλά πράγματα επικίνδυνα με μεγάλη ευκολία μέσω του διαδικτύου. Για την ερωτώμενη ο παιδόφιλος που καταφέρνει να προσεγγίσει έναν έφηβο σημαίνει ότι έχει βρει μια ρωγμή στη συναισθηματική ανάπτυξη του εφήβου. Σύμφωνα με τους Wolak και συν, (2008) , παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη αυτοπεποίθησης, αποτελούν θύματα grooming καθώς είναι πιο εύκολο να απομονωθούν συναισθηματικά ή σωματικά. Επίσης παιδιά με συναισθηματικά προβλήματα ή με προβλήματα στις σχέσεις με γονείς, σχολείο και συνομήλικους καθώς συχνά αναζητούν βοήθεια.

Σύμφωνα με την τρίτη ερωτώμενη τα παιδιά έχουν μια πολύ μεγάλη ανάγκη για επικοινωνία, για σύνδεση με τον άλλον για μοίρασμα καθώς δεν έχουν ιδιαίτερες σχέσεις ούτε στο σπίτι τους ούτε από κάποιο υποστηρικτικό περιβάλλον. Υπάρχει ένα έλλειμμα πραγματικά ουσιαστικών φίλων. Υπάρχει μοναξιά και ανασφάλεια. Ο groomer μπορεί να κολακέψει, να υποσχεθεί, να δείξει ενδιαφέρον και είναι ακριβώς μερικά από τα στοιχεία που λείπουν από τα παιδιά και γραπώνονται θεωρώντας ότι αυτό θα τα γεμίσει και θα τα ικανοποιήσει. Και η τρίτη ερωτώμενη θεωρεί την εφηβεία ως πιο επιρρεπή ηλικία στο grooming, δεδομένου ότι στην εφηβεία τα παιδιά αναζητούν την ταυτότητά τους, έχουν ανάγκη για αποδοχή, η εφηβεία ενέχει ένα κομμάτι φιλαρέσκειας. Άρα αν κάποιος δείξει ένα ενδιαφέρον, πολύ πιο εύκολα ο έφηβος παγιδεύεται.

Για την τρίτη ερωτώμενη δεν υπάρχει μια γραμμική αιτιώδης σχέση ανάμεσα στην βία στην οικογένεια και στη θυματοποίηση στο διαδίκτυο. Μπορεί σε μια οικογένεια με έντονη βία τα παιδιά να καταφεύγουν σε έναν εικονικό κόσμο, μπορεί όμως και όχι. Έχει να κάνει με το είδος των σχέσεων που έχουν με τους γονείς, με το είδος της ενδοοικογενειακής βίας, με την προσωπικότητα του παιδιού, με το αν αυτό το παιδί έχει άλλα στηρίγματα στο συγγενικό περιβάλλον του. Μπορεί να έχει έναν υποστηρικτικό νονό, μια υποστηρικτική θεία. Αντίθετα σύμφωνα με τους Wolak και συν, (2008) , έφηβοι με ιστορικό σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης: ιδιαίτερες συναισθηματικές ανάγκες και αναπτυξιακές διαστρεβλώσεις που κάνουν τους συγκεκριμένους εφήβους να είναι λιγότερο σε θέση να αξιολογήσουν και να κρίνουν σωστά και να ανταποκρίνονται περισσότερο σε ακατάλληλες σεξουαλικές προσκλήσεις.

Επίσης παραμελημένα συναισθηματικά παιδιά μπορεί να είναι θύματα grooming, καθώς μην έχοντας δημιουργήσει μια βαθιά ουσιαστική σχέση με τους γονείς τους αναζητούν ασφαλείς δεσμούς στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με τους Wolak και συν, (2008) παιδιά που (είτε από άγνοια είτε από αδιαφορία των γονέων) έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο χωρίς κανόνες, χωρίς κανενός είδους επιτήρηση και -συχνά- χωρίς καν χρονικό περιορισμό είναι συχνά θύματα grooming.

Και η τρίτη ερωτώμενη δεν θεωρεί ότι τα άτομα που είναι εθισμένα στο διαδίκτυο είναι πιο εύκολα να πέσουν θύματα grooming. Ο εθισμός στο διαδίκτυο έχει να κάνει με τις ώρες που περνάει το παιδί σε αυτό και όχι με τον αν απαραίτητα συνομιλεί με αγνώστους και πέφτει θύμα τους.

Σύμφωνα με την τέταρτη ερωτώμενη τα θύματα του grooming, δεν έχουν καλή σχέση με την οικογένειά τους, καλή επικοινωνία ή έχουν μια φαινομενικά καλή σχέση με την οικογένεια. Οι γονείς συνήθως των θυμάτων του grooming για την τέταρτη ερωτώμενη είναι αυστηροί, επικριτικοί και απαιτητικοί ή και αδιάφοροι. Τα παιδιά θύματα του grooming μπορεί επίσης να έχουν φίλους, όμως κατά κύριο λόγο είναι πιο μοναχικά άτομα, πιο εσωστρεφή. Επίσης για την τέταρτη ερωτώμενη το φύλο του ανήλικου χρήστη επηρεάζει το grooming. Θεωρεί πως περισσότερο ευάλωτα είναι τα κορίτσια, τα οποία έχουν πιο πολύ ανάγκη για συναισθηματική επαφή και ακολουθούν τα αγόρια στις πρώτες εφηβικές ηλικίες (13 με 16 ετών).

Οι θύτες για την τέταρτη ερωτώμενη χαρακτηρίζονται από συναισθηματική ανωριμότητα, με την έννοια ότι δεν μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη μιας διαπροσωπικής σχέσης στα «ανοιχτά» με έναν ενήλικο. Είναι άνθρωποι που έχουν κάποια ελλείμματα συναισθηματικά και μπερδεύουν την συναισθηματική επαφή με την σεξουαλική ικανοποίηση.

Σύμφωνα με την τέταρτη ερωτώμενη, μια αίτια για το φαινόμενο του grooming στη σημερινή εποχή είναι ότι σήμερα υπάρχει μια πάρα πολύ δυσανάλογη σχέση μεταξύ της ταχύτητας με την οποία συμβαίνουν τα πράγματα σε σχέση με την τεχνολογία και της προσπάθειας να ακολουθήσουν οι ενήλικοι άνθρωποι που είναι και γονείς. Οι γονείς δηλαδή δεν καταφέρνουν να ακολουθήσουν όλα αυτά που συμβαίνουν, και είτε τα δαιμονοποιούν, δηλαδή είναι το κακό internet που είναι υπεύθυνο για όλα τα δεινά στον κόσμο, ή το απαγορεύουν εντελώς ή όχι. Οπότε δεν μπορούν να προστατέψουν σωστά τα παιδιά τους.

Άλλη αιτία για την ερωτώμενη είναι ότι τα παιδιά προσπαθούν να βρουν συναισθηματική επαφή, μέσω του διαδικτύου επειδή δεν μπορούν να τη βρουν στο σπίτι.

Αναφορικά με το αν η ενδοοικογενειακή βία σχετίζεται με το φαινόμενο του grooming η τέταρτη ερωτώμενη θεωρεί πως θα μπορούσε η βία να σχετιστεί από την άποψη ότι το παιδί επιθυμεί να ξεφύγει, να φύγει μακριά από αυτό, άρα ένας τρόπος είναι να γνωρίσει έναν άλλον άνθρωπο έξω από την οικογένεια. Και πάλι θεωρεί ότι τα κορίτσια είναι περισσότερο ευάλωτα. Επίσης για την τέταρτη ερωτώμενη τα άτομα που είναι εθισμένα στο διαδίκτυο θυματοποιούνται πιο εύκολα από ένα παιδόφιλο. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο έχει να κάνει με την επιθυμία

του παιδιού να ξεφύγει από κάπου. Ένα παιδί ξεφεύγει μέσω του διαδικτύου, ξεφεύγει από βία, από μια κατάσταση στην οικογένεια, από κάποιο τραύμα, από μία απόσταση. Επίσης δεδομένου ότι δαπανούν περισσότερες ώρες στο διαδίκτυο «υπάρχει μεγαλύτερο πεδίο για να ρίξει κάποιος τα δίχτυα του».

Ο ρόλος των γονιών

Σύμφωνα με την πρώτη ερωτώμενη οι γονείς παίζουν σημαντικό ρόλο. Θα πρέπει να είναι κοντά στο παιδί τους, να αφιερώνουν χρόνο μαζί του, να επικοινωνούν μαζί του, ώστε αν συμβεί κάτι στο παιδί εκείνο να έχει το θάρρος να τους το αποκαλύψει. Και για την δεύτερη ερωτώμενη ο γονιός έχει πολλή μεγάλη ευθύνη καθώς πρέπει να αφιερώσει χρόνο στο παιδί του, να μιλήσει μαζί του, να χτίσει μια ουσιαστική σχέση μαζί του και να είναι πάντα συναισθηματικά διαθέσιμος. Επίσης δεύτερη ερωτώμενη προσθέτει τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του εφήβου, τόσο από την οικογένεια όσο και από το σχολείο. Πολλές φορές η μοναξιά του εφήβου αποτελεί τη βασική αιτία του grooming. Σύμφωνα εξάλλου με τον Ομ.Καθηγητή του Παντείου Πανεπιστημίου, κ. Αντώνη Μαγγανά (οπ. αν. Καρδαρά, 2017), οι γονείς πρέπει να ενημερωθούν πρώτα οι ίδιοι με μεγαλύτερη ακρίβεια και στη συνέχεια να ενημερώσουν τον έφηβο για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Οι γονείς πρέπει να βάλουν όρια στα παιδιά τους, ώστε να γίνει βίωμα των παιδιών ότι υπάρχουν όρια στη χρήση των μέσων

Για την τρίτη ερωτώμενη τα παιδιά δεν θα πρέπει να συμμετέχουν σε κοινωνικά δίκτυα. Οι γονείς οφείλουν να θέσουν σαφή όρια στα παιδιά τους και να τηρούνται μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Τέλος και η τρίτη ερωτώμενη θεωρεί πως ένα παιδί που πέσει θύμα grooming θα πρέπει άμεσα να ενημερώσει τους γονείς του και κατόπιν να ενημερώσει την Αστυνομία.

Για την τέταρτη ερωτώμενη οι γονείς για να προστατέψουν τα παιδιά τους πρέπει να χτίσουν μια αποτελεσματική και ουσιαστική σχέση μαζί τους, να επικοινωνούν μαζί τους, να μην τα αφήνουν να είναι με τον υπολογιστή μόνα τους, χωρίς επίβλεψη μέχρι και τα δεκατρία χρόνια. Επίσης να τα κάνουν να νιώσουν ασφάλεια, ότι μπορούν να συζητούν τα πάντα μεταξύ τους. Σύμφωνα εξάλλου με την

κυρία Ντούρα (οπ. αν. Καρδαρά, 2017) η ουσιαστική επικοινωνία με τα παιδιά είναι ο σωστός δρόμος. Οι γονείς πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικτυακή ζωή των παιδιών τους, όπως και στην υπόλοιπη ζωή τους. Όπως ακριβώς γνωρίζουν ποιους συναναστρέφεται το παιδί τους στις βόλτες και στο σχολείο πρέπει να γνωρίζουν και με ποιους συναναστρέφεται στο διαδίκτυο. Όπως ακριβώς γίνεται κανόνας για τα παιδιά να μη μιλάνε με αγνώστους στον δρόμο, πρέπει να γίνεται κανόνας να μη μιλάνε με αγνώστους στο διαδίκτυο.

Ως εκ τούτου αν ένας ανήλικος πέσει θύμα grooming πρέπει πρώτα από όλα να απευθυνθεί στους γονείς του και εν συνεχεία στο safe internet. Οι γονείς σύμφωνα με την τέταρτη ερωτώμενη συνήθως πανικοβάλλονται και απαγορεύουν την επαφή του εφήβου ή της έφηβης με το internet και στη συνέχεια αναζητούν την ταυτότητα του θύτη. Επίσης μπορεί να επισκέπτονται και κάποιον ειδικό. Για την τέταρτη ερωτώμενη όλη η οικογένεια χρειάζεται να συμμετάσχει σε συμβουλευτικό πρόγραμμα.

Τέλος η τέταρτη ερωτώμενη προτείνει στους γονείς να ενημερωθούν για το διαδίκτυο και τους κινδύνους του ώστε να μπορούν να προστατέψουν καλύτερα τα παιδιά τους. Επίσης τα παιδιά πρέπει να απενοχοποιηθούν από την άποψη ότι φταίνε για όλα. Πρέπει να ξέρουν ότι «κακά συμβαίνουν, όταν τους συμβούν να μιλήσουν για αυτά». Οι εκπαιδευτικοί για την τέταρτη ερωτώμενη δεν είναι ενημερωμένοι για το φαινόμενο αυτό και αρνούνται τις επιπρόσθετες ώρες επιμόρφωσης λόγω χαμηλού μισθού. Παράλληλα το γεγονός ότι αναγκάζονται να μετακινούνται από σχολείο σε σχολείο δε τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν στενές σχέσεις με τους μαθητές/τριές τους. Για την τέταρτη ερωτώμενη ο ρόλος του εκπαιδευτικού πρέπει να θεωρείται πολύ σημαντικός στην αναγνώριση και κατανόηση τέτοιων φαινομένων.

Με τις ερωτώμενες συμφωνεί και η ψυχολόγος-ψυχοθεραπεύτρια Αθανασίου (2018), σύμφωνα με την οποία «οι γονείς πρέπει να μάθουν να διαβάζουν τα σημάδια που “στέλνει” το παιδί, το οποίο δυσκολεύεται να μοιραστεί μαζί τους το πρόβλημα». Ο λόγος είναι η ήδη υπάρχουσα έλλειψη επικοινωνίας στους κόλπους της οικογένειας. «Η ουσιαστική επικοινωνία και επαφή γονέα και παιδιού αποτελεί το μεγαλύτερο ανάχωμα».

Κεφάλαιο 8. Αποτελέσματα ποσοτικής έρευνας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων που συλλέχθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου. Αρχικά, αναλύονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων οι οποίες είχαν σκοπό να διερευνήσουν την εικόνα του ατόμου για τον εαυτό του. Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, το 82,1% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι πιστεύει για τον εαυτό του ότι είναι ένα άτομο που αξίζει τουλάχιστον όσο και οι άλλοι. Ωστόσο, το 14,4% ήταν ουδέτερο απέναντι σε αυτή τη δήλωση και το 3,6% δήλωσε ότι διαφωνεί. Ο μέσος όρος για την ερώτηση αυτή ήταν 1,8 με τυπική απόκλιση ίση με 0,90, το οποίο δείχνει ότι οι μαθητές του δείγματος κατά μέσο όρο πιστεύουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό ότι είναι άτομα που αξίζουν τουλάχιστον όσο και οι άλλοι.

Πίνακας 1. Απαντήσεις συμμετεχόντων στις ερωτήσεις για την εικόνα του ατόμου για τον εαυτό του

	Συμφωνώ απόλυτα		Συμφωνώ		Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ		Διαφωνώ		Διαφωνώ απόλυτα	
	Συχν ότητα	Ποσ οστό	Συχν ότητα	Ποσ οστό	Συχν ότητα	Ποσ οστό	Συχν ότητα	Ποσ οστό	Συχν ότητα	Ποσ οστό
Πιστεύε ις ότι	90	46,2 %	70	35,9 %	28	14,4 %	3	1,5 %	4	2,1 %

είσαι ένα άτομο που αξιίζει τουλάχιστο στον όσο και οι άλλοι;										
Πιστεύεις ότι έχεις καλά στοιχεία στο χαρακτήρα σου;	67	33,7 %	101	50,8 %	25	14,1 %	2	1,0 %	1	0,5 %
Θεωρείς τον εαυτό σου αποτυχημένο/η;	6	3,0 %	10	5,0 %	34	17,1 %	81	40,7 %	68	34,2 %

Ακόμα, το 84,4% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι πιστεύει ότι έχει καλά στοιχεία στο χαρακτήρα του. Το 14,1% είχε ουδέτερη στάση απέναντι σε αυτήν την άποψη και το 1,5% διαφώνησε. Ο μέσος όρος για την ερώτηση ήταν 1,8 με τυπική απόκλιση 0,74, άρα οι μαθητές του δείγματος σε αρκετά μεγάλο βαθμό πιστεύουν ότι έχουν καλά στοιχεία στο χαρακτήρα τους.

Τέλος, σχεδόν τα τρία τέταρτα των συμμετεχόντων έδωσαν αρνητική απάντηση στην ερώτηση «Θεωρείς τον εαυτό σου αποτυχημένο/η;». Ωστόσο, το 17,1% απάντησε ουδέτερα ενώ μάλιστα το 8% έδωσε θετική απάντηση στην ερώτηση

αυτή. Ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση της ερώτησης ήταν 4,0 και 1,0 αντιστοίχως. Διαπιστώνεται, επομένως, ότι οι μαθητές του δείγματος κατά μέσο όρο δε βλέπουν τους εαυτούς τους ως αποτυχημένα άτομα.

Στη συνέχεια, με σκοπό να διερευνηθεί η σχέση του εφήβου με την οικογένειά του, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν την ποιότητα της σχέσης τους με τις οικογένειές τους. Σύμφωνα με τον Πίνακα 2, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων χαρακτήρισε τη σχέση με την οικογένεια ως καλή ή πολύ καλή. Το 8% τη χαρακτήρισε μέτρια και το 5% πολύ κακή. Η μέση τιμή και η τυπική απόκλιση για την ερώτηση αυτή ήταν 1,7 και 0,98 αντιστοίχως, επομένως κατά μέσο όρο οι συμμετέχοντες διατηρούν αρκετά καλές σχέσεις με τις οικογένειές τους.

Πίνακας 2. Ποιότητα σχέσης των συμμετεχόντων με τις οικογένειές τους

	Πολύ καλή		Καλή		Μέτρια		Κακή		Πολύ κακή	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση σας με την οικογένειά σας;	98	49,0 %	76	38,0 %	16	8,0 %	0	0,0 %	10	5,0 %

Στις παραγράφους που ακολουθούν διερευνάται η συχνότητα και οι λόγοι χρήσης του διαδικτύου γενικά, καθώς και η συχνότητα και οι λόγοι χρήσης των δωματίων επικοινωνίας. Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση «Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο;». Σύμφωνα με αυτές, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων χρησιμοποιεί το διαδίκτυο από δύο έως 5 ώρες ημερησίως. Περίπου ένας στους δέκα συμμετέχοντες χρησιμοποιεί το διαδίκτυο μία ώρα ημερησίως, σχεδόν δύο στους δέκα το χρησιμοποιούν από έξι έως οκτώ ώρες ημερησίως, ενώ ένας στους δέκα το χρησιμοποιούν περισσότερες από εννέα ώρες την ημέρα.

Πίνακας 3. Συχνότητα χρήσης διαδικτύου

	Συχνότητα	Ποσοστό
Μία ώρα ημερησίως	24	12,1 %
2-5 ώρες ημερησίως	121	61,1 %
6-8 ώρες ημερησίως	34	17,2 %
9-12 ώρες ημερησίως	7	3,5 %
Περισσότερο από 13 ώρες ημερησίως	12	6,1 %

Οι επικρατέστεροι λόγοι χρήσης του διαδικτύου είναι, όπως φαίνεται στον Πίνακα 4, οι συνομιλίες (73,5%) και η παρακολούθηση ταινιών/μουσικής (65%). Με χαμηλότερη, αλλά αρκετά μεγάλη συχνότητα, δήλωσαν οι έφηβοι του δείγματος ότι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για σχολικές εργασίες (40%), παιχνίδια (43,5%) και ενημέρωση (42,5%). Ένα μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων (4,6%) δήλωσε ότι χρησιμοποιεί το διαδίκτυο και για άλλους λόγους εκτός των προαναφερομένων, ανάμεσα στους οποίους ήταν η επίσκεψη μέσω κοινωνικής δικτύωσης και η ψυχαγωγία κατά τον ελεύθερο χρόνο.

Πίνακας 4. Λόγοι χρήσης διαδικτύου

	Συχνότητα	Ποσοστό
Για σχολικές εργασίες	80	40,4 %
Για να βλέπω ταινίες/ακούω μουσική	130	65,7 %
Για παιχνίδια	87	43,9 %
Για συνομιλίες	147	74,2 %
Για ενημέρωση	85	42,9 %
Για άλλους λόγους	9	4,6 %

Το 56,3% των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσε ότι επισκέπτεται δωμάτια επικοινωνίας και το 43,7% δήλωσε ότι δεν επισκέπτεται. Σύμφωνα με τον Πίνακα 5, σχεδόν οι μισοί από τους συμμετέχοντες που απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση δήλωσαν ότι επισκέπτονται δωμάτια επικοινωνίας από δύο έως πέντε ώρες ημερησίως. Το 36,9% απάντησε ότι

επισκέπτεται δωμάτια επικοινωνίας μία ώρα ημερησίως και το 11,7% περισσότερες από έξι ώρες την ημέρα.

Πίνακας 5. Συχνότητα επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Μία ώρα ημερησίως	41	36,9 %
2-5 ώρες ημερησίως	57	51,4 %
6-8 ώρες ημερησίως	7	6,3 %
9-12 ώρες ημερησίως	3	2,7 %
Περισσότερο από 13 ώρες ημερησίως	3	2,7 %

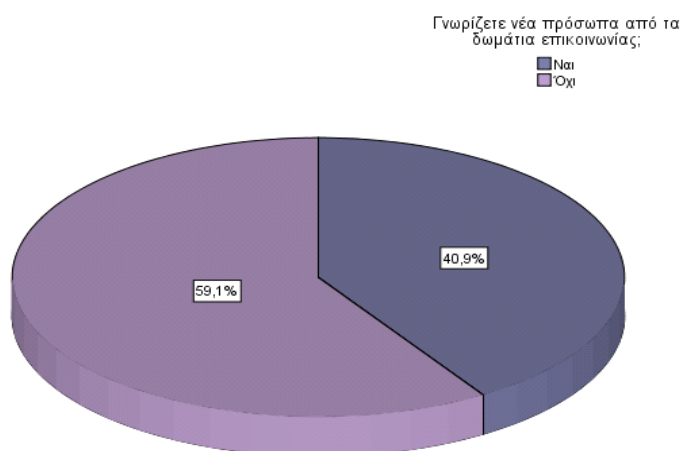
Στη συνέχεια, οι μαθητές του δείγματος ερωτήθηκαν αν γνωρίζουν προσωπικά όλους τους διαδικτυακούς τους φίλους. Οι μισοί περίπου συμμετέχοντες δήλωσαν ότι τους γνωρίζουν όλους ή σχεδόν όλους και το 26% δήλωσε ότι γνωρίζει τους περισσότερους (βλ. Πίνακα 6). Ωστόσο, περίπου ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες δήλωσε ότι γνωρίζει προσωπικά μόνο τους μισούς ή μόνο λίγους από τους διαδικτυακούς του φίλους.

Πίνακας 6. Κατανομή των συμμετεχόντων ανάλογα με τον αριθμό των διαδικτυακών φίλων που γνωρίζουν προσωπικά

	Συχνότητα	Ποσοστό
Γνωρίζω προσωπικά μόνο λίγους	25	12,5 %
Γνωρίζω προσωπικά μόνο τους μισούς	22	11,0 %
Γνωρίζω προσωπικά τους περισσότερους	52	26,0 %
Τους γνωρίζω προσωπικά σχεδόν όλους	62	31,0 %
Τους γνωρίζω προσωπικά όλους	39	19,5 %

Στις παραγράφους που ακολουθούν εξετάζεται η χρήση του διαδικτύου για λόγους επικοινωνίας. Αρχικά, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν γνωρίζουν νέα

πρόσωπα από τα δωμάτια επικοινωνίας. Το 40,9% των συμμετεχόντων απάντησε θετικά στην ερώτηση αυτή (βλ. Σχήμα 3).

Σχήμα 3. Κατανομή των συμμετεχόντων ανάλογα με τη γνωριμία ή μη νέων προσώπων από τα δωμάτια επικοινωνίας

Από τους συμμετέχοντες εκείνους που απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση, το 70,5% δήλωσε ότι γνωρίζει από συχνά έως πάρα πολύ συχνά και το 29,5% δήλωσε ότι γνωρίζει σπάνια νέα πρόσωπα από τα δωμάτια επικοινωνίας (βλ. Πίνακα 7).

Πίνακας 7. Συχνότητα γνωριμίας νέων προσώπων από τα δωμάτια επικοινωνίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πάρα πολύ συχνά	8	10,3 %
Πολύ συχνά	12	15,4 %
Συχνά	35	44,9 %
Καθόλου συχνά	23	29,5 %

Αναφορικά με τους λόγους γνωριμίας νέων προσώπων μέσω των δωματίων επικοινωνίας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (69,7%) δήλωσε ότι συμβαίνει για το λόγο ότι απολαμβάνει να γνωρίζει νέα άτομα. Περίπου ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες απάντησε ότι συμβαίνει επειδή προσεγγίζεται για συζήτηση από κάποιο νέο πρόσωπο και ένα πολύ μικρό ποσοστό συμμετεχόντων δήλωσε ότι συμβαίνει επειδή δεν έχει αρκετούς φίλους (βλ. Πίνακα 8). Ακόμα, το 7,8% των συμμετεχόντων απάντησε ότι συμβαίνει για άλλους λόγους, ανάμεσα στους οποίους εντοπίστηκαν οι ομάδες κοινών ενδιαφερόντων και τα διαδικτυακά ομαδικά παιχνίδια.

Πίνακας 8. Λόγοι γνωριμίας νέων προσώπων από τα δωμάτια επικοινωνίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Γιατί δεν έχω αρκετούς φίλους	5	6,6 %
Γιατί απλά μου αρέσει να γνωρίζω νέα άτομα	53	69,7 %
Γιατί με προσεγγίζουν για συζήτηση	18	23,7 %
Άλλοι λόγοι	6	7,8 %

Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών του δείγματος δήλωσε ότι τουλάχιστον συχνά προτιμάει τις εξόδους με φίλους από το να συνομιλεί με άλλα άτομα σε δωμάτια επικοινωνίας. Ωστόσο, το 10% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι σπάνια προτιμάει να βγαίνει με φίλους από το να επικοινωνεί με άλλους μέσω δωματίων επικοινωνίας (βλ. Πίνακα 9).

Πίνακας 9. Συχνότητα προτίμησης εξόδου με φίλους από την επικοινωνία μέσω δωματίων επικοινωνίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πάρα πολύ συχνά	101	53,2 %
Πολύ συχνά	49	25,8 %
Συχνά	21	11,1 %
Καθόλου συχνά	19	10,0 %

Τέλος, σε ποσοστό 26,6% οι μαθητές που δήλωσαν ότι γνωρίζουν νέα πρόσωπα από δωμάτια επικοινωνίας δήλωσαν ότι τουλάχιστον συχνά δίνουν προσωπικά τους στοιχεία σε τέτοια άτομα (βλ. Πίνακα 10).

Πίνακας 10. Συχνότητα κοινοποίησης προσωπικών στοιχείων σε γνωριμίες σε δωμάτια επικοινωνίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πάρα πολύ συχνά	2	2,5 %
Πολύ συχνά	7	8,9 %
Συχνά	12	15,2 %
Καθόλου συχνά	58	73,4 %

Στις επόμενες παραγράφους, με μία σειρά από ερωτήσεις προς τους μαθητές του δείγματος, διερευνάται το φαινόμενο της διαδικτυακής παρενόχλησης. Αρχικά οι μαθητές ερωτήθηκαν για τη συχνότητα με την οποία έλαβαν ηλεκτρονικά μηνύματα που τους φόβισαν για την ασφάλειά τους. Τα τρία τέταρτα των συμμετεχόντων απάντησαν ότι κάτι τέτοιο δε συνέβη ποτέ στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών. Ωστόσο, το 19,5% απάντησε ότι συνέβη από μία με δύο φορές ή και μερικές φορές σε αυτό το διάστημα, ενώ μάλιστα το 3% απάντησε ότι συνέβαινε τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα και το 3,5% απάντησε ότι συνέβαινε πολλές φορές την εβδομάδα (βλ. Πίνακα 11).

Πίνακας 11. Συχνότητα λήψης ηλεκτρονικών μηνυμάτων που δημιούργησαν φόβο για την ασφάλεια

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα	7	3,5 %
Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα	6	3,0 %
Συνέβη μερικές φορές	12	6,0 %

Συνέβη μία ή δύο φορές	27	13,5 %
Δε συνέβη ποτέ	148	74,0 %

Το 26,1% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών έχει παρενοχληθεί διαδικτυακά από άλλο άτομο το οποίο έχει στείλει ή δημοσιεύσει σκληρά κουτσομπολιά, φήμες ή άλλο επιβλαβές υλικό. Μάλιστα, σε ποσοστό 14,6% οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι αυτό συνέβαινε τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών (βλ. Πίνακα 12).

Πίνακας 12. Συχνότητα διαδικτυακής παρενόχλησης με τη μορφή δημοσίευσης σκληρών φημών ή άλλου επιβλαβούς υλικού

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα	12	6,0 %
Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα	17	8,5 %
Συνέβη μερικές φορές	3	1,5 %
Συνέβη μία ή δύο φορές	20	10,1 %
Δε συνέβη ποτέ	147	73,9 %

Το 17% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών έπεσε θύμα πλαστοπροσωπίας κατά την οποία δημοσιεύθηκε υλικό που έβλαψε τη φήμη ή τις φιλίες του (βλ. Πίνακα 13).

Πίνακας 13. Συχνότητα περιπτώσεων πλαστοπροσωπίας κατά την οποία δημοσιεύθηκε υλικό βλαβερό για τη φήμη ή τις φιλίες του μαθητή

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα	1	0,5 %
Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα	1	0,5 %
Συνέβη μερικές φορές	5	2,5 %
Συνέβη μία ή δύο φορές	27	13,5 %

Δε συνέβη ποτέ	166	83,0 %
----------------	-----	--------

Για περίπου ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες, τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών κάποιος τρίτος κοινοποίησε προσωπικές του πληροφορίες ή φωτογραφίες στο διαδίκτυο χωρίς την προηγούμενη λήψη άδειας (βλ. Πίνακα 14).

Πίνακας 14. Συχνότητα περιπτώσεων κοινοποίησης στο διαδίκτυο προσωπικών μυστικών ή φωτογραφιών μέσω τρίτου χωρίς τη λήψη άδειας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα	4	2,0 %
Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα	3	1,5 %
Συνέβη μερικές φορές	10	5,0 %
Συνέβη μία ή δύο φορές	32	16,1 %
Δε συνέβη ποτέ	150	75,4 %

Περίπου ένας στους πέντε συμμετέχοντες δήλωσε ότι τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών αποκλείστηκε από κάποια διαδικτυακή ομάδα μέσω ατόμου το οποίο διατηρούσε εχθρική στάση απέναντί του (βλ. Πίνακα 15).

Πίνακας 15. Συχνότητα περιπτώσεων αποκλεισμού του ατόμου από διαδικτυακή ομάδα από τρίτο με εχθρική στάση απέναντι στο άτομο

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα	3	1,5%
Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα	3	1,5%
Συνέβη μερικές φορές	9	4,5%
Συνέβη μία ή δύο φορές	25	12,5%
Δε συνέβη ποτέ	160	80,0%

Τέλος, το 40,2% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι έχει αποκλείσει σκόπιμα κάποιο άλλο άτομο από τη διαδικτυακή του ομάδα, στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών (βλ. Πίνακα 16).

Πίνακας 16. Συχνότητα περιπτώσεων αποκλεισμού τρίτου ατόμου από διαδικτυακή ομάδα

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα	5	2,5%
Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα	7	3,5%
Συνέβη μερικές φορές	20	10,1%
Συνέβη μία ή δύο φορές	48	24,1%
Δε συνέβη ποτέ	119	59,8%

Έπειτα, εξετάστηκε η συχνότητα περιπτώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης των εφήβων του δείγματος διαδικτυακά και ο τρόπος αντιμετώπισης των περιπτώσεων αυτών. Σύμφωνα με τον Πίνακα 17, ένας στους πέντε συμμετέχοντες δήλωσε ότι δεχόταν τουλάχιστον συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

Πίνακας 17. Συχνότητα περιπτώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης

	Συχνότητα	Ποσοστό
Πάρα πολύ συχνά	5	2,6%
Πολύ συχνά	9	4,6%
Συχνά	25	12,8%
Καθόλου συχνά	156	80,0%

Οι συμμετέχοντες εκείνοι που δήλωσαν ότι τουλάχιστον συχνά δέχονταν σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στο διάστημα των

τελευταίων έξι μηνών, στη συνέχεια ερωτήθηκαν για τους τρόπους με τους οποίους αντιμετώπισαν την πράξη αυτή. Σύμφωνα με τον Πίνακα 18, ο συχνότερος τρόπος αντιμετώπισης τέτοιων περιστατικών, είναι ο αποκλεισμός του δράστη από τις επαφές του θύματος. Το 35,1% των θυμάτων δήλωσε ότι το ανέφερε σε φιλικό πρόσωπο και το 18,9% δήλωσε ότι το ανέφερε στους γονείς. Ένα μικρό ποσοστό των θυμάτων δήλωσε ότι το αντιμετώπισε με διαφορετικό τρόπο από τους παραπάνω, μεταξύ των οποίων ήταν η αγνόηση του περιστατικού.

Πίνακας 18. Τρόποι αντιμετώπισης περιπτώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης

	Συχνότητα	Ποσοστό
Απέκλεισα το άτομο από τις επαφές μου	19	48,7%
Το ανέφερα στους γονείς μου	7	18,9%
Το ανέφερα σε φίλο/η μου	13	35,1%
Άλλο	4	10,8%

Στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι κάνετε συχνή χρήση του διαδικτύου» το 84,1% των συμμετεχόντων απάντησε θετικά και το υπόλοιπο 15,9% απάντησε αρνητικά. Αναφορικά με τις προτάσεις των συμμετεχόντων για καλύτερη χρήση του διαδικτύου, η πλειοψηφία (690,5%) θεωρεί χρήσιμο το να υπάρχει όριο στις ώρες που χρησιμοποιείται το διαδίκτυο καθημερινά. Το 27,5% δήλωσε ότι το διαδίκτυο θα πρέπει να μη χρησιμοποιείται για επισκέψεις σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο περιεχόμενο και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό των συμμετεχόντων δήλωσε ότι θα πρέπει να γίνεται έλεγχος από τους γονείς για τις ιστοσελίδες που επισκέπτονται τα παιδιά (βλ. Πίνακα 19).

Πίνακας 19. Προτάσεις για καλύτερη χρήση του διαδικτύου

	Συχνότητα	Ποσοστό
Να υπάρχει όριο στις ώρες που χρησιμοποιείται το διαδίκτυο καθημερινά	121	60,5%

Να γίνεται έλεγχος από τους γονείς για τις ιστοσελίδες που επισκέπτονται τα παιδιά	46	23,0%
Να μη χρησιμοποιείται για επισκέψεις σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο περιεχόμενο (πχ πορνογραφικό ή βίαιο)	55	27,5%
Άλλοι τρόποι	11	5,5%

Ακόμα, το 5,5% των συμμετεχόντων πρότεινε και άλλους τρόπους για καλύτερη χρήση του διαδικτύου, ανάμεσα στους οποίους ήταν η ενημέρωση/εκπαίδευση από ειδικούς για τους κινδύνους που ελλοχεύουν στη λανθασμένη χρήση του διαδικτύου και για την ορθότερη χρήση του, καθώς και η προστασία από ιούς.

Τέλος, ζητήθηκε από τους εφήβους που έλαβαν μέρος στη μελέτη να αναφέρουν προτάσεις για παιδιά που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα του grooming για την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών. Σύμφωνα με τον Πίνακα 20, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε ότι θα πρέπει τα άτομα αυτά να συζητήσουν για το περιστατικό με την οικογένειά τους. Το 29,6% απάντησε ότι θα πρέπει να αναφέρουν το περιστατικό στην αστυνομία, το 29,1% δήλωσε ότι θα πρέπει να απευθυνθούν σε ειδικό επαγγελματία (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο) και το 16,3% ότι θα πρέπει να συμβουλευτούν κάποιον/α φίλο/η τους.

Πίνακας 20. Προτάσεις για παιδιά που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα του grooming

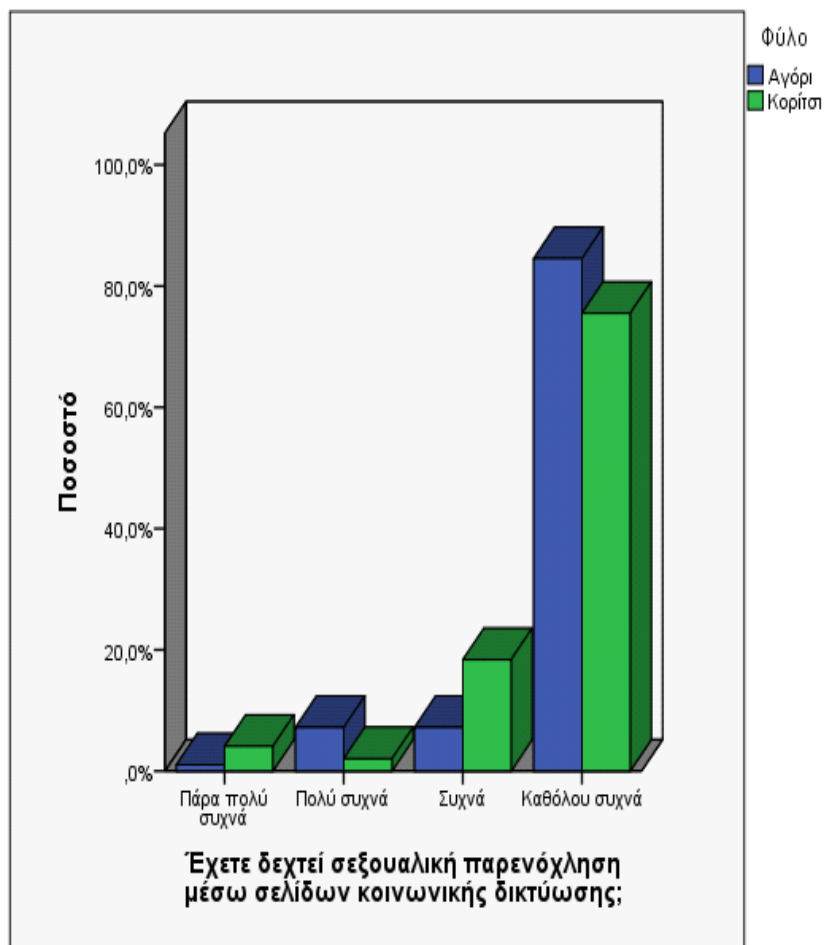
	Συχνότητα	Ποσοστό
Να το συζητήσουν με την οικογένειά τους	142	72,4%
Να συμβουλευτούν κάποιον/α φίλο/η τους	32	16,3%
Να το αναφέρουν στην αστυνομία	58	29,6%
Να απευθυνθούν σε ειδικό επαγγελματία (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο)	57	29,1%

Σχέση φύλου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης

Στην ενότητα αυτή εξετάζεται η σχέση μεταξύ φύλου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ελέγχου χ^2 , υπάρχει σχέση μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών ($\chi^2(3)=9,82$, $p = 0,020$). Παρατηρώντας τον Πίνακα 21 και το Σχήμα 4, διαπιστώνεται ότι τα κορίτσια σε ποσοστό 24,5% δηλώνουν ότι δέχονταν τουλάχιστον συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών, σε αντίθεση με το 15,5% των αγοριών, που δήλωσαν ότι δέχονταν με την ίδια συχνότητα συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Η αντιστοίχως, το 84,5% των αγοριών δήλωσε ότι δε δέχθηκε καθόλου συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών, σε αντίθεση με το 75,5% των κοριτσιών. Διαπιστώνεται, επομένως, ότι τα κορίτσια δέχονται συχνότερα σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τα αγόρια.

Πίνακας 21. Σχέση φύλου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης

			Φύλο	
			Αγόρι	Κορίτσι
Έχετε δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης;	Πάρα πολύ συχνά	Συχνότητα	1	4
		Ποσοστό	1,0%	4,1%
	Πολύ συχνά	Συχνότητα	7	2
		Ποσοστό	7,2%	2,0%
	Συχνά	Συχνότητα	7	18
		Ποσοστό	7,2%	18,4%
	Καθόλου συχνά	Συχνότητα	82	74
Ποσοστό		84,5%	75,5%	
Σύνολο		Συχνότητα	97	98
		Ποσοστό	100,0%	100,0%

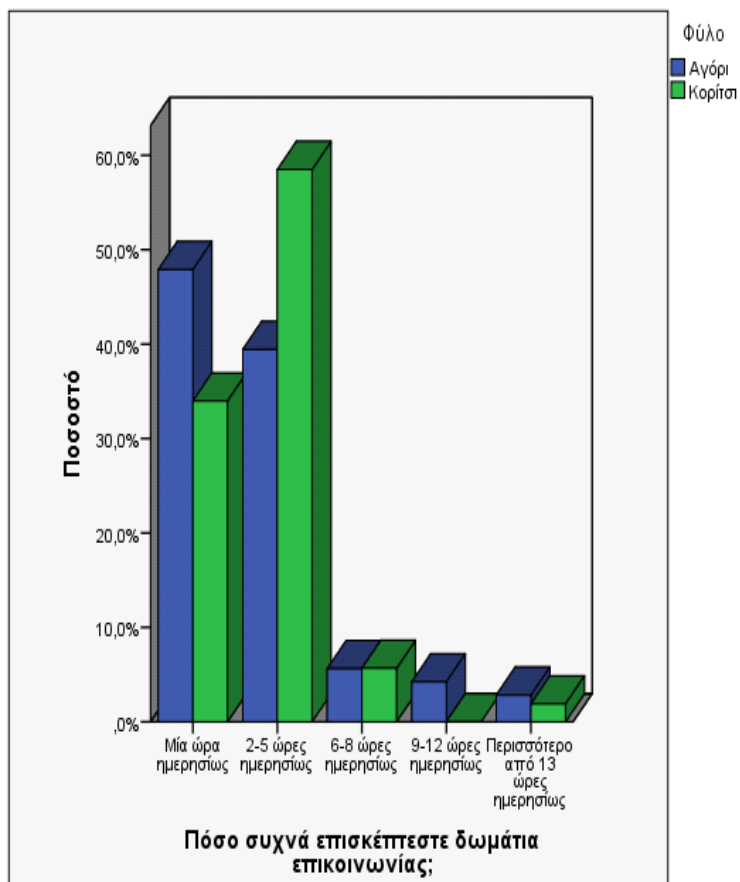
Σχήμα 4. Σχέση φύλου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης

Σχέση φύλου και συχνότητας επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας

Έπειτα εξετάζεται η σχέση μεταξύ φύλου και συχνότητας επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ελέγχου χ^2 , δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών ($\chi^2(4)=5,83$, $p = 0,212$). Αυτό το αποτέλεσμα είναι εμφανές στο Σχήμα 5 και στον Πίνακα 22, όπου φαίνεται ότι τα κορίτσια και τα αγόρια επισκέπτονται δωμάτια επικοινωνίας με την ίδια περίπου συχνότητα. Αναλυτικότερα, τα μεγαλύτερα ποσοστά 62% για τα κορίτσια και 42% για τα αγόρια επισκέπτονται 2-5 ώρες ημερησίως δωμάτια επικοινωνίας.

Πίνακας 22. Σχέση φύλου και συχνότητας επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας

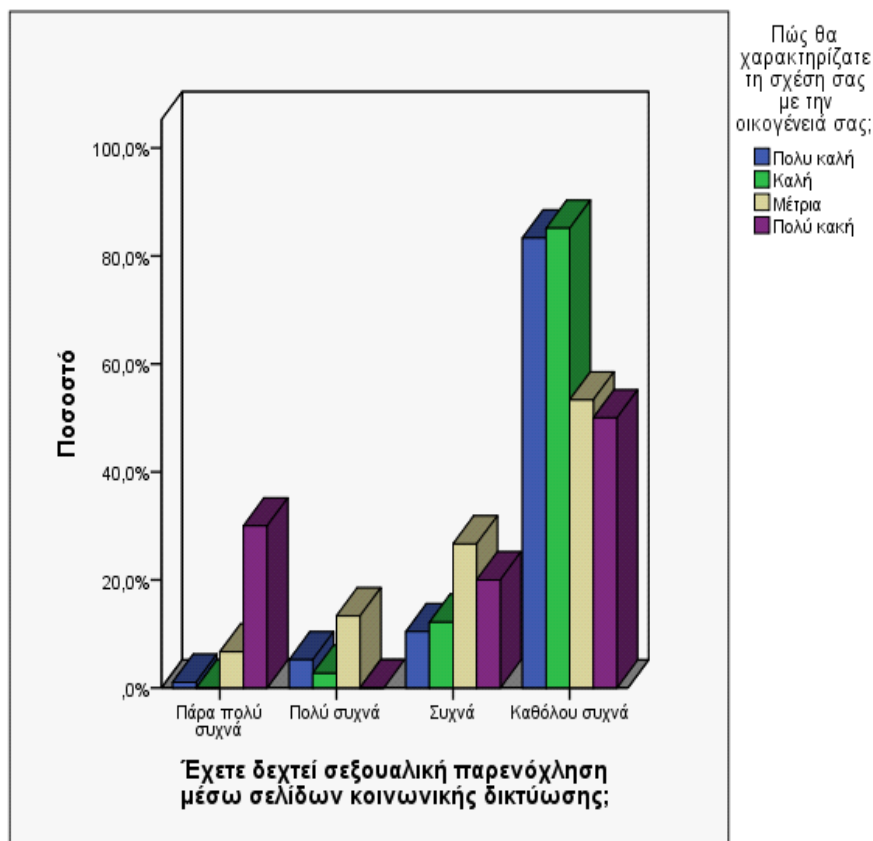
			Φύλο	
			Αγόρι	Κορίτσι
Πόσο συχνά επισκέπτεστε δωμάτια επικοινωνίας;	Μία ώρα ημερησίως	Συχνότητα	26	15
		Ποσοστό	42,6%	30,0%
	2-5 ώρες ημερησίως	Συχνότητα	26	31
		Ποσοστό	42,6%	62,0%
	6-8 ώρες ημερησίως	Συχνότητα	4	3
		Ποσοστό	6,6%	6,0%
	9-12 ώρες ημερησίως	Συχνότητα	3	0
		Ποσοστό	4,9%	0,0%
Περισσότερο από 13 ώρες ημερησίως	Συχνότητα	2	1	
	Ποσοστό	3,3%	2,0%	
Σύνολο		Συχνότητα	61	50
		Ποσοστό	100,0%	100,0%

Σχήμα 5. Σχέση φύλου και συχνότητας επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας

Σχέση συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και σχέσης με την οικογένεια

Στη συνέχεια εξετάζεται η σχέση μεταξύ συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και σχέσης με την οικογένεια. Σύμφωνα με το Σχήμα 6, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι έφηβοι που δε διατηρούν ιδιαίτερα καλές σχέσεις με τις οικογένειές τους πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Ειδικότερα, οι έφηβοι οι οποίοι δηλώνουν ότι έχουν πολύ κακή ή μέτρια σχέση με τις οικογένειές τους αναφέρουν αρκετά υψηλότερα ποσοστά περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Αντιθέτως, οι έφηβοι μαθητές που δηλώνουν ότι έχουν καλή ή πολύ καλή σχέση με τις οικογένειές τους, αναφέρουν αρκετά χαμηλότερη συχνότητα περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Υπάρχουν, επομένως, σοβαρές ενδείξεις ότι οι έφηβοι που δεν έχουν στενές σχέσεις με τις οικογένειές τους πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

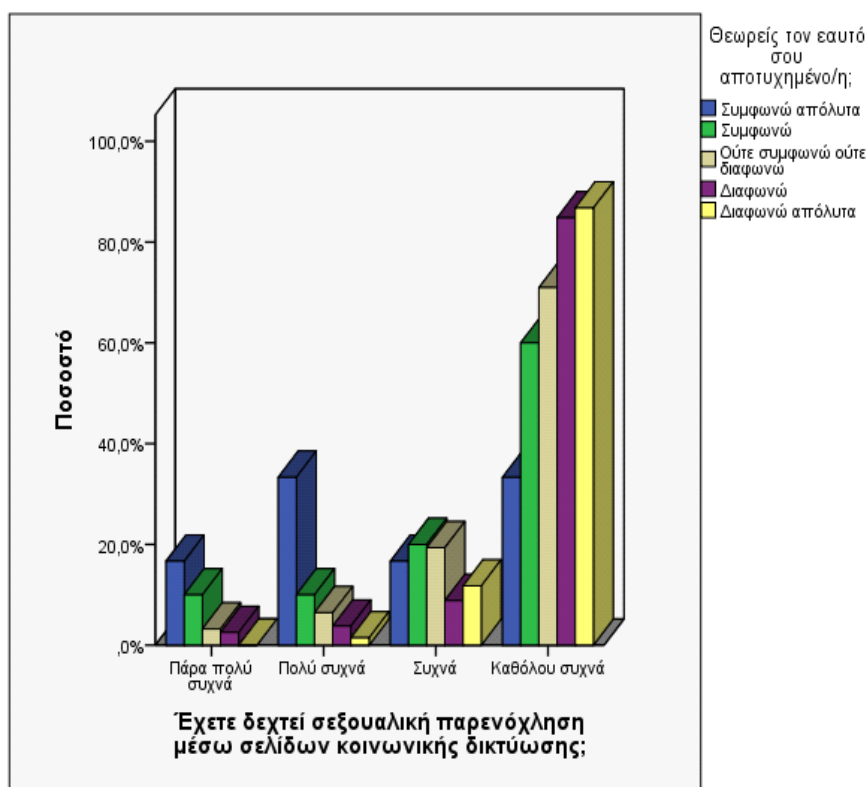

Σχήμα 6. Σχέση συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και σχέσης με την οικογένεια

Σχέση αυτοεκτίμησης και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης

Ακολούθως εξετάζεται η σχέση μεταξύ αυτοεκτίμησης και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα με το Σχήμα 7, οι έφηβοι που δήλωσαν ότι θεωρούν τους εαυτούς τους αποτυχημένους παρουσίασαν πολύ υψηλότερα ποσοστά περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τους εφήβους που δήλωσαν ότι δε θεωρούν τους εαυτούς τους αποτυχημένους.

Είναι, επομένως, εμφανές ότι οι έφηβοι με χαμηλή αυτοεκτίμηση πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

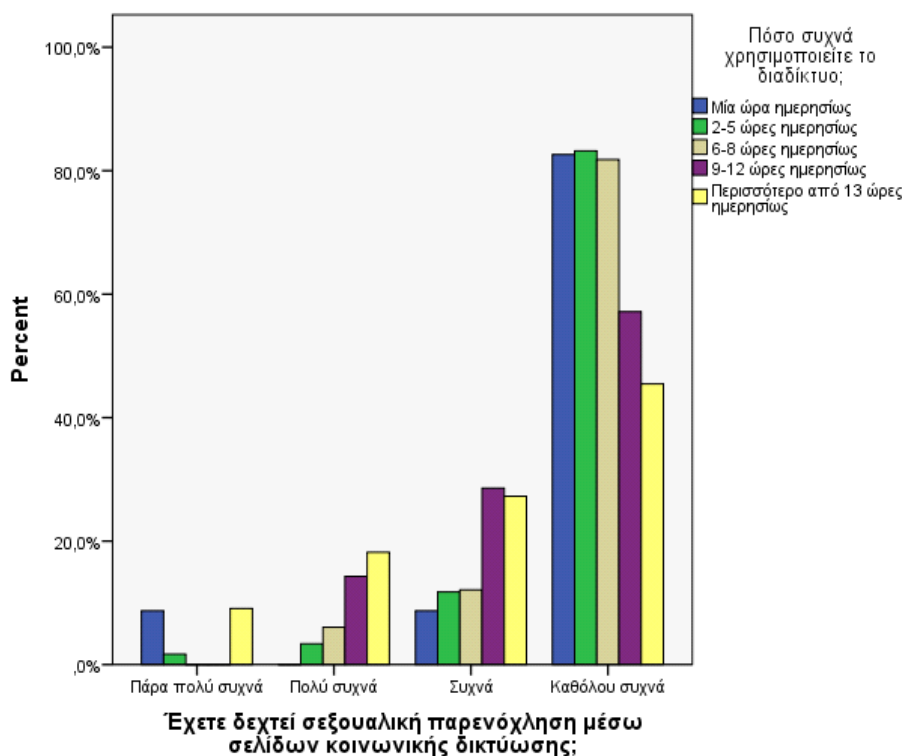

Σχήμα 7. Σχέση αυτοεκτίμησης και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης

Σχέση συχνότητας χρήσης διαδικτύου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης

Στην ενότητα αυτή εξετάστηκε η σχέση μεταξύ συχνότητας χρήσης διαδικτύου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης. Στο Σχήμα 8 φαίνεται ότι οι έφηβοι μαθητές που χρησιμοποιούν με μικρή ή μέτρια συχνότητα το διαδίκτυο πέφτουν με πολύ μικρή συχνότητα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Αντιθέτως, οι έφηβοι μαθητές που χρησιμοποιούν με πολύ μεγάλη συχνότητα το διαδίκτυο (περισσότερες από εννέα ώρες ημερησίως) αναφέρουν πολύ συχνότερα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

Υπάρχουν, επομένως, σοβαρές ενδείξεις ότι οι έφηβοι μαθητές που είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο, πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

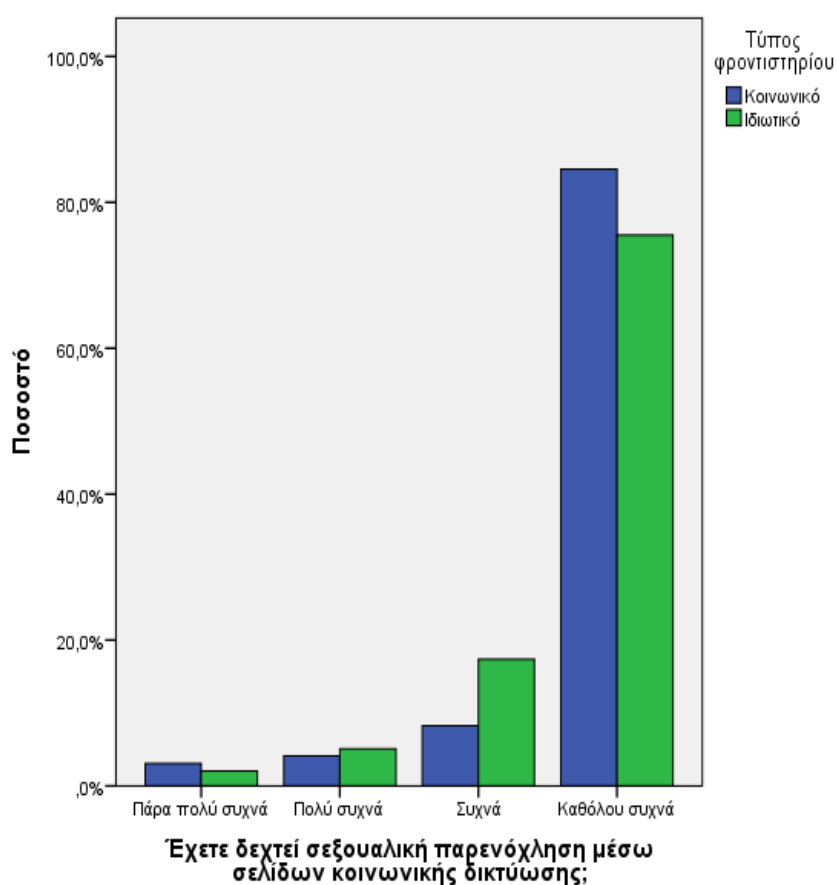

Σχήμα 8. Σχέση συχνότητας χρήσης διαδικτύου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης

Σχέση συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και τύπου φροντιστηρίου

Τέλος, εξετάστηκε η σχέση μεταξύ τύπου φροντιστηρίου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης. Στο Σχήμα 9 φαίνεται ότι οι έφηβοι μαθητές που λαμβάνουν υποστήριξη από κοινωνικό φροντιστήριο και οι έφηβοι μαθητές που λαμβάνουν βοήθεια από ιδιωτικό φροντιστήριο δέχονται με την ίδια περίπου συχνότητα σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

Επομένως, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι υπάρχει σχέση μεταξύ συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και τύπου φροντιστηρίου.

Σχήμα 9. Σχέση συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και τύπου φροντιστηρίου

Συμπεράσματα – Συζήτηση

Οι μαθητές του δείγματος κατά μέσο όρο πιστεύουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό ότι είναι άτομα που αξίζουν τουλάχιστον όσο και οι άλλοι, πιστεύουν ότι έχουν καλά στοιχεία στο χαρακτήρα τους, δε βλέπουν τους εαυτούς τους ως αποτυχημένα άτομα και διατηρούν αρκετά καλές σχέσεις με τις οικογένειές τους. Όλα τα παραπάνω αποτελούν χαρακτηριστικά ενός εφήβου που δεν πέφτει εύκολα θύμα grooming σύμφωνα με τους Mitchell και συν. (2007) . Σύμφωνα εξάλλου και με την ποιοτική έρευνα θύματα grooming είναι τα παιδιά που είναι λιγότερο κοινωνικά, πιο εύπιστα και όχι ενημερωμένα. Επίσης τα παιδιά αυτά στερούνται επικοινωνίας στο σπίτι και πολλές φορές δεν είναι συναισθηματικά καλυμμένα με αποτέλεσμα να αναζητούν μια ισχυρή σχέση μέσα από το διαδίκτυο. Η πιο ευαίσθητη ηλικία για τους ερωτώμενους είναι η εφηβεία, όπου το παιδί προσπαθεί να ανακαλύψει την σεξουαλικότητά του.

Σύμφωνα με τους Lee και Chae (2007) οι γονείς που έχουν διαμορφώσει μια ποιοτικά άριστη σχέση με τα παιδιά τους, που αφιερώνουν αρκετό χρόνο στα παιδιά τους, ώστε να πραγματοποιούν δραστηριότητες από κοινού, αλλά και οι γονείς που ασχολούνται παρέα με τα παιδιά τους με το διαδίκτυο, ενδέχεται να αποτρέψουν ενδεχόμενο διαδικτυακού grooming. Τα παραπάνω παιδιά, δεν νιώθουν ότι έχουν να καλύψουν κάποιο συναισθηματικό κενό (βασική αιτία του διαδικτυακού grooming), ενώ η σχέση και η επικοινωνία με την οικογένειά τους είναι άριστη.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων χρησιμοποιεί το διαδίκτυο από δύο έως 5 ώρες ημερησίως. Οι επικρατέστεροι λόγοι χρήσης του διαδικτύου είναι οι συνομιλίες και η παρακολούθηση ταινιών/μουσικής. Με χαμηλότερη, αλλά αρκετά μεγάλη συχνότητα, δήλωσαν οι έφηβοι του δείγματος ότι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για σχολικές εργασίες, παιχνίδια και ενημέρωση. Ένα μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί το διαδίκτυο και για άλλους λόγους εκτός των προαναφερομένων, ανάμεσα στους οποίους ήταν η επίσκεψη μέσω κοινωνικής δικτύωσης και η ψυχαγωγία κατά τον ελεύθερο χρόνο. Το 56,3% των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσε ότι επισκέπτεται δωμάτια επικοινωνίας από δύο έως πέντε ώρες ημερησίως. Οι μισοί περίπου συμμετέχοντες δήλωσαν ότι γνωρίζουν

όλους ή σχεδόν όλους τους διαδικτυακούς τους φίλους. Αρκετοί επίσης συμμετέχοντες γνωρίζουν νέα πρόσωπα από τα δωμάτια επικοινωνίας από συχνά έως πάρα πολύ συχνά. Αναφορικά με τους λόγους γνωριμίας νέων προσώπων μέσω των δωματίων επικοινωνίας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε ότι συμβαίνει για το λόγο ότι απολαμβάνει να γνωρίζει νέα άτομα. Περίπου ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες απάντησε ότι συμβαίνει επειδή προσεγγίζεται για συζήτηση από κάποιο νέο πρόσωπο και ένα πολύ μικρό ποσοστό συμμετεχόντων δήλωσε ότι συμβαίνει επειδή δεν έχει αρκετούς φίλους. Το τελευταίο αποτελεί παράγοντα κινδύνου του grooming (Mitchell et al., 2007).

Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών του δείγματος δήλωσε ότι τουλάχιστον συχνά προτιμάει τις εξόδους με φίλους από το να συνομιλεί με άλλα άτομα σε δωμάτια επικοινωνίας. Ωστόσο, το 10% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι σπάνια προτιμάει να βγαίνει με φίλους από το να επικοινωνεί με άλλους μέσω δωματίων επικοινωνίας, γεγονός που υποδηλώνει εθισμό στο διαδίκτυο και σύμφωνα με τους Mitchell και συν. (2007) τα θύματα μπορεί να είναι εθισμένα στο διαδίκτυο, μέσω του οποίου ξεκινά το grooming. Τέλος, σε ποσοστό 26,6% οι μαθητές που δήλωσαν ότι γνωρίζουν νέα πρόσωπα από δωμάτια επικοινωνίας δήλωσαν ότι τουλάχιστον συχνά δίνουν προσωπικά τους στοιχεία σε τέτοια άτομα, γεγονός που αποτελεί επίσης παράγοντα κινδύνου του grooming (Mitchell et al., 2007).

Αναφορικά με το φαινόμενο της διαδικτυακής παρενόχλησης τα τρία τέταρτα των συμμετεχόντων απάντησαν ότι κάτι τέτοιο δε συνέβη ποτέ στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών. Ωστόσο, το 26% απάντησε ότι συνέβη τουλάχιστον μία με δύο φορές σε αυτό το διάστημα, ενώ μάλιστα το 6,5% απάντησε ότι συνέβαινε τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Τα ποσοστά θεωρούνται αρκετά μεγάλα γεγονός που φανερώνει την ραγδαία ανάπτυξη του grooming. Το 26,1% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών έχει παρενοχληθεί διαδικτυακά από άλλο άτομο το οποίο έχει στείλει ή δημοσιεύσει σκληρά κουτσομπολιά, φήμες ή άλλο επιβλαβές υλικό. Μάλιστα, σε ποσοστό 14,6% οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι αυτό συνέβαινε τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών. Το 17% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών έπεσε θύμα πλαστοπροσωπίας κατά την οποία δημοσιεύθηκε υλικό που έβλαψε τη φήμη ή τις φιλίες του. Για περίπου ένας στους

τέσσερις συμμετέχοντες, τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών κάποιος τρίτος κοινοποίησε προσωπικές του πληροφορίες ή φωτογραφίες στο διαδίκτυο χωρίς την προηγούμενη λήψη άδειας. Περίπου ένας στους πέντε συμμετέχοντες δήλωσε ότι τουλάχιστον μία με δύο φορές στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών αποκλείστηκε από κάποια διαδικτυακή ομάδα μέσω ατόμου το οποίο διατηρούσε εχθρική στάση απέναντί του. Τέλος, το 40,2% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι έχει αποκλείσει σκόπιμα κάποιο άλλο άτομο από τη διαδικτυακή του ομάδα, στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών

Επίσης από την έρευνα συμπεραίνεται ότι ένας στους πέντε συμμετέχοντες δήλωσε ότι δεχόταν τουλάχιστον συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Ποσοστό σημαντικά μεγάλο. Ο συχνότερος τρόπος αντιμετώπισης τέτοιων περιστατικών, είναι ο αποκλεισμός του δράστη από τις επαφές του θύματος, η αναφορά σε φιλικό πρόσωπο και η αναφορά στους γονείς. Ένα μικρό ποσοστό των θυμάτων δήλωσε ότι το αντιμετώπισε με διαφορετικό τρόπο από τους παραπάνω, μεταξύ των οποίων ήταν η αγνόηση του περιστατικού. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι τα παιδιά γνωρίζουν πώς να αντιμετωπίζουν ανάλογα περιστατικά. Σύμφωνα με την κυρία Ντούρα (οπ. αν. Καρδαρά, 2017) η ουσιαστική επικοινωνία με τα παιδιά είναι ο σωστός δρόμος. Οι γονείς πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικτυακή ζωή των παιδιών τους, όπως και στην υπόλοιπη ζωή τους. Όπως ακριβώς γνωρίζουν ποιους συναναστρέφεται το παιδί τους στις βόλτες και στο σχολείο πρέπει να γνωρίζουν και με ποιους συναναστρέφεται στο διαδίκτυο. Όπως ακριβώς γίνεται κανόνας για τα παιδιά να μη μιλάνε με αγνώστους στον δρόμο, πρέπει να γίνεται κανόνας να μη μιλάνε με αγνώστους στο διαδίκτυο.

Αναφορικά με τις προτάσεις των συμμετεχόντων για καλύτερη χρήση του διαδικτύου, η πλειοψηφία θεωρεί χρήσιμο το να υπάρχει όριο στις ώρες που χρησιμοποιείται το διαδίκτυο καθημερινά. Η ύπαρξη ορίων, ήδη από την παιδική ηλικία, είναι πολύ ουσιαστικό βήμα για την ομαλή ανάπτυξη των παιδιών. Το διαδίκτυο δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «εργαλείο του διαβόλου», αλλά ως ένα απαραίτητο εργαλείο, όταν βέβαια χρησιμοποιείται σωστά και με μέτρο (Lee &Chae, 2007). Το 27,5% δήλωσε ότι το διαδίκτυο θα πρέπει να μη χρησιμοποιείται για επισκέψεις σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο περιεχόμενο και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό των συμμετεχόντων δήλωσε ότι θα πρέπει να γίνεται έλεγχος από τους γονείς για τις ιστοσελίδες που επισκέπτονται τα παιδιά.

Αναφορικά με τις προτάσεις για παιδιά που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα του grooming για την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε ότι θα πρέπει τα άτομα αυτά να συζητήσουν για το περιστατικό με την οικογένειά τους, θα πρέπει να αναφέρουν το περιστατικό στην αστυνομία, θα πρέπει να απευθυνθούν σε ειδικό επαγγελματία (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο) και θα πρέπει να συμβουλευτούν κάποιον/α φίλο/η τους. Σύμφωνα εξάλλου με τον Tapscott, (1998) στην εφηβεία, τα παιδιά είναι σε θέση να συζητήσουν με τους γονείς τους και να τους ακούσουν για τα φαινόμενα της σεξουαλικής παρενόχλησης, μέσω διαδικτύου. Σημαντικότερο ρόλο στην πρόληψη του διαδικτυακού grooming ή ακόμα και στην αντιμετώπισή του (εάν έχει εμφανιστεί), διαδραματίζουν οι γονείς, οι οποίοι πρέπει να είναι καλά πληροφορημένοι. Αναφορικά λοιπόν με την πρόληψη, ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να εστιάσει στη σχέση γονέα παιδιού

Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ φύλου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης διαπιστώνεται ότι τα κορίτσια σε ποσοστό 24,5% δηλώνουν ότι δέχονταν τουλάχιστον συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στο διάστημα των τελευταίων έξι μηνών, σε αντίθεση με το 15,5% των αγοριών, που δήλωσαν ότι δέχονταν με την ίδια συχνότητα συχνά σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Διαπιστώνεται, επομένως, ότι τα κορίτσια δέχονται συχνότερα σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τα αγόρια. Με το παραπάνω συμφωνούν και δύο ερωτώμενες της ποιοτικής έρευνας βάσει των οποίων το φύλο του ανήλικου χρήστη επηρεάζει το grooming. Θεωρούν πως περισσότερο ευάλωτα είναι τα κορίτσια, τα οποία έχουν πιο πολύ ανάγκη για συναισθηματική επαφή και ακολουθούν τα αγόρια στις πρώτες εφηβικές ηλικίες (13 με 16 ετών). Σύμφωνα με την Κόντζηλα (2018) οι έφηβοι και ειδικά τα κορίτσια εμφανίζονται ως η πιο ευπαθής ηλικιακή ομάδα σε ό,τι αφορά στο παραπάνω φαινόμενο. Σύμφωνα επίσης με τους Wolak και συν, (2008) προφίλ θύματος παρενόχλησης αποτελούν οι έφηβοι, ηλικίας 14-17, καθότι τους απασχολούν και τους ενδιαφέρουν τα σεξουαλικά ζητήματα και συνήθως είναι πρόθυμοι να μιλήσουν για αυτά. Τα κορίτσια είναι πιο ευάλωτα.

Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ φύλου και συχνότητας επίσκεψης δωματίων επικοινωνίας φαίνεται ότι τα κορίτσια και τα αγόρια επισκέπτονται δωμάτια επικοινωνίας με την ίδια περίπου συχνότητα. Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ

συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης και σχέσης με την οικογένεια υπάρχουν ενδείξεις ότι οι έφηβοι που δε διατηρούν ιδιαίτερα καλές σχέσεις με τις οικογένειές τους πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Ειδικότερα, οι έφηβοι οι οποίοι δηλώνουν ότι έχουν πολύ κακή ή μέτρια σχέση με τις οικογένειές τους αναφέρουν αρκετά υψηλότερα ποσοστά περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Το παραπάνω συμφωνεί και με την ποιοτική έρευνα βάσει της οποίας τα θύματα του grooming, δεν έχουν καλή σχέση με την οικογένειά τους, καλή επικοινωνία ή έχουν μια φαινομενικά καλή σχέση με την οικογένεια. Οι γονείς συνήθως των θυμάτων του grooming για την τέταρτη ερωτώμενη είναι αυστηροί, επικριτικοί και απαιτητικοί ή και αδιάφοροι. Υπάρχουν, επομένως, σοβαρές ενδείξεις ότι οι έφηβοι που δεν έχουν στενές σχέσεις με τις οικογένειές τους πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Με το παραπάνω συμφωνεί και η Πρεκατέ (2018) βάσει της οποίας το παραμελημένο κορίτσι, το κορίτσι που υποφέρει από πατρική έλλειψη, το κορίτσι με χαμηλή αυτοεκτίμηση λόγω κακοποίησης/εγκατάλειψης στην οικογένεια, το κορίτσι που έχει γαλουχηθεί να πιστεύει ότι ένα άνδρας θα τη 'σώσει', είναι πολύ εύκολο να αποζητήσει θαλπωρή, προσοχή και ασφάλεια σε μια ψευδαίσθηση: εκείνη της ερωτικής σχέσης με ένα μεγαλύτερο άνδρα.

Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ αυτοεκτίμησης και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης οι έφηβοι που δήλωσαν ότι θεωρούν τους εαυτούς τους αποτυχημένους παρουσίασαν πολύ υψηλότερα ποσοστά περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τους εφήβους που δήλωσαν ότι δε θεωρούν τους εαυτούς τους αποτυχημένους. Το παραπάνω συμφωνεί και με την ποιοτική έρευνα βάσει της οποίας τα θύματα του grooming, είναι τα παιδιά που είναι λιγότερο κοινωνικά, πιο εύπιστα και όχι ενημερωμένα. Επίσης τα παιδιά αυτά στερούνται επικοινωνίας στο σπίτι και πολλές φορές δεν είναι συναισθηματικά καλυμμένα με αποτέλεσμα να αναζητούν μια ισχυρή σχέση μέσα από το διαδίκτυο. Ακόμη θύματα του grooming, είναι τα παιδιά που έχουν μια πολύ μεγάλη ανάγκη για επικοινωνία, για σύνδεση με τον άλλον για μοίρασμα καθώς δεν έχουν ιδιαίτερες σχέσεις ούτε στο σπίτι τους ούτε από κάποιο υποστηρικτικό περιβάλλον. Υπάρχει ένα έλλειμμα πραγματικά ουσιαστικών φίλων. Υπάρχει μοναξιά και ανασφάλεια. Είναι, επομένως, εμφανές ότι οι έφηβοι με χαμηλή αυτοεκτίμηση πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα με τους Wolak και συν, (2008) ,

παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη αυτοπεποίθησης, αποτελούν θύματα grooming καθώς είναι πιο εύκολο να απομονωθούν συναισθηματικά ή σωματικά. Επίσης παιδιά με συναισθηματικά προβλήματα ή με προβλήματα στις σχέσεις με γονείς, σχολείο και συνομήλικους καθώς συχνά αναζητούν βοήθεια.

Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ συχνότητας χρήσης διαδικτύου και συχνότητας σεξουαλικής παρενόχλησης φαίνεται ότι οι έφηβοι μαθητές που χρησιμοποιούν με μικρή ή μέτρια συχνότητα το διαδίκτυο πέφτουν με πολύ μικρή συχνότητα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Αντιθέτως, οι έφηβοι μαθητές που χρησιμοποιούν με πολύ μεγάλη συχνότητα το διαδίκτυο (περισσότερες από εννέα ώρες ημερησίως) αναφέρουν πολύ συχνότερα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Υπάρχουν, επομένως, σοβαρές ενδείξεις ότι οι έφηβοι μαθητές που είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο, πέφτουν συχνότερα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα εξάλλου με τους Mitchell και συν. (2007) τα θύματα μπορεί να είναι εθισμένα στο διαδίκτυο, μέσω του οποίου ξεκινά το grooming. Επίσης και για μία ερωτώμενη τα άτομα που είναι εθισμένα στο διαδίκτυο θυματοποιούνται πιο εύκολα από ένα παιδόφιλο. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο έχει να κάνει με την επιθυμία του παιδιού να ξεφύγει από κάποιον. Ένα παιδί ξεφεύγει μέσω του διαδικτύου, ξεφεύγει από βία, από μια κατάσταση στην οικογένεια, από κάποιο τραύμα, από μία απόσταση. Επίσης δεδομένου ότι δαπανούν περισσότερες ώρες στο διαδίκτυο υπάρχει μεγαλύτερο πεδίο για να ρίξει κάποιος τα δίχτυα του.

Έχοντας ολοκληρώσει την παρούσα έρευνα και θέλοντας να απαντήσουμε στα ερευνητικά ερωτήματα συμπεραίνεται ότι τα έφηβα κορίτσια δέχονται συχνότερα σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης (1^ο ερευνητικό ερώτημα), δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και τη συχνότητα επίσκεψης των δωματίων επικοινωνίας (2^ο ερευνητικό ερώτημα), ο βαθμός κοινωνικοποίησης των εφήβων σχετίζεται με την πιθανότητα να παγιδευτούν από την διαδικτυακή αποπλάνηση (3^ο ερευνητικό ερώτημα), συγκεκριμένα τα άτομα που δεν έχουν πολλούς φίλους, που είναι απομονωμένα έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες από την διαδικτυακή αποπλάνηση. Τέλος δεν είναι απόλυτο ότι σχετίζεται η ενδοοικογενειακή βία με την θυματοποίηση των εφήβων από τους παιδόφιλους. Ωστόσο σύμφωνα με την ποιοτική έρευνα οι θυματοποιημένοι έφηβοι είναι πιο εύκολο να θυματοποιηθούν εκ νέου.

Βασικός περιορισμός της παρούσης έρευνας είναι ότι διεξήχθη μόνο στον Δήμο Ηρακλείου. Ωστόσο δεδομένου ότι η μέθοδος δειγματοληψίας στηρίχθηκε στη στρωματοποιημένη δειγματοληψία «κατά συστάδες» επιτρέπει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων στο σύνολο του πληθυσμού.

Προτάσεις

Έχοντας καταστήσει κατανοητή τη διάσταση που έχει λάβει το φαινόμενο grooming και έχοντας αναδείξει τις σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχολογία των εφήβων αλλά και τα χαρακτηριστικά των εφήβων που πέφτουν θύματα grooming, αξίζει να αναφερθούν συγκεκριμένες προτάσεις τόσο για την πρόληψη όσο και για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Οι προτάσεις μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: σχολείο, κοινωνία, οικογένεια..

Αναλυτικά, το σχολείο, οι δημόσιοι οργανισμοί, αλλά και οι δήμοι ξεχωριστά θα πρέπει να αναπτύξουν προγράμματα ενημέρωσης για το φαινόμενο του grooming τα οποία θα απευθύνονται τόσο σε μαθητές, όσο και σε γονείς. Τα προγράμματα αυτά θα περιλαμβάνουν τόσο την έννοια του grooming, τη συχνότητά του, τους τρόπους επιτέλεσής του, τα χαρακτηριστικά των θυμάτων και των θυτών αλλά και μέτρα πρόληψης. Με τον τρόπο αυτό τόσο οι γονείς, όσο και τα παιδιά θα είναι υποψιασμένα για το συγκεκριμένο φαινόμενο, που μέχρι πρότινος μπορεί να μη το γνώριζαν.

Παράλληλα οι γονείς θα πρέπει να περνούν ποιοτικό και περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους, σε δραστηριότητες εκτός σπιτιού, ώστε τα παιδιά να μην είναι προσκολλημένα στο διαδίκτυο. Εάν αυτό δεν είναι πάντα εφικτό θα πρέπει να παρακολουθούν και να επιβλέπουν τις διαδικτυακές δραστηριότητες των παιδιών τους και να τα συμβουλεύουν να μην παρέχουν προσωπικές πληροφορίες τους σε αγνώστους, αλλά και γενικά να μην ομιλούν με αγνώστους στο διαδίκτυο. Επίσης καλό είναι οι γονείς να είναι ενημερωμένοι για τον τρόπο λειτουργίας των κοινωνικών δικτύων, για το πώς να κάνουν απόρρητο το προφίλ των παιδιών τους και γενικά για το πώς να μη διαχέονται οι πληροφορίες τους σε άλλους χρήστες.

Γενικά οι γονείς θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούν συμμετέχοντας σε ανάλογα προγράμματα συμβουλευτικής/ σχολές γονέων, ώστε να μπορούν να διαμορφώσουν

καλές και οικείες σχέσεις με τα παιδιά τους, ώστε εκείνα να τους εμπιστεύονται και να τους λένε όλα όσα τους συμβαίνουν και τους προβληματίζουν.

Τα παιδιά και οι έφηβοι με τη σειρά τους θα πρέπει να ενημερώνονται και να παρακινούνται ώστε να συζητούν τέτοια φαινόμενα με τους γονείς τους και να ζητούν τη βοήθειά τους, γνωρίζοντας ότι δεν θα τα επιπλήξουν. Είναι πολύ σημαντικό και αυτό πρέπει να το γνωρίζουν οι γονείς, ότι ο φόβος δεν είναι καλός σύμβουλος. Τα παιδιά πρέπει να νιώθουν άνετα και ασφαλή να συζητούν με τους γονείς τους τέτοια ζητήματα.

Τέλος οι γονείς θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι πως αν το παιδί τους τους εμπιστευτεί πως έχει πέσει θύμα grooming θα πρέπει να απευθυνθούν πρωτίστως στην αστυνομία και εν συνεχεία σε έναν ειδικό επαγγελματία (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο).

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Bennett, P. (2010). Κλινική ψυχολογία και ψυχοπαθολογία. Αθήνα
- Berson, I., R. (2002). Grooming Cybervictims: The Psychosocial Effects of Online
Γιαννακοπούλου, Μ., & Σταθοπούλου, Τ. (2006). Στο Ο. Γιωτάκος & Β. Πρεκατέ (Επιμ.), Σεξουαλική κακοποίηση. Μυστικό; Όχι πια! (σελ. 315-323). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Cole M. – Cole S.R. (2002), *Η Ανάπτυξη των Παιδιών: Εφηβεία*, Τόμος Γ, μτφρ. Μαρία Σολμάν, Αθήνα: Τυπωθήτω,- Γιώργος Δάρδανος
- Hayes N. (1998). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία*. Β' τόμος. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Piaget, J (2000). *Περί Παιδαγωγικής*. Σαμαρτζή Σ. (επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Αναστασόπουλος, Δ. (1997), *Η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη στην εφηβεία*, στο Τσιάντης (επιμ), *Εφηβεία*, τόμος β, τεύχος α, Αθήνα: Καστανιώτη
- Βοσνιάδου Σ. (2007). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία*. Α' τόμος. Αθήνα: Gutenberg

- Βοσνιάδου, Σ. (1999). Εισαγωγή στην Ψυχολογία, τ. Β'. Κοινωνική Ψυχολογία - Κλινική Ψυχολογία. Αθήνα: Gutenberg
- Γεωργαντά, Ε.(2003), Τι Είναι Ψυχοθεραπεία, Αθήνα: Εκδόσεις Ασημάκη
- Γιαννίτση, Γ., Σ. (1997). Ψυχοσωματική και Ομαδική Ψυχοθεραπεία. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Γιωτάκος, Ο., Ζαφειροπούλου, Ν., Γλιόπουλος, Ε., Καφφές, Α., Κωνσταντίνου, Ε., Λεχουρίτη, Χ., Μαστοραντωνάκη, Β., Πιπεροπούλου, Ν., Τριανταφύλλου, Θ. (2006). *Ψυχολογική στήριξη από το τηλέφωνο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Δημητρόπουλος, Ε. & Μπακατσής, Ρ. (1996). Ο θεσμός «Συμβουλευτικής Προσανατολισμού» στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στη χώρα μας - Μια πρόταση-πλαίσιο. *Η Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, 14, 26-28.
- Δημητρόπουλος Ε.Γ. (1993). *Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία. Η Θεωρία της, η Πράξη της, οι Εφαρμογές της*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Καρδαρά, Α. (2017). *Έγκλημα στο διαδίκτυο: Παιδόφιλοι και online grooming*. Ανακτημένο από: <http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/>:// [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [www](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/). [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [postmodern](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/). [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [gr](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [egklima](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)- [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [sto](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)- [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [diadiktyo](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [HYPERLINK "http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)- [HYPERLINK](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)

["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [pedofili](#) HYPERLINK ["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)- HYPERLINK

["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [ke](#) HYPERLINK ["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)- HYPERLINK

["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [online](#) HYPERLINK ["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/)- HYPERLINK

["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [grooming](#) HYPERLINK ["http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/"](http://www.postmodern.gr/egklima-sto-diadiktyo-pedofili-ke-online-grooming/) [πρόσβαση 10-7-2018]

Κατάκη, Χ. (1992). Τα στάδια της ψυχοθεραπείας: διαδοχικές αναθεωρήσεις ως διεργασία αυτοοργάνωσης. *Ψυχολογικά Θέματα*, 5(1), 61-77

Κοσμίδου-Hardy, Χ. & Γαλανουδάκη-Ράπτη, Α. (1996). *Συμβουλευτική, θεωρία και πρακτική*. Αθήνα: Ασημάκης.

Κουτσοκόστα Α., Χαρίση Α., Χρόνη Ε. (2011). Αγωγή Υγείας στο σχολείο και συμβουλευτική γονέων ως δράσεις αλληλοσυνδεόμενες και αλληλοεξαρτώμενες στην πρόληψη εθισμού στο διαδίκτυο. Στο Σιώμος Κ., Φλώρος Γ. (επιμ.). *Έρευνα πρόληψη αντιμετώπιση των κινδύνων στη χρήση του διαδικτύου*. Λάρισα: Ελληνική Εταιρία μελέτης της διαταραχής εθισμού στο διαδίκτυο.

Λεονταρή Α. (1996). *Αυτοαντίληψη*, Αθήνα Ελληνικά Γράμματα

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (1999). *Συμβουλευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2001). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μπακιρτζής, Κ.Ν. (1999). *Η Δυναμική της αλληλεπίδρασης στην επικοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Μπρούζος, Α. & Ράπτη, Κ. (2001). Ο ρόλος της σχολικής συμβουλευτικής στην προαγωγή της αποδοχής της διαφορετικότητας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 56-57, 25-41.

- Colarusso, C. A., & Nemiroff, R. A. (2013). *Adult development: A new dimension in psychodynamic theory and practice*. Springer Science & Business Media.
- Coleman J.C. (1999). The nature of adolescence, στο Smith P.K.- Cowie H.-Blades M. (eds), *Understanding Children's Development*, London, Blackwell Publishers
- Collins, S., Arthur, N., Brown, C., & Kennedy, B. (2015). Student perspectives: Graduate education facilitation of multicultural counseling and social justice competency. *Training and Education in Professional Psychology*, 9(2), 153.
- Corey, G (2006) *Groups: Process and Practice*. London: Thomson Learning Inc
- DeMatteo, D., DeMatteo, D., Wagage, S., Wagage, S., Fairfax-Columbo, J., & Fairfax-Columbo, J. (2017). Cyberstalking: are we on the same (web) page? A comparison of statutes, case law, and public perception. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 9(2), 83-94.
- Dixon, S., & Arthur, N. (2015). Creating space to engage Black Pentecostal clients in multicultural counselling practices. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 37(2), 93-104.
- Dredge, R., Gleeson, J., & de la Piedad Garcia, X. (2014). Presentation on Facebook and risk of cyberbullying victimisation. *Computers in Human Behavior*, 40, 16-22.
- Dryden, W., & Mytton, J. (2016). *Four approaches to counselling and psychotherapy*. Routledge.
- Edwards, S. L., & Wang, V. (2016). Young peoples' use of social networking sites: their perspectives of cyberbullying issues and recommendations for suitable interventions.
- Erekson, D. M., & Lambert, M. J. (2015). Client-Centered Therapy. *The Encyclopedia of Clinical Psychology*.
- Fawzi, N. (2015). *Cyber-Mobbing*. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.
- Frawley-O'Dea, M. G., & Sarnat, J. E. (2001). *The supervisory relationship: A contemporary psychodynamic approach*. Guilford Press.

- Goldman, R. N., Greenberg, L. S., & Angus, L. (2006). The effects of adding emotion-focused interventions to the client-centered relationship conditions in the treatment of depression. *Psychotherapy Research, 16*(5), 537-549.
- Guntrip, H. (1995). *Personality structure and human interaction: The developing synthesis of psychodynamic theory*. Karnac Books.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2014). *Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying*. Corwin Press.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2014). *Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying*. Corwin Press.
- Kemshall, H. (2014). 'Grooming' and the Sexual Abuse of Children. By Anne-Marie McAlinden (Oxford University Press, Clarendon Studies in Criminology, 2012, 376pp.£ 52.50).
- Kirschenbaum, H., & Jourdan, A. (2005). The current status of Carl Rogers and the person-centered approach. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training, 42*(1), 37.
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2006). Family communication patterns theory: A social cognitive approach. *Engaging theories in family communication: Multiple perspectives, 50-65*.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth.
- Kramer, R. (2010) APA Guidelines Ignored in Development of Diagnostic Criteria.
- Kuhl, M. W., Casper, D. M., Jordan, A. C., Zemanek, L. J., Pinna, K. L. M., Hawkey, K. R., ... & Steinman, D. (2014). Safeguarding children and youth from sexual abuse: Implications of grooming for prevention.
- Lenhart, A. (2009). Teens and sexting. *Pew internet & American life project, 1*, 1-26.
- Malesky, Jr. L. A. (2007). Predatory online behaviour: Modus operandi of convicted sex offenders in identifying potential victims and contacting minors over the internet. *Journal of Child Sexual Abuse, 16*, 23–31.

- Mitchell, K. J., Finkelhor, D., Wolak, J., Ybarra, M., & Turner, H. (2011). Youth internet victimization in a broader victimization context. *Journal of Adolescent Health, 48*, 128-134.
- Mitchell, K. J., Ybarra, M., & Finkelhor, D., (2007). The relative importance of online victimization in understanding depression, delinquency, and substance use. *Child Maltreatment, 12*, 314-324.
- O'Connell, R. (2003). A typology of child cyberexploitation and online grooming practices.
- Ortega, R., Elipe, P., Mora-Merchán, J. A., Genta, M. L., Brighi, A., Guarini, A., Smith, P. K., Thompson, F., & Tippett, N. (2012). The emotional impact of bullying and cyberbullying on victims: A European cross-national study. *Aggressive Behavior, 38*.342-356.
- Rogers, C. R. (1946). Significant aspects of client-centered therapy. *American Psychologist, 1*(10), 415-422.
- Say, G. N., Babadağı, Z., Karabekiroğlu, K., Yüce, M., & Akbaş, S. (2015). Abuse characteristics and psychiatric consequences associated with online sexual abuse. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 18*(6), 333-336.
- Seto, M. C. (2009) Pedophilia. *Annual Review of Clinical Psychology, 5*, 391-407.
- Sinha, M. A., Yadav, M. R. K., & Kanodia, M. R. (2016). Social Media: Positive vs negative effect on young generation. Ανακτημένο από: <http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf>:// [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) data [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf). [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) conferenceworld [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf). [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) in [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf)/ [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) SVCET [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf)/ [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) P [HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) 1477-

[1484. HYPERLINK "http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf"pdf](http://data.conferenceworld.in/SVCET/P1477-1484.pdf) [πρόσβαση 12-2-2018]

- Skovholt, T.M. & Rivers, D.A. (2007). *Helping skills and strategies*. Denver, CO: Love Publishing Company
- Slonje, R., Smith, P. K., & FriséN, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in human behavior*, 29(1), 26-32.
- Smallbone, S., & Wortley, R. (2017). Preventing Child Sexual Abuse Online. *Online Risk to Children: Impact, Protection and Prevention*, 143-162.
- Smith, J. J., Eather, N., Morgan, P. J., Plotnikoff, R. C., Faigenbaum, A. D., & Lubans, D. R. (2014). The health benefits of muscular fitness for children and adolescents: a systematic review and meta-analysis. *Sports Medicine*, 44(9), 1209-1223.
- Sommers-Flanagan, J. (2007). The Development and Evolution of Person-Centered Expressive Art Therapy: A Conversation With Natalie Rogers. *Journal of Counseling & Development*, 85(1), 120-125.
- Tapscott, D. (1998). *Growing up digital. The rise of the net generation*. New York: McGraw-Hill.
- Whittaker, E., & Kowalski, R. M. (2015). Cyberbullying via social media. *Journal of School Violence*, 14(1), 11-29.
- Whittle, H. C. (2014). *An exploration of young people's vulnerabilities to online grooming and sexual abuse* (Doctoral dissertation, University of Birmingham).
- Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C. E., & Beech, A. R. (2015). A comparison of victim and offender perspectives of grooming and sexual abuse. *Deviant Behavior*, 36(7), 539-564.
- Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C., & Beech, A. R. (2013). Victims' voices: The impact of online grooming and sexual abuse. *Universal Journal of Psychology*, 1(2), 59-71.
- Wolak, J., Finkelhor, D., Mitchell, K. J., & Ybarra, M. L. (2008). Online "predators" and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment. *American psychologist*, 63(2), 111.

Wolak, J., Mitchell, K. J., & Finkelhor, D. (2006). Online victimization of youth: Five years later. National Center for Missing & Exploited Children. USA.

Νομοθεσία

N.927/1979 : Περί κολασμού πράξεων ή ενεργειών αποσκοπούσων εις φυλετικές διακρίσεις. <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html>:// [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)www [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html). [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)e [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)- [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)nomothesia [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html). [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)gr [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)/ [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)kat [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)- [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)anthropina [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)- [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)dikaiomata [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)/ [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)n [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)-927-1979. [HYPERLINK "https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html"](https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/n-927-1979.html)html
[πρόσβαση 12-2-2018]

N. 2472/ 1997. Ανακτημένο από: http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052
[HYPERLINK](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052)

["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"&](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL) HYPERLINK

["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"&_dad=portal](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL) HYPERLINK

["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"&](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL) HYPERLINK

["http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL"&_schema=PORTAL](http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,19052&_dad=portal&_schema=PORTAL) [πρόσβαση 12-2-2018]

N.3727/2008 Ανακτημένο
από:http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3727_08.htm [πρόσβαση 12-2-2018]

N.4285/2014: Ανακτημένο από:<http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132>:// HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)www HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132). HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)ministryofjustice HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132). HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)gr HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)/ HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)site HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)/ HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132)LinkClick HYPERLINK
["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"aspx](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"?](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"fileticket](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"=](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"Ik](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"2](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"xQr](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"3](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"jIkg](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"%3](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"D](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"&](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"tabid](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) HYPERLINK

["http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132"=132](http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=Ik2xQr3jIkg%3D&tabid=132) [πρόσβαση 12-2-2018]

Παραρτήματα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δημογραφικά

- **Φύλο**

Αγόρι

Κορίτσι

- **Ηλικία**

13-14

15-17

- **Πιστεύεις ότι είσαι ένα άτομο που αξίζει τουλάχιστον όσο και οι άλλοι;**

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

- **Πιστεύεις ότι έχεις καλά στοιχεία στο χαρακτήρα σου;**

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

- **Θεωρείς τον εαυτό σου αποτυχημένο/η;**

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

- **Πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση σας με την οικογένειά σας;**

Πολύ καλή	Καλή	Μέτρια	Κακή	Πολύ κακή

Χρήση Διαδικτύου

- **Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο;**

1 ώρα ημερησίως	2-5 ώρες ημερησίως	6-8 ώρες ημερησίως	9-12 ώρες ημερησίως	Περισσότερο από 13 ώρες ημερησίως

- Για ποιους λόγους χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο; (μπορείτε να δώσετε πάνω από μία απαντήσεις)

- Για σχολικές εργασίες
- Για να βλέπω ταινίες/ ακούω μουσική
- Για παιχνίδια
- Για συνομιλίες
- Για ενημέρωση
- Άλλους λόγους..... (διευκρινήστε)

- **Επισκέπτεστε δωμάτια επικοινωνίας;**

- Ναι
- Όχι

- **Αν απαντήσατε «Ναι» πόσο συχνά επισκέπτεστε δωμάτια επικοινωνίας;**

1 ώρα ημερησίως	2-5 ώρες ημερησίως	6-8 ώρες ημερησίως	9-12 ώρες ημερησίως	Περισσότερο από 13 ώρες ημερησίως

- **Γνωρίζεις προσωπικά όλους τους φίλους σου στο Διαδίκτυο;**

- Γνωρίζω προσωπικά μόνο λίγους
- Γνωρίζω προσωπικά μόνο τους μισούς
- Γνωρίζω προσωπικά τους περισσότερους

Τους γνωρίζω προσωπικά σχεδόν όλους

Τους γνωρίζω προσωπικά όλους

Διαδίκτυο και Επικοινωνία

- **Γνωρίζετε νέα πρόσωπα από τα δωμάτια επικοινωνίας;**

Ναι

Όχι

- **Αν απαντήσατε «Ναι» πόσο συχνά γνωρίζετε νέα πρόσωπα από τα δωμάτια επικοινωνίας;**

Πάρα πολύ συχνά	Πολύ συχνά	Συχνά	Καθόλου συχνά

- **Γιατί γνωρίζετε νέα πρόσωπα από τα δωμάτια επικοινωνίας; (μπορείτε να δώσετε πάνω από μία απαντήσεις)**

Γιατί δεν έχω αρκετούς φίλους

Γιατί απλά μου αρέσει να γνωρίζω νέα άτομα

Γιατί με προσεγγίζουν για συζήτηση

Άλλο (διευκρινήστε)

- **Πόσο συχνά προτιμάτε εξόδους με φίλους σας από το να μιλήσετε σε δωμάτια επικοινωνίας;**

Πάρα πολύ συχνά	Πολύ συχνά	Συχνά	Καθόλου συχνά

- **Δίνετε προσωπικά σας στοιχεία σε άτομα που γνωρίζετε σε δωμάτια επικοινωνίας;**

Πάρα πολύ συχνά	Πολύ συχνά	Συχνά	Καθόλου συχνά

Ενώ ήσουν συνδεδεμένος στο Διαδίκτυο κατά τους τελευταίους έξι μήνες:

- **Έλαβες ηλεκτρονικά μηνύματα που σε φόβισαν πολύ για την ασφάλειά σου;**

Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα

Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα

Συνέβη μερικές φορές

Συνέβη μία ή δύο φορές

Δεν συνέβη ποτέ

- **Σε ενόχλησε κανείς διαδικτυακά, στέλνοντας ή δημοσιεύοντας σκληρά κουτσομπολιά, φήμες ή άλλο επιβλαβές υλικό;**

Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα

Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα

Συνέβη μερικές φορές

Συνέβη μία ή δύο φορές

Δεν συνέβη ποτέ

- **Προσποιήθηκε κάποιος/α ότι είναι εσύ και έστειλε ή δημοσίευσε υλικό που έβλαψε τη φήμη ή τις φιλίες σου;**

Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα

Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα

Συνέβη μερικές φορές

Συνέβη μία ή δύο φορές

Δεν συνέβη ποτέ

- **Κοινοποίησε κάποιος/α τα προσωπικά σου μυστικά ή φωτογραφίες σου στο Διαδίκτυο χωρίς την άδειά σου;**

Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα

Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα

Συνέβη μερικές φορές

Συνέβη μία ή δύο φορές

Δεν συνέβη ποτέ

- **Σε απέκλεισαν ποτέ από κάποια ομάδα στο Διαδίκτυο άτομα τα οποία ήταν κακά μαζί σου;**

Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα

Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα

Συνέβη μερικές φορές

Συνέβη μία ή δύο φορές

Δεν συνέβη ποτέ

- **Απέκλεισες σκόπιμα κάποιο άλλο άτομο από τη διαδικτυακή σου ομάδα;**

Συνέβη πολλές φορές την εβδομάδα

Συνέβη περίπου μία φορά την εβδομάδα

Συνέβη μερικές φορές

Συνέβη μία ή δύο φορές

Δεν συνέβη ποτέ

- **Έχετε δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης;**

Πάρα πολύ συχνά	Πολύ συχνά	Συχνά	Καθόλου συχνά

- **Αν απαντήσατε από «Πάρα πολύ συχνά» έως «Συχνά» πως αντιδράσατε; (μπορείτε να δώσετε πάνω από μία απαντήσεις)**

Απέκλεισα το άτομο από τις επαφές μου

Το ανέφερα στους γονείς μου

Το ανέφερα σε φίλο/η μου

Άλλο.....(προσδιορίστε)

- **Θεωρείτε ότι κάνετε σωστή χρήση του διαδικτύου;**

Ναι

Όχι

- **Τι προτάσεις έχετε να κάνετε για καλύτερη χρήση του;**

(μπορείτε να δώσετε πάνω από μία απαντήσεις)

Να υπάρχει όριο στις ώρες που χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο καθημερινά

Να γίνεται έλεγχος από τους γονείς για τις ιστοσελίδες που επισκέπτονται τα παιδιά.

Να μην χρησιμοποιείται για επισκέψεις σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο περιεχόμενο (π.χ. πορνογραφικό ή βίαιο)

Άλλο.....(διευκρινήστε)

- **Τι θα προτείνατε σε παιδιά που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα του grooming; (μπορείτε να δώσετε πάνω από μία απαντήσεις)**

Να το συζητήσουν με την οικογένεια τους

Να συμβουλευτούν κάποιον φίλο/η τους

Να το αναφέρουν στην αστυνομία

Να απευθυνθούν σε κάποιο ειδικό επαγγελματία (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο)

Άλλες προτάσεις.....

..... (διευκρινήστε)

Σας ευχαριστούμε για τον χρόνο σας!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Συνέντευξη 1

Μπαίνοντας στο γραφείο της κας Χριστοδουλάκη στο ΙΤΕ, στις 7/5/2018, συστηθήκαμε και εκείνη μας ζήτησε συγγνώμη που την περιμέναμε αλλά έχει αρκετή δουλειά και ο χρόνος που μπορεί να μας διαθέσει είναι λίγος. Έτσι λοιπόν καθίσαμε και μας ζήτησε να της μιλάμε στον ενικό καθώς δεν υπάρχει και μεγάλη διαφορά ηλικίας από εμάς (33 ετών). Η Αγγελική Γουλοπούλου θα είχε το ρόλο της συνεντεύκτριας και της ζήτησε αν μπορεί για τους σκοπούς της πτυχιακής να μαγνητοφωνήσει την συνέντευξη. Η κα Χριστοδουλάκη έδειξε να προβληματίζεται, οπότε η Α. Γουλοπούλου της είπε ότι αν δεν το επιθυμεί θα μπορεί να γίνει και απλή καταγραφή της συνέντευξης, απλά θα είναι πιο έγκυρο για την πτυχιακή μας να γίνει η μαγνητοφώνηση αλλά έτσι κι αλλιώς η μαγνητοφώνηση δεν πρόκειται να δημοσιευθεί κάπου. Η κα Χριστοδουλάκη είπε πως δεν έχει πρόβλημα και

συμφώνησε να μαγνητοφωνηθεί η συνέντευξη απλά ίσως κάποιες φορές να χτυπήσει το τηλέφωνο λόγω φόρτου εργασίας . Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 18 λεπτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μπορεί να τηλεφωνήσουν από πάνω και να μιλήσουμε για κάτι άσχετο ή οτιδήποτε γιατί... έχουμε μπλέξει σε διάφορα θέματα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: ΟΚ ,άμα είναι θα πατήσουμε παύση ,θα μιλήσετε και θα το κλείσουμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ωραία εεμ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Θέλετε να μας πείτε λίγα πράγματα για το SafeLine;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Να πούμε για το SafeLine, εεε ιδρύθηκε το –ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Απρίλιο του 2003, πρόκειται για την Ελληνική ανοικτή γραμμή που δέχεται καταγγελίες για παράνομα περιεχόμενα στο διαδίκτυο, ο αρχικός σκοπός και η πρωταρχική προτεραιότητα της SafeLine είναι η καταπολέμηση των εικόνων ή video που απεικονίζουν παιδική σεξουαλική κακοποίηση. Αυτό είναι δηλαδή το πρώτο πράγμα από το οποίο εμείς καταπιανόμαστε και το έχουμε σαν το σπουδαιότερο θέμα ,το οποίο μας απασχολεί στη γραμμή ,όχι μόνο την Ελληνική αλλά και τις άλλες (Το τηλέφωνο για τις καταγγελίες χτυπάει και η Συνεντευξιαζόμενη το κοιτάει σχολιάζοντας πως δεν θα μιλήσει)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ναι ,δεν έχουμε πρόβλημα, θα το κλείσω (το μαγνητοφωνάκι)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι ,δεν θα μιλήσω απλά είναι το τηλέφωνο των καταγγελιών αυτό, συνεχίζει να παίρνει

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όλα καλά ,δεν υπάρχει πρόβλημα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι έχουμε βάλει τηλεφωνητή

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όχι αλήθεια δεν έχουμε πρόβλημα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι δεν θα το απαντήσω ,ούτως ή άλλως δεν το απαντώ αυτό. Εεμ (συνεχίζει) όχι μόνο της Ελλάδος αλλά και άλλων ανοιχτών γραμμών καταγγελίας που υπάρχουν, αυτή την στιγμή αν δεν κάνω λάθος υπάρχουν 48 γραμμές τέτοιες εεμ στην Ευρώπη αλλά και σε άλλες χώρες εκτός Ευρώπης. Άρα

βλέπουμε ότι είναι μια προσπάθεια ,η οποία ξεκίνησε αρχικά με Ευρωπαϊκή διάθεση όμως τείνει να έχει παγκόσμια διάσταση , πολλές ανοικτές γραμμές καταγγελίας όλες μέλη του INHOPE,του παγκόσμιου συνδέσμου ανοικτών γραμμών καταγγελίας ,εεε ο οποίος ααμ ,οι οποίες προσπαθούν να καταπολεμήσουν αυτού του είδους το παράνομο περιεχόμενο. Άλλες χώρες έχουν περισσότερες καταγγελίες που αφορούν την παιδική πορνογραφία και άλλες λιγότερο .Εμείς τώρα από το 2010 και μετά που είχαμε μια αυξητική τάση στον αριθμό των καταγγελιών θελήσαμε να δώσουμε απαντήσεις στους ανθρώπους ,οι οποίοι έρχονταν σε μας αναφορικά με διάφορα διαδικτυακά εγκλήματα και να μην τους κλείνουμε ας πούμε την πόρτα, οπότε διευρύνουμε λίγο τις δραστηριότητες μας και προσπαθούμε να δούμε πως μπορούμε να είμαστε αποτελεσματικοί και σε άλλα διαδικτυακά εγκλήματα, όπως είναι η παραβίαση προσωπικών δεδομένων, όπως οι οικονομικές απάτες, όπως είναι ο εκφοβισμός ,όπως είναι η απειλή, όπως είναι η εξύβριση, πάρα πολύ συνηθισμένα φαινόμενα, τα οποία ας πούμε πραγματικά δημιουργούν πρόβλημα στον κόσμο και δεν είναι όμως παιδική πορνογραφία. Άρα έχουμε χτίσει ένα πολύ καλό δίκτυο συνεργασίας προς αυτή την κατεύθυνση, έχουμε πολύ καλή συνεργασία με το facebook,με το tweeter, με το youtube. Είμαστε trusting-flaggers ή trusting-reporters ανάλογα με την περίπτωση που σημαίνει ότι υπάρχει μια εμπιστευτικότητα και μια εμπιστοσύνη από τη μεριά τους προς εμάς για οποιαδήποτε καταγγελία τους προωθούμε και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα αυτή κατεβαίνει από την στιγμή που εμείς θα τους κάνουμε την καταγγελία, κάτι το οποίο είναι πάρα πολύ θετικό γιατί αν πηγαίναμε παραδοσιακά μέσω της Ελληνικής Αστυνομίας, μπορεί να έπαιρνε πάρα μα πάρα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Οπότε θέματα ξέρω γω, όπως ένα ακατάλληλο περιεχόμενο ανέβηκε δικό σου στο facebook χωρίς την άδειά σου ή δεν ξέρω και εγώ τι, τους στέλνουμε και πάρα πολύ γρήγορα αυτό κατεβαίνει. Βέβαια σκοπός είναι να εκπαιδευτεί και ο κόσμος που χρησιμοποιεί τα εργαλεία που έχουν διάφορα κοινωνικά δίκτυα, δηλαδή να μπορείς εσύ σαν χρήστης του facebook ,του tweeter κάτι το οποίο σε ενοχλεί να ξέρεις τι να το κάνεις, πώς να το καταγγείλεις, να ξέρεις πώς να προστατεύσεις την ιδιωτικότητά σου, πώς να ελέγξεις το προφίλ σου, πως να το έχεις κλειστό, δηλαδή πέρα από το κομμάτι της αντιμετώπισης που έχουμε εμείς ,μας ενδιαφέρει και η πρόληψη ,δηλαδή να προσέξεις πως να είσαι-συμπεριφέρεσαι στο διαδίκτυο ούτως ώστε να μην έχεις αρνητικές συνέπειες γιατί κακά τα ψέμματα υπάρχουν και φορές που έχει γίνει το κακό και η έκθεση έχει υπάρξει και όσο κι αν εμείς το κατεβάσουμε το video θα έχουν προλάβει να το δουν

κάποιοι ενδεχομένως να το έχουν ξανακατεβάσει στον υπολογιστή τους και ενδεχομένως να το έχουν δημοσιεύσει κάπου αλλού , πράγμα το οποίο είναι ...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Οπότε ποιος θεωρείτε ότι είναι ο πιο σωστός τρόπος να κινείται κάποιος στο διαδίκτυο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Θα πρέπει ναι, η πρόληψη είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό πράγμα, δηλαδή να είμαστε πάρα πολύ φειδωλοί, εεεμ τσιγγούνηδες οποτεδήποτε θέλουμε να ανεβάζουμε προσωπικά δεδομένα στο διαδίκτυο, εεμ να μην τα μεταβιβάζουμε με καλή ευκολία. Τώρα από την στιγμή όμως που θα γίνει παρόλα αυτά πρέπει να ξέρουμε ποια εργαλεία θα χρησιμοποιήσουμε για να καταγγείλουμε το συγκεκριμένο περιστατικό, να το πούμε στο SafeLine, να το πούμε στο ίδιο το facebook, να χρησιμοποιήσουμε τα report-buttons που έχει το facebook αλλά είπαμε ένα-ένα τα στάδια. (4.58) αν κάτσω τώρα ας πούμε εγώ και βγάλω 500 φωτογραφίες δικές μου από το facebook και οι οποίες δεν είναι όλες τόσο κολακευτικές μπορεί να έχουν υποστεί και photoshop και όλα αυτά αντιλαμβάνεστε ότι δύσκολα αυτό μπορώ να το πάρω πίσω ειδικά αν έχω 500 φίλους που ο καθένας ας πούμε μπορεί να έχει προλάβει να κατεβάσει την φωτογραφία τοπικά στον υπολογιστή του και να έχει την δυνατότητα να την ανεβάσει/δημοσιεύσει οπουδήποτε θέλει δεν μπορείς αυτό το πράγμα να το ελέγξεις μετά εύκολα αυτό που μπορείς να κάνεις είναι να μην επιλέξεις να ανεβάσεις 500 φωτογραφίες.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Και 500 φωτογραφίες να μην έχεις ανεβάσει εάν έχεις ανοιχτό το προφίλ σου τότε μπορεί ο οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Σωστά, τώρα βέβαια έχουμε έναν καινούργιο κανονισμό για τα προσωπικά δεδομένα δεν ξέρω αν έχετε ενημερωθεί ο οποίος τίθεται σε ισχύ από της 25 Μαρτίου και μετά αφορά όλο τον κόσμο και όλες τις επιχειρήσεις και υποχρεώνει τα κοινωνικά δίκτυα ,όπως το facebook, όταν δημιουργήσει κάποιος ένας προφίλ να είναι εξαρχής εξορισμού κλειστό και όχι ανοιχτό όπως συνέβαινε, δηλαδή φτιάχνει κάποιος ένα προφίλ και δεν καταλαβαίνει αν είναι ανοιχτό δεν το έχει αντιληφθεί, τα πρώτα του βήματα είναι να δει πόσο ωραίο είναι το προφίλ και να πιστεύει ότι το βλέπει μόνο αυτός και 10 φίλοι του δεν έχει καταλάβει ότι είναι ανοιχτό, άρα λοιπόν τώρα σε υποχρεώνει να το έχεις αφήσει κλειστό να είναι κλειστό εξαρχής κι αν θέλεις εσύ μετά το ανοίγεις οπότε γίνονται κάποια πράγματα που

γενικότερα θα πρέπει να υπάρχουν, γίνονται κάποια βήματα δηλαδή, τώρα τι άλλο θα..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Θα ήθελα να μου πείτε κάποια πράγματα για το grooming γενικότερα.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Το grooming είναι η διαδικασία κατά την οποία ένας ενήλικας προσποιείται τον ανήλικο προκειμένου να τον προσεγγίσει διαδικτυακά, εννοείται πως ο σκοπός του είναι η σεξουαλική παρενόχληση, άρα είναι κάτι το οποίο, που εμείς δεν μπορούμε να δώσουμε ακριβή στατιστικά στοιχεία, λαμβάνουμε τέτοιες καταγγελίες όχι πάρα πολλές, όμως είναι ένα από τα σημαντικότερα θέματα που όποτε τα αντιμετωπίσουμε, όποτε δηλαδή τα λάβουμε και μας γνωστοποιηθούν τα προωθούμε κατευθείαν στις τοπικές αρχές δηλαδή το να υπάρχουν έξω προφίλ ανθρώπων που είναι ενήλικες και παριστάνουν τους ανήλικες προκειμένου να εξαπατήσουν κάποιον για να τον δουν στον πραγματικό κόσμο, αυτός είναι ο απώτερος σκοπός τους να τον συναντήσει στον πραγματικό κόσμο και να έρθει σε κάποια επαφή μαζί του, να τον αποπλανήσει ως πούμε σεξουαλικά, δηλαδή ο σκοπός του δεν είναι ως πούμε στο να μείνει στο μήνυμα, στην επικοινωνία. Βέβαια θα μπορούσε να μείνει στην επικοινωνία να του αρέσει αυτό και να μην διακινδυνέψει ως πούμε, εκεί είναι πιο ήπιο το έγκλημα όμως το grooming αφορά τις περιπτώσεις που ο άλλος έρχεται σε επαφή με τον ανήλικο.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μπορείτε να μας πείτε κάποια πράγματα για το προφίλ των θυμάτων του grooming;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Χωρίς να είναι απόλυτα ακριβή τα στοιχεία ένας κοινωνιολόγος ή ένας ψυχολόγος θα μπορούσε να απαντήσει καλύτερα σε αυτή την ερώτηση. Παιδιά τα οποία πέφτουν θύματα grooming και γενικότερα θύματα παρενόχλησης ή και γενικότερα θύματα εθισμού, θύματα οργανώσεων που τα επηρεάζουν σε κάποια κατεύθυνση είναι τα παιδιά που είναι λιγότερο κοινωνικά, είναι πιο εύπιστα δεν είναι πονηρεμένα, ίσως δεν είναι τόσο ενημερωμένα, ίσως δεν υπάρχει τόση καλή επικοινωνία των παιδιών με το σπίτι ούτως ώστε το σπίτι να μπορέσει να τους παράσχει κάποια συναισθηματική κάλυψη και άρα το παιδί είναι επιρρεπές έτσι ώστε να δημιουργήσει κάποια σχέση μέσα από το διαδίκτυο ακόμα κι αν αυτός ως πούμε είναι άγνωστος. Ένα ακόμα σημαντικό θέμα είναι η εφηβεία, δηλαδή όπου το παιδί προσπαθεί να ανακαλύψει την σεξουαλικότητα και έχει αυτού

του τύπου τις ανησυχίες, αλλά όπως καταλαβαίνετε το διαδίκτυο πια είναι πολύ εύκολο μέσο για να το προσεγγίσει κάποιος, ένα απλό φλερτ σε μια κοπέλα ή ένα απλό φλερτ σε ένα νεαρό αγόρι θα τσιμπήσει ας πούμε ακόμα πιο εύκολα από ότι γινόταν παραδοσιακά που δεν υπήρχε το διαδίκτυο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όσο αναφορά το φύλλο ποια είναι πιο πολύ επιρρεπή;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Περισσότερο πιο επιρρεπή είναι τα κορίτσια χωρίς πάλι να μπορώ να δώσω σαφή νούμερα στατιστικά, τα κορίτσια είναι περισσότερο θύματα αυτής της κατάστασης, όμως δεν σημαίνει αυτό ότι έχουν υπάρξει κι άλλες καταστάσεις που άντρες ενδιαφέρονται για νεαρά αγόρια που προσποιούνται ότι είναι ας πούμε ανήλικοι και ενδεχομένως ότι είναι και κορίτσια, ενώ στην ουσία πρόκειται για έναν ενήλικα άντρα πίσω από αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Οπότε στοχεύουν σε παιδιά που είναι στην εφηβεία όχι πιο μικρής ηλικίας;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Σε παιδιά που είναι στην εφηβεία που ανακαλύπτουν τώρα την σεξουαλικότητα τους, όχι τόσο πιο μικρής ηλικίας, δηλαδή θα το εστιάζαμε στην ηλικία που πιο πολύ που τα 12 με 14 με 15, όπου το παιδί είναι στο γυμνάσιο μπορεί να υπάρξει και περίπτωση επικοινωνίας που το παιδί είναι πιο μικρό αλλά είναι μικρότερο το ποσοστό και πιο σπάνιο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Και στο λύκειο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Στο λύκειο είναι ίσως τα παιδιά πιο πονηρεμένα έχουνε λίγο αποκτήσει μια σχετική εμπειρία, δηλαδή λένε πως εγώ δεν μπαίνω στην διαδικασία να μιλήσω σ' αυτόν μπορεί και να με κοροϊδεύει, δηλαδή έχουν και στο μυαλό τους ότι μπορεί και να με κοροϊδεύει πιο πολύ τα παιδιά του γυμνασίου θα λέγαμε ότι είναι πιο επιρρεπής σ' αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Άμα κάποιο παιδί είναι εθισμένο στο διαδίκτυο που θα πει πως έχει και καλύτερη σχέση πιο πονηρεμένο θα πέσει πιο εύκολα θύμα;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Δεν είναι απόλυτο δηλαδή ένα παιδί που είναι εθισμένο με το διαδίκτυο δεν νοείται δεν είναι υποχρεωτικό, δεν μας οδηγεί μάλλον στο συμπέρασμα ότι γνωρίζει καλά το διαδίκτυο και ότι δεν θα πέσει θύμα, μπορεί να

συμβεί και ακριβώς το αντίθετο επειδή δεν το γνωρίζει καλά έπεσε και θύμα εθισμού, ας πούμε με τα μούτρα.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Οπότε δεν πιστεύετε ότι αυτό μπορεί να σχετίζεται;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Αυτό καταρχάς το θέμα του εθισμού, όπως και όλα τα θέματα στο διαδίκτυο, ας πούμε βλέπετε πολλές φορές τους γονείς να ρωτούν πόσες ώρες θα πρέπει να κάθεται το παιδί στο διαδίκτυο; τι θα πρέπει να του κάνω; να του κόψω το internet; να μην του το κόψω; να το αφήσω 2 ώρες; να το αφήσω 4; Δεν μπορούμε να δώσουμε σαφές απαντήσεις για όλα τα παιδιά δεν είναι 2 και 2 κάνουν 4 έχουμε να κάνουμε με ανθρώπους με προσωπικότητες και κάθε περιστατικό εξαστομικεύεται. Μπορεί δηλαδή ένα παιδί όντως να κάθεται 10 ώρες στο διαδίκτυο και να γνωρίζει πολλά πράγματα γύρω από αυτό, μπορεί να κάθεται 10 ώρες και να έχει απολύτως άγνοια του, πως γίνεται και να ασχολείται με ένα συγκεκριμένο πράγμα επειδή έτσι του το είπαν, επειδή έτσι το έμαθε και να έχει την αίσθηση ότι γνωρίζει, ενώ στην πραγματικότητα να μην γνωρίζει. Όπως επίσης μπορεί να ασχολείται 10 ώρες και να ασχολείται παραγωγικά, δηλαδή να παράγει θετικό περιεχόμενο, να φτιάχνει πράγματα, να ενημερώνεται, να μπαίνει σε ιστοσελίδες, να κάνει τα μαθήματά του, να ψυχαγωγείται κιόλας να μιλάει και με τους φίλους του να κάνει πάρα πολλά πράγματα μέσα σ' αυτές τις 10 ώρες αλλά μπορεί και να είναι αποχαυνωμένο και μέσα σε αυτές τις 10 ώρες μπροστά στον υπολογιστή και να παίζει ένα συγκεκριμένο παιχνίδι. Αυτά τα πράγματα όλα διαφέρουν το ένα με το άλλο σημασία έχει, πώς προσλαμβάνει το παιδί την κάθε πληροφορία από το διαδίκτυο και για αυτό εμείς προσπαθούμε να λέμε ότι τα παιδιά θα πρέπει να ενημερώνονται να είναι ενδυναμωμένα και να είναι υποψιασμένα για τους κινδύνους στο διαδίκτυο να μην υπάρχει αυτή η άγνοια, η οποία δυστυχώς ας πούμε μας οδηγεί σε αρνητικά μετά περιστατικά.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν ξέρω αν το απάντησα... όπως το είχες..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όχι εντάξει, εντάξει ναι ναι μια χαρά το απαντήσατε. Νομίζω ότι έχουμε ολοκληρώσει.. τις ερωτήσεις, νομίζω ότι έχετε απαντήσει σε όλες τις ερωτήσεις που έχουμε κάνει μέσα σε άκρες.. εεε δεν ξέρω έχεις τίποτα να προσθέσεις; Κάποια ερώτηση; Γιατί..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: Για τους γονείς;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αυτό απαντήθηκε στην αρχή γι αυτό. Αν έχετε να δώσετε κάποιες συμβουλές προς τους γονείς για το πως μπορούν να προφυλάξουν τα παιδιά τους;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εε η γενική συμβουλή προς τους γονείς που ισχύει παραδοσιακά σε όλα τα θέματα είναι, ότι ο γονιός πρέπει να είναι κοντά στο παιδί, να έχει πολύ καλή επικοινωνία μαζί του, να υπάρχει διάλογος επικοινωνίας με το παιδί, ούτως ώστε εάν κάτι συμβεί στο παιδί, το παιδί να έχει το θάρρος να το πει στον γονέα, να μην φοβάται ότι ο γονιός θα τον τιμωρήσει και από πάνω. Είναι πολύ συχνά τα περιστατικά εκβιασμών στο παιδί, λέει μια κο.. λέει.. μιλάει ένας νεαρός με μια κοπέλα και της λέει βγάλε μου τοσο μπλουζάκι σου, εεε κάνει το λάθος και βγάζει το μπλουζάκι στην κάμερα την τραβάει και μια φωτογραφία και λέει ααα τώρα που έχω την φωτογραφία σου αν δεν μου στείλεις και άλλες θα τη στείλωω σε όλους τους φίλους σου

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: θα τη κοινοποιήσω. Στους γονείς.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: θα τη στείλω στους γονείς, θα κάνω θα δείξω.. Σε εκείνη τη φάση το κορίτσι φοβάται την έκθεση προς τους φίλους και προς στους γονείς, φοβερό να έχεις βγάλει το μπλουζάκι σου μπροστά στην κάμερα! Φοβάται το κορίτσι για τις συνέπειες και συνεχίζει την άσχημη συμπεριφορά. Εμείς αυτό το οποίο θέλουμε είναι.. εμμ να δεχτούν οι γονείς, ότι αυτά τα πράγματα μπορούν να συμβούν στην οποιαδήποτε οικογένεια.. και το παιδί όταν κάτι τέτοιο του συμβεί θα πρέπει να το πει σε έναν ενήλικο, δεν θα το σκοτώσει ο πατέρας του και η μάνα του γι αυτό το πράγμα που συνέβη, ενώ εάν συνεχίσει να στέλνει γυμνή φωτογραφία από εδώ και από εκεί...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: μπορεί να γίνει κάτι πολύ χειρότερο...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: μπορεί να γίνει κάτι πολύ χειρότερο... Πώς θα φτάσει μετά το παιδί να το πει στον γονία , εε στον γονέα; Έχει να κάνει με το τι σχέση έχει χτίσει ο γονέας μαζί με το παιδί από την πολύ πολύ μικρή ηλικία. Έτσι; Αυτό. Αλλά και οι γονείς όμως, ίσως της παλαιάς γενιάς μπορεί να μην καταλαβαίνουν τι, τς .. πόσο εύκολα μπορεί να πέσει θύμα μια κοπέλα σήμερα. Μπορεί ας πούμε να και ο ίδιος ο γονέας να κατακρίνει την κοπέλα για κάτι τέτοιο που έχει συμβεί, ενώ στην ουσία δεν θα έπρεπε να συμβαίνει κάτι τέτοιο. Άρα ο γονέας πρέπει να ενημερώνεται

ο ίδιος, για την τάξη των πραγμάτων , για τους κινδύνους, και να προσπαθεί να προλαμβάνει κάποια πράγματα. Άρα ενημέρωση συν πάρα πολύ καλή σχέση με το παιδί. Αυτό είναι- αυτό είναι το άπαν, εεε σε αυτές εε τις περιπτώσεις. Και φυσικά να περνάς χρόνο με το παιδί όταν μιλάμε για πιο μικρές ηλικίες, τα παιδιά του δημοτικού ή ας πούμε αααα, πολύ πιο μικρά όπως είναι τα δικά μου τα παιδιά τώρα, πρέπει να αφιερώνεις χρόνο με τα παιδιά. Δηλαδή όταν, αφιερώνεις χρόνο με τα παιδιά έτσι χτίζεις την σχέση, έτσι χτίζεις τον συναισθηματικό δεσμό και έτσι μπορείς να το προστατέψεις από το να.. από το να δει δύο ώρες λιγότερο παιδικόοο την ημέρα. Αν δεν παίζει μαζί σου αν δεν ασχοληθεί με κάτι, θα πάει.. θα αποβλακωθεί στο youtube, αν όμως εσύ από την αρχή του πεις -έλα να παίξουμε- τότε σίγουρα θα σηκωθεί, γιατί πολλοί γονείς έρχονται και λένε μαα κάθετα δέκα ώρες, μα και εσύ θες να κάθετα δέκα ώρες!

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: ναι εφόσον δεν ασχολείσαι μαζί του..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Για να κάνεις άλλα πράγματα. Δεν κατακρίνω τους γονείς! Και εγώ είμαι η πρώτη που το κάνω, το έχω κάνει αυτό το πράγμα σαν λάθος

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Εντάξει, ο καθένας θέλει και χρόνο με τον εαυτό του

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Γιατί μπορεί να λείπεις γιατί γιατί γιατί, όταν όμως θελήσεις να πεις τώρα θα αφιερώσω χρόνο με το παιδί μου για κάνε το πείραμα να δεις. Θα το αφήσει το παιδί και θα έρθει να παίζει μαζί σου. Άρα αυτό είναι το μυστικό των σχέσεων. Από πολύ μικρή ηλικία, μέχρι ας πούμε όταν φτάσει κάποια στιγμή που να μπορούμε να λένε τα παιδιά στους γονείς, όσο γίνεται περισσότερο. Αλλά όταν ο γονιός είναι τιμωρός το παιδί ποτέ δεν θα μιλήσει..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία.. Ευχαριστούμε πολύ

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Να είστε καλά!

Είμαστε λίγο βιαστικοί και εμείς επειδή είπατε και εσείς ότι έχετε πολύ πιεσμένο χρόνο

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Οκ. Εύχομαι να έχετε καλή επιτυχία!

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ 2

Η κα Παναγιωτάκη μας υποδέχτηκε στο γραφείο της στις 25/5/2018. Αφού συστηθήκαμε και την ευχαριστήσαμε που μας δέχθηκε τη ρωτήσαμε αν μπορούμε να μαγνητοφωνήσουμε την συνέντευξη. Εκείνη δεν είχε κάποιο πρόβλημα ,απλά την προβληματίζε το ότι μπορεί να χρειαστεί να μιλήσει στο τηλέφωνο επειδή έλειπε η κοπέλα στη γραμματεία. Την βεβαιώσαμε ότι δεν υπάρχει κάποιο ζήτημα περί τούτο καθώς μπορούμε να πατήσουμε διακοπή σε περίπτωση που χρειαστεί να απαντήσει στο τηλεφώνημα. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 23 λεπτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Εεμ να ξεκινήσουμε με κάποια δημογραφικά στοιχεία που είναι εντελώς τυπικά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δικά μου;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ξέρω γω, χρειάζεται;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ε βασικά την ηλικία σας, είναι τελείως τα τυπικά δημογραφικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι ,ναι , 52.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Πόσο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: 52

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αλήθεια, δεν σας φαίνεται καθόλου, και εγώ άκουσα 32, ήμουν έτοιμη να σημειώσω..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι ,Όχι έχω περάσει αυτή την ηλικία, ευχαριστώ όμως

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ :Μπράβο σας ,πραγματικά. Εμ ο Φορέας στον οποίο εργάζεστε είναι.. ;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων ,της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Ηρακλείου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ : Οπότε είναι Δημόσιος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είναι Δημόσιος Φορέας, ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας και είναι μια δομή που έχει σαν έργο της την ψυχοκοινωνική στήριξη των σχολικών μονάδων του νομού. Έχει και θέση Κοινωνικού Λειτουργού αλλά δεν καλύφθηκε ποτέ, γιατί δεν.. ,είναι μονοπρόσωπη δομή δυστυχώς. Τέλος πάντων, εντάξει ,αυτά τώρα στην Ελλάδα, γνωρίζετε τι είναι και τι δεν είναι ,off the record λέμε τώρα κάποια πράγματα γι αυτό, λοιπόν;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Θέλετε να μιλήσουμε λιγάκι για το grooming; Να μας πείτε και εσείς τι γνωρίζετε, αν μπορείτε να μας δώσετε έναν σύντομο ορισμό;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι, ναι εντάξει ,επιστημονικό ορισμό τώρα δεν μου έρχεται στο μυαλό,

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ : Καλά εμ ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Γιατί δεν μπορώ να αναζητήσω καμιά βιβλιογραφία, αλλά θα λέγαμε ότι είναι μια προσπάθεια μέσω του διαδικτύου ανθρώπων ,οι οποίοι ,ντάξει ανήκουν στην κατηγορία των παιδόφιλων, των παιδεραστών έτσι, να προσεγγίσουν ανηλίκους προκειμένου έτσι, να κερδίσουν την εύνοιά τους σε πρώτο επίπεδο, να δημιουργήσουν δηλαδή μια σχέση εμπιστοσύνης και σε ένα δεύτερο επίπεδο να μπορέσουν να κάνουν τα όσα έχουν κατά νου έτσι, να μπορέσουν δηλαδή να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες ,οι οποίες ανήκουν στο πλαίσιο των διαταραχών, όπως ξέρετε από την πλευρά της ψυχολογίας δηλαδή είναι διαταραχή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ : Ωραία εεε

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Αυτό γνωρίζω ,τώρα εσείς μπορείτε να με δια φωτίσετε και περισσότερο που είστε, το μελετάτε το φαινόμενο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Γνωρίζετε μήπως, εσείς που έχετε κάνει και κάποιες εκδηλώσεις και τα λοιπά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ο ρόλος του συμβουλευτικού σταθμού νέων είναι οι παρεμβάσεις στα σχολεία, μέσα σε τάξεις, δηλαδή βιωματικές έτσι ασκήσεις σαν βιωματικά εργαστήρια με παιδιά εμ και οι ομιλίες σε παιδιά, σε εκπαιδευτικούς, σε γονείς ,οι συνεδρίες συμβουλευτικής στήριξης είτε σε σχολεία ,είτε στον χώρο του συμβουλευτικού σταθμού νέων εδώ ,εκπαιδευτικά ή επιμορφωτικά ,όπως θέλετε πείτε το σεμινάρια έτσι, με ψυχοπαιδαγωγικό χαρακτήρα με εκπαιδευτικούς ,σχολές

γονέων ,έχει δηλαδή ένα ευρύ φάσμα δράσεων ,επομένως μέσα σε αυτό το πλαίσιο έχουμε ασχοληθεί με το θέμα, ίσως όχι με την αυστηρή του έτσι, με το αυστηρό του περιεχόμενο όπως το δώσαμε προηγουμένως αλλά όπως εντάσσεται μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της κακοποίησης. Δηλαδή έχουμε ασχοληθεί πολύ με την κακοποίηση σαν φαινόμενο που βεβαίως μας ενδιαφέρει γιατί εντάξει, το πρώτο μας μέλημα είναι η προστασία των παιδιών, η προστασία των ανηλίκων και πως θα στηρίξουμε τα παιδιά όπως σας είπα από ψυχολογικής πλευράς .

Έχουνε γίνει σεμινάρια εδώ, τρεις φορές είναι ένα σεμινάριο, έτσι μεγάλο,30-40 ωρών με τη συνεργασία του τμήματος ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου με την κα Θεμέλη ,η οποία είναι καθηγήτρια εγκληματολογικής ψυχολογίας ,αναπληρώτρια καθηγήτρια..Τα 2 σεμινάρια είχαν σαν θέμα "ο ρόλος στη.. «Η κακοποίηση του παιδιού και ο ρόλος του Εκπαιδευτικού» και το άλλο «Η κακοποίηση του παιδιού και ο ρόλος του Διευθυντή/Διευθύντριας του σχολείου» έτσι, όπου συμμετείχαν πολλοί εκπαιδευτικοί ,δηλαδή σύνολο 90 εκπαιδευτικοί που επιμορφώθηκαν για το πως θα διαχειρίζονται τα περιστατικά κακοποίησης. Μέσα τώρα σε όλη αυτή τη διαδικασία την επιμορφωτική είχαμε και ένα μέρος ,το οποίο αφορούσε την προσέγγιση παιδιών μέσω του διαδικτύου, έτσι; Αλλά εντασσόταν στο πλαίσιο της κακοποίησης και όλων των μορφών της, δηλαδή η σεξουαλική κακοποίηση και το grooming έχει να κάνει περισσότερο με αυτό , έχει να κάνει δηλαδή με μια προσέγγιση που έχει μια τέτοιου είδους σκοπιμότητα εμ, είναι η υπέρτατη παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού και είναι και η έσχατη προδοσία μιας σχέσης εμπιστοσύνης, πάντως το θέμα του grooming εκεί κυρίως το μελετήσαμε και το πως μπορούμε να βοηθήσουμε το παιδί ,πως τα ίδια τα παιδιά να προστατεύσουν τους εαυτούς τους ,ντάξει γιατί είναι ευάλωτα και είναι θεωρούν ότι, κυρίως εκείνα που βρίσκονται σε μια κατάσταση έτσι, μιας σχετικής ευαλωτότητας ,αυτή τη λέξη θα χρησιμοποιούσα πάλι, θεωρούνται ότι μπορεί να είναι και ένας στόχος για τον κάθε παιδόφιλο, παιδιά τα οποία είναι ανασφαλή, παιδιά που μπορεί να έχουν κι έτσι ένα χαμηλό οικογενειακό προφίλ με ένα πλαίσιο όχι πολύ υποστηρικτικό συναισθηματικά ή με ένα πλαίσιο το οποίο μπορεί να είναι-να τα παραμελεί ,να ζουν δηλαδή σε οικογένειες που τελικά να μην παίρνουν στήριξη, αγάπη και οριοθέτηση, υπάρχει και αυτό συχνά στην εποχή μας, παιδιά τα οποία τα αφήνουν οι γονείς τους στον υπολογιστή και νομίζουν ότι όλα καλά έτσι. Και εκεί μπορεί να μπουν στη διαδικασία να γνωρίσουν ανθρώπους άγνωστους, οι οποίοι

έχουν και μια επιδεξιότητα, είναι επιτήδριοι σε αυτό που κάνουν, ξέρουν να κερδίζουν την εμπιστοσύνη, χτίζουν δηλαδή ένα πλαίσιο δήθεν ασφαλές για να ανοιχτεί το παιδί ε, «παγιδεύουν» δηλαδή επί της ουσίας τώρα τον ανήλικο και από εκεί και πέρα αν εκείνος δεν είναι προστατευμένος και επαρκώς ενημερωμένος μπορεί να ενδώσει έτσι, είναι γεγονός. Εντάξει τι άλλο θέλατε να ρωτήσετε;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μην ανησυχείτε έτσι κι αλλιώς μέσα στην συζήτηση, όλα αυτά που λέμε δηλαδή είναι πολύ μέσα στις ερωτήσεις μας. Ωραία στην ουσία είναι και για να μιλήσαμε για τις αιτίες που οδηγούν ας πούμε τον ανήλικο χρήστη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εντάξει τα παιδιά είναι έφηβο που σημαίνει, ότι έχουνε πολύ έντονο συναίσθημα σε υπερβολικό βαθμό, έχουν ένα έντονο παρορμητισμό, έχουνε την αίσθηση της αθανασίας και της έλλειψης κινδύνου ότι εμείς δεν πρόκειται να πάθουμε τίποτα και δεν θα συμβεί σ' εμάς και τι έγινε κι αυτή η επιπολαιότητα ας πούμε και η αστοχασιά θα λέγαμε της εφηβείας πολλές φορές είναι κακός σύμβουλος, γιατί υπερεκτιμούν τις δυνατότητές τους, πιστεύουν ότι μπορούν να έχουν σαφή εικόνα για τον άλλον και για το τι τους παρουσιάζει ο άλλος και κάνουν ειδικά στην εποχή μας, το υπογραμμίζω, πολλά πράγματα επικίνδυνα με μεγάλη ευκολία αυτό είναι αλήθεια και μέσω του διαδικτύου σου δημιουργεί μια ψευδαίσθηση ότι έχεις τον έλεγχο των πραγμάτων, ότι μπορείς να ξέρεις τι θα σου συμβεί επειδή μιλάς με κάποιον κι ότι μπορείς ταυτόχρονα με κάποιο τρόπο να προφυλάσσεσαι γιατί θεωρεί ότι η οθόνη σε προφυλάσσει ενώ σε εκθέτει επί της ουσίας , σε βάζει μέσα σε διαδικασίες επικίνδυνες αλλά τα παιδιά δεν το καταλαβαίνουν και το διαδίκτυο το χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους επικίνδυνους και έτσι ακόμα και αυτοκαταστροφικούς το κάνουν αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ακόμα και τα videogames;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι και μέσα από τα videogamesναι αλλά τα social mediaείναι κυρίως που εντάξει στα εφηβάρια που είναι μετά τα 12- 13 έτσι, άμα πάμε δηλαδή στα 14-15 άμα πάμε δηλαδή Γ' γυμνασίου, Β' γυμνασίου, εκεί θα λέγαμε ότι τους κερδίζουν πιο πολύ τα social media. Τώρα εάν μιλήσουν για προ-εφηβεία, εφηβεία τα videogamesναι είναι πιο κοντά στα ενδιαφέροντα τους. Μετά θέλουνε να κάνουν γνωριμίες, να κάνουνε likes, να δείχνουνε ότι έχουνε πάρα πολλούς φίλους, έχουνε μια τέτοια σε πολλές περιπτώσεις στρεβλή αντίληψη για το τι σημαίνει ας να έχω ένα προφίλ σε κάποιο από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και δυστυχώς σε

πολλές περιπτώσεις είναι οι οικογένειες ανεπαρκείς όχι μόνο ενημερωτικά γιατί μπορεί ας πούμε και οι γονείς να έχουν ένα είδος ψηφιακού αναλφαριθμητισμού και όχι μόνο ενημερωτικά αλλά και συναισθηματικά δεν είναι εκεί, γιατί για να πλησιάσει κάποιος ένα παιδί που να έχει τέτοιου είδους πρόθεση είναι, δηλαδή παιδόφιλος και να θελήσει να τα συναντήσει ή να του στείλει φωτογραφίες κ.τ.λ. έτσι πάει να πει ότι έχει βρει μια ρωγμή, ότι έχει βρει ένα κενό στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη του παιδιού.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μα μπορεί να του εμφανιστεί και στην ηλικία του;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μα στην ηλικία τους παρουσιάζονται. Δεν λένε ότι είναι σε μια ηλικία διαφορετική, έτσι παρουσιάζονται, όμως όταν ένα παιδί είναι εύπιστο και νιώθει ότι μπορεί να εμπιστευθεί και σε προσωπικό επίπεδο κάποιον που δεν τον γνωρίζει και που νομίζει πως είναι και στην ηλικία του ας πούμε αυτό πάλι δείχνει πως υπάρχει ένα έλλειμμα προστασίας ένα έλλειμμα καλής διαχείρισης της οικογένειας από τους γονείς και των συμπεριφορών του παιδιού, οριοθέτησής του, συνειδητοποίησης του ρόλου του και των κινδύνων που υπάρχουν, δηλαδή ακόμα και τα προφανή, τα απλά πολλές φορές τα παιδιά δεν τα γνωρίζουν και αυτό το διαπιστώνουμε καθημερινά, δηλαδή δεν κάθονται οι γονείς συχνά, δυστυχώς, συχνά θα έλεγα πως είναι πολύ συχνό αυτό, όχι πάντα και ευτυχώς όχι πάντα αλλά συχνά να ενημερωθούν τα παιδιά, όχι μόνο για το τι μπορεί να προκύψει μέσα από το διαδίκτυο, μιλάμε γενικά, και δεν χρειάζεται να μιλάμε γενικά στα παιδιά, θα πρέπει να μιλάμε συγκεκριμένα έτσι. Μιλάνε γενικά, πρόσεχε στο διαδίκτυο, μην κάθεται πολλές ώρες, πολύ γενικά. Ένας γονιός που έρχεται και φεύγει και στο ενδιάμεσο καθώς περνάει από το σπίτι θα πετάξει μια κουβέντα ή θα απειλήσει ότι θα τιμωρήσει ενώ είναι εξαφανισμένος όλη μέρα, γιατί φυσικά θέλει να δουλέψει σκληρά και να βγάλει τον επιούσιον αλλά και το παιδί έχει ανάγκη το γονιό. Ξεχνάει τα ουσιώδη, απομακρύνεται δηλαδή από τα παιδιά. Το βλέπουμε αυτό, δεν ξέρουν δηλαδή να προφυλαχτούν από το διαδίκτυο και δεν γνωρίζουν και σημαντικά πράγματα που έχουν να κάνουν με την εφηβεία, με την σεξουαλική κακοποίηση. Αν δεν κάτσει ο γονιός, ο οποίος είναι αμήχανος γενικά, ο ίδιος δεν νιώθει καλά, δυσκολεύεται, νιώθει δηλαδή περίεργα για να μιλήσει στο παιδί του, ο ομόφυλος γονιός. Θα του μιλήσει για το σώμα του που αλλάζει, γιατί η εφηβεία έχει πολλές ανάγκες.. έχει αλλαγές βιολογικές, έχει αλλαγές συναισθηματικές, στον τρόπο σκέψης, στην σχέση με τον εαυτό μας, στην σχέση με τους άλλους, και αυτές οι αλλαγές έρχονται σαν

βομβαρδισμός στο παιδί. Και δεν είναι και συγχρονισμένες, δηλαδή μπορεί να είναι ένα παιδί που να έχει ανάπτυξη σωματική ,αλλά μέσα του να είναι παιδάκι να έχει ακόμα, ας πούμε, την παιδική καρδιά έτσι, να μην έχει μπει σε άλλη διαδικασία ή το ανάποδο. Αν δεν του μιλήσει ο γονιός του για όλα αυτά

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: Ποιος θα του μιλήσει;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εντάξει στο σχολείο γίνονται πράγματα, γίνονται! Μπορεί να μην υπάρχει σεξουαλική διαπαιδαγώγηση σαν μάθημα, και βεβαίως ένα κομμάτι της θα ήταν η προστασία του εαυτού μου, να μάθω να λέω όχι! Να μάθω να μην εμπιστεύομαι μέσω από τα social media! Να να καταλάβω το τι, μπορεί να προτίθεται ο άλλος να κάνει με εμένα, έτσι; Ένα κομμάτι της είναι και αυτό οπωσδήποτε, βάση της είναι, μπορεί λοιπόν η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση όχι σε μια διαδικασία θεσμική αλλά πότε πότε, να γίνονται ας πούμε κάποιες εκδηλώσεις στο σχολείο ή κάποιες ομιλίες, ας πούμε υπάρχει στα γυμνάσια η θεματική εβδομάδα, που είναι μια βδομάδα που γίνονται δράσεις για πολλά θέματα, και ένα από αυτά είναι και το θέμα ας πούμε του...

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: διαδικτύου

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: του πως διαχειρίζομαι τον εαυτό μου ή το διαδίκτυο ή και το πως μπορώ να ενημερωθώ για τη...σεξουαλική μου ζωή ας πούμε όταν ενηλικιωθώ και για την εεε για τον προσανατολισμό. Εεεμ πολλές φορές σε πολλά σχολεία πραγματικά γίνονται τέτοιου είδους παρεμβάσεις, σίγουρα δεν είναι αρκετές και σίγουρα να μπορεί το σχολείο να υποκατα..στήσει όλους τους θεσμούς και όλους τους φορείς. Δηλαδή αυτό το, το τύπο του παιδιού που είναι μόνο του εκτεθειμένο, πραγματικό μόνο του σε ένα δωμάτιο με έναν υπολογιστή με τους γονείς, είτε απόντες, είτε στο άλλο δωμάτιο, και αυτοί χαμένοι στις οθόνες συχνά! Χαχ η μαμά με το κινητό, ο μπαμπάς με το δικό του tabletας πούμε, εεε στην μοναξιά του και εκεί η αναζήτηση του, η ψυχική, για ανθρώπινη επαφή είναι που τον κάνει να μιλήσει, δηλαδή το παιδί δεν ξέρει ότι μιλάει με έναν παιδόφιλο σαφώς! Και δεν το ξέρει, τι τον κάνει όμως να πατήσει το ναι;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: η μοναξιά...

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: να δει το πολλά like ίσως που θέλει να έχει αλλά και η μοναξιά!!

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: και το ότι ο παιδόφιλος του καλύπτει στην ουσία αυτό που δεν μπορεί να πάρει από την οικογένεια του.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: έτσι!

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: γιατί ένας ενήλικας γνωρίζει.. πως να καλύψει κάποια κενά

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Γι' αυτό χτίζει ένα προφίλ στην αρχή έτσι εεε αυτό εννοούσα με την ρωγή

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: που είπα ότι υπάρχει ένα κενό που μπαίνει έτσι

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: οι γονείς του σε περίπτωση που...

//διακοπή για τηλεφωνική συνομιλία//

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Κάτι έλεγες; Εσύ έλεγες Μυρσίνη εε κάτι πήγες να πεις το ξέχασες.. Οι φίλοι νομίζω είπες; Οι φίλοι νομίζω ξεκίνησες να λες αλλά εγώ παιδιά το μυαλό μου είναι χειρότερο από το δικό σας

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: χαχαχα

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μη ξεχνάτε εγώ τώρα, εσείς είσατε φρεσκαδούρα, εγώ τώρα θα θυμηθώ

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δεν πειράζει. Έτσι και αλλιώς όλα αυτά... και οι ερωτήσεις μας είναι πάνω στην συζήτηση, οπότε δηλαδή και αυτά που λέμε απαντάνε στις ερωτήσεις που έχουμε φτιάξει εμείς σαν πλάνο...

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Αααα επειδή πρέπει να απαντήσω σε ένα τηλεφώνημα αλλά ωστόσο μπορώ και να σας μιλάω όσο γίνεται

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ : Ναι βεβαίως..εεεε ωραία. Οπότε και πάνω στην συζήτηση ίσως και να έχει απαντηθεί. Ας πούμε το ότι πιστεύετε ότι τα άτομα που.. είναι εθισμένα στο διαδίκτυο, θυματοποιούνται πιο εύκολα από κάποια άλλα άτομα, τα οποία χρησιμοποιούν το διαδίκτυο;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν ξέρω αν υπάρχουν έρευνες που να αποδεικνύουν κάτι τέτοιο αλλά δεν είναι απαραίτητο ότι θα υπάρχει συσχέτιση, δεν νομίζω ότι

συμβαίνει αυτό, δεν νομίζω, θα είχε ενδιαφέρον μια έρευνα να το δείξει, δεν έχω υπόψιν μου πάντως έτσι μελέτες σχετικές, δεν έχω υπόψιν μου μελέτες σχετικές

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Εεεε πιστεύετε ότι η ενδοοικογενειακή βία

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Θα μπορούσε να συσχετιστεί με την θυματοποίηση των εφήβων από τους παιδόφιλους; Θα ήταν ας πούμε παράγοντας

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ποια;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Η ενδοοικογενειακή βία.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Θα μπορούσε να συσχετιστεί; Δηλαδή ένα παιδί που είναι θυματοποιημένο μέσα στο πλαίσιο του σπιτιού αν θα μπορούσε να

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Να πέσει πιο εύκολα...

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι, εδώ τώρα είναι δύσκολες οι απαντήσεις, γιατί ένα παιδί που θυματοποιείται, η πορεία του από εκεί και πέρα δεν είναι πάντα εγγεγραμμένη, γιατί οι ανθρώπινες σχέσεις δεν είναι και αδιαμεσολάβητες, δηλαδή αν έχω έναν γονιό, ο οποίος ασκεί πάνω μου σωματική βία εγώ μετά θα είμαι βίαιος ή θα δημιουργήσω οικογένειες, ως γονιός, ως πατέρας που θα χτυπάω τα παιδιά μου. Δεν είναι τόσο απλό, έτσι; Το σίγουρο είναι ότι ένα παιδί θυματοποιημένο είναι εξοικειωμένο με ένα συγκεκριμένο ρόλο, δηλαδή με το ρόλο του θύματος, άρα ενδεχομένως να έχει περισσότερες πιθανότητες έτσι; Να προσαρμοστεί σε ένα τέτοιο ρόλο μέσα στον οποίο θα τον βάλει ένας παιδόφιλος. Στο ρόλο δηλαδή εκείνου, ο οποίος σε παγιδεύει με τον τρόπο του και με το προφίλ, έτσι, το θελκτικό, το ελκυστικό που θα δημιουργήσει και.. σε καθιστά τελικά έτσι; Αιχμάλωτο ψυχικά, αιχμάλωτο συναισθηματικά, αιχμάλωτο μιας τέτοιας σχέσης, μιας σχέσης δηλαδή έτσι; Υποταγής. Γιατί είναι μια σχέση υποταγής αυτή, δεν χρειάζεται να την χαρακτηρίσουμε περισσότερο, γιατί θα είχαμε πολλούς χαρακτηρισμούς να πούμε.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία. Εσάς ποια είναι η γνώμη σας, τι πρέπει να κάνει ένας ανήλικος χρήστης σε περίπτωση που πέσει θύμα του grooming;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Τι χρειάζεται να κάνει έτσι; Εντάξει το πρώτο πράγμα (παύση), όταν βέβαια έχει πέσει θύμα grooming το ζήτημα είναι (παύση), πως θα βγει

από αυτό; Εντάξει μιλάμε τώρα συμβουλευτικά και μιλάμε υποθετικά εε σίγουρα να ενημερώσει τους γονείς του, αυτό θα ήταν απαραίτητο από εκεί και πέρα θα ενημερωθούν οι αρχές και θα πράξουν τα δέοντα, υπάρχει η δίωξη ηλεκτρονικού εγκλήματος, η οποία μπορεί πλέον έτσι; Έχει δηλαδή τα κατάλληλα σημάδια, τα κατάλληλα στοιχεία μέσα από τον υπολογιστή να αναζητήσει το θύτη, έτσι δεν είναι; Και σίγουρα το σημαντικό είναι ότι είναι ένα τραυματισμένο παιδί ακόμα και αν δεν κακοποιηθεί σεξουαλικά, ακόμα και αν δεν υπάρξει μια παραβίαση σεξουαλικού χαρακτήρα είναι ένα τραυματισμένο και κακοποιημένο παιδί, συναισθηματικά δηλαδή έχει μπει σε μια διαδικασία, η οποία έχει δουλέψει μέσα του. Χρειάζεται υποστήριξη ψυχολογική, χρειάζεται την συμβολή ενός ειδικού θεωρώ, έτσι ώστε να αποκατασταθεί όλη αυτή η τραυματική εμπειρία στην ψυχή του. Πιστεύω δηλαδή ότι είναι σημαντικό να γίνει και αυτό έτσι;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία ε και κλείνοντας εε τι συμβουλές θα είχατε να δώσετε και στους γονείς και στα παιδιά, στους γονείς πιο πολύ μιλήσαμε γι αυτό και στα παιδιά για να προφυλαχτούν από το φαινόμενο..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Τις περισσότερες συμβουλές θα τις έδινα στους γονείς, στους γονείς θα έλεγα ότι είναι σημαντικό να έχουν κτίσει μια καλή και ουσιαστική σχέση με τα παιδιά τους, να είναι συναισθηματικά διαθέσιμοι, να είναι εκεί όταν τα παιδιά τους χρειάζονται και να δίνουν βαρύτητα, είναι πρώτης προτεραιότητας η σχέση με τα παιδιά αυτό είναι το βασικότερο όταν έχω κτίσει μια καλή σχέση με το παιδί μου βεβαίως και έχω περισσότερες πιθανότητες να είμαι γνώστης και του τι σημαίνει στο παιδί μου. Αυτό σημαίνει ότι είμαι εκεί να το ακούσω, χωρίς να το κριτικάρω και χωρίς να εξαντλήσω, ας πούμε, τη γονεϊκότητα μου σε τιμωρητικές μεθόδους έτσι αλλά είμαι και εκεί για να το οριοθετήσω. Θα κάθεται στον υπολογιστή από τέτοια ώρα μέχρι τέτοια ώρα, θα ξέρω που μπαίνεις αν μπορώ τουλάχιστον στα προεφηβικά να ξέρω και τους κωδικούς, αυτό είναι το άριστο να σας πω άλλα τα εφηβικά δύσκολα θα δώσουν τους κωδικούς στον γονιό ε; Αλλά μιας περίπτωση το δικό μας το θέμα δεν είναι να είναι ο γονιός ελεγκτής της συμπεριφοράς του παιδιού αλλά να μπορέσει να καλλιεργήσει στο παιδί εκείνη την κριτική σκέψη και εκείνη την αίσθηση της επάρκειας μέσα του, ώστε να διαχειρίζεται κάποιες δυσκολίες. Στα παιδιά θα έλεγα ότι, βεβαίως να ενημερωθούν και ενημερώνονται, όταν κάποιος πάει να τους ενημερώσει. Εντάξει μπορεί και κανένα να αναζητήσει στο διαδίκτυο αλλά ενημερώνονται, όταν πάει κάποιος να τους

ενημερώσει έτσι, να ενημερωθούν και να φροντίσουν και τα ίδια έτσι, λιγάκι να βάλουν ένα όριο στον εαυτό τους και ως προς τις ώρες που κάθονται στον υπολογιστή και σε σχέση με την κοινωνικότητα τους να ασχολούνται με τη φιλία της πραγματικής ζωής, τη δια ζώσης φιλία, η οποία έχει αγγίγματα, έχει μυρωδιές, έχει βλέμματα, έχει χαρά άλλου είδους ,δηλαδή να αναζητήσουν αυτή τη χαρά, που την ξέρουν στις εκδρομές τους, στα διαλλείματα τους , στα παιχνίδια τους, στις βόλτες τους, στους καφέδες τους, την ξέρουν! Να στοχεύσουν εκεί.. ένα θα σας πω, ότι μια μητέρα μου έλεγε έτσι γελώντας «προχθές έκαναν τρεις ώρες τα παιδιά μου σήμερα στο σχολείο και μετά αποχαιρέτησαν τους φίλους τους και ήρθαν στο σπίτι και μιλούσαν με τους φίλους τους onlineμέσα από το διαδίκτυο, και τους λέω αφού κάνατε τρεις ώρες, γιατί δεν πηγαίνατε και μια βόλτα; »Η μαμά είπε στα παιδιά, που στην δική μου εποχή εμείς θέλαμε να πάμε και δεν μας άφηνε η μαμά, ας πούμε.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ακριβώς.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: “Γιατί δεν πηγαίνατε μια βολτίτσα, αφού τελειώσατε σήμερα από το σχολείο νωρίς; Θέλαμε να γυρίσουμε στο σπίτι, να μιλήσουμε μέσα από το instagram, ας πούμε ή το facebook”. Έχουμε διαμορφώσει και μια αντίληψη και μια νοοτροπία, η οποία έχει τις δικές της δυσκολίες, έτσι, σε σχέση με τα παιδιά.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Και ίσως έχει γίνει μέρος της καθημερινότητας τους πλέον αυτό.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είναι κομμάτι της της εε ζωής τους δεν είναι καλό να δαιμονοποιούμε το διαδίκτυο, ούτε από την άλλη να το μυθοποιούμε. Μια ισορροπία είναι η καλύτερη αλλά πάντα η βάση στις συμπεριφορές τις επικίνδυνες είναι η καλή συναισθηματική σχέση στην οικογένεια, γιατί παρέχει εκείνη την εσωτερική ασφάλεια που βοηθάει τον έφηβο να ισορροπήσει σε μια τόσο δύσκολη ηλικία για τη, για τη πορεία του, έτσι η εφηβεία είναι μια πολύ έκρυθμη ηλικία, είναι πραγματικά εε γεμάτη δυσκολίες, γεμάτη ενδοψυχικές συγκρούσεις, γεμάτη ευαλωτότητα, κινδύνους και μόνο μια συναισθηματική σχέση ασφάλειας και αντοχής, ανθεκτικότητας, μπορεί να βοηθήσει τον έφηβο να αντιμετωπίσει κάθε τι, ας πούμε, δύσκολο έτσι;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Λοιπόν, έχετε κάτι άλλο γιατί μου τηλεφωνούν από παντού

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όχι ,σας ευχαριστούμε παρά πολύ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Να είστε καλά κορίτσια μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3

Στης 23/05/17 πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Ρεθύμνου στο τμήμα ψυχολογίας συνάντηση με την κυρία Όλγα Θεμελή η οποία έχει την ειδικότητα της ψυχολόγου. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο γραφείο της κυρίας Θεμελή στις 11.30 το πρωί. Η Μυρσίνη Κακάμπουρα είχε το ρόλο της συνεντεύκτριας. Με την είσοδο μας στο γραφείο της έγιναν οι απαραίτητες συστάσεις και ξεκινήσαμε την συζήτηση για τη διαδικτυακή σεξουαλική κακοποίηση (grooming).

Η συζήτηση μαγνητοφωνήθηκε αφού πήραμε πρώτα την έγκριση της κυρίας Θεμελή. Η συνέντευξη διάρκησε 20 λεπτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αρχικά να ρωτήσουμε κάποια δημογραφικά,εε την ηλικία σας βασικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ωχ! Εσείς, εσείς θα πείτε για πείτε τώρα.. μαντεψιές θέλω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑΣ: (γέλια)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: Εγώ θα έλεγα γύρω στα 35;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Κορίτσια θα σας κρατήσω εδώ και αύριο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..εγώ θα έλεγα γύρω στα 38.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Σας αγαπώ παρά πολύ θα σας βοηθήσω ότι θέλετε

(γέλια)

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είμαι 50.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑΣ: Αλήθειααα; όντως;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όντως εε τι να σας πω ψέματα; Είμαι γεννημένη το 67 ,ναι.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δεν σας φαίνεται!

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Έχω γεννηθεί τον Ιούλιο του 67.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: Αλήθεια τώρα;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Αλήθεια κορίτσια σας αγάπησα τώρα.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑΣ: (γέλια)

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία. Λοιπόν να ξεκινήσουμε. Καταρχάς τι γνωρίζετε για το φαινόμενο του grooming;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: Γενικές πληροφορίες.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Γενικές πληροφορίες ναι.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Κοιτάζτε αυτό που λέγαμε και λίγο εισαγωγικά, το groomingγενικά εε αφορά τον τρόπο αποπλάνησης των των παιδιών, αυτό που λένε και οι Άγγλοι τοο.. την επιλογή, το fishing, εε την παγίδευση, την αποπλάνηση, την υιοθέτηση ενός διαστρεβλωμένου συστήματος αξιών. Όποιο παιδί κρατά ένα μυστικό είναι το καλό παιδί, όποιο παιδί προδίδει ένα μυστικό εε δεν εε δεν αξίζει, το groomingλοιπόν, είναι η αποπλάνηση των παιδιών τώρα εε εγώ ασχολούμαι με την κακοποίηση, τη σεξουαλική κακοποίηση.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: και έτσι το groomingβλέπω και μελετώ αλλά και έβλεπα κυρίως στην πράξη ότι έχει κοινά στάδια.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δηλαδή;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Το στάδιο της επιλογής, επιλέγονται παιδιά πάρα πολύ ευάλωτα, δηλαδή ο δράστης συνήθως βρίσκει ρωγμές και μπαίνει και φυτρώνει

δηλαδή παιδιά επειδή και στο Ρέθυμνο ζήσαμε μεγάλες ιστορίες αποπλάνησης κυρίως εε από έναν εε πολύ γνωστό εδώ πέρα προπονητή μπάσκειτ και δάσκαλο. Τα παιδιά αυτά βρήκαν στο πρόσωπο του έναν μέντορα που προφανώς αναζητούσαν, ένας άνθρωπος που πέρασε μαζί τους πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δηλαδή έναν άνθρωπο που θαύμαζαν κατά κάποιο τρόπο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Έναν άνθρωπο που θαύμαζαν, έναν άνθρωπο μέντορα γι' αυτούς που έβλεπαν ότι ασχολείται ποιοτικά, έδινε ποιοτικό χρόνο. Οι δράστες λοιπόν επιλέγουν παιδιά. Εγώ μεγάλωσα σε μια γενιά με το το μύθευμα της καραμέλας δηλαδή μην πάρεις μια καραμέλα από τρίτο, μην μπει σε αυτοκίνητο άλλου, εε περίμενε στο ασανσέρ να ανέβει πρώτα αυτός και μετά ..εε αυτό απείχε πάρα πολύ από την πραγματικότητα γιατί η επιλογή σου, η παγίδευση σου και η παραβίαση σου μετά γίνεται από πολύ οικείο πρόσωπο και όχι από ξένο. Θα σε αποπλανήσει δικός σου άνθρωπος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ 2: Και στο διαδίκτυο θεωρείτε δηλαδή;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Στο διαδίκτυο είναι λίγο διαφορετικά. Στην κακοποίηση των παιδιών, στη σεξουαλικοποίηση που εκεί γίνεται η επιλογή, δηλαδή εγώ επιλέγω ποια παιδιά θα παραπλανήσω είναι διαφορετικά. Στο διαδίκτυο πάλι ένας κοινός παρονομαστής είναι τα παιδιά τα οποία θα παραπλανηθούν, θα αποπλανηθούν και τελικά θα ενδώσουν ακόμα και σε ακραίες έτσι απαιτήσεις. Είναι τα παιδιά εκείνα που επίσης, φαίνεται να έχουν μια πολύ μεγάλη ανάγκη για επικοινωνία, για σύνδεση με τον άλλον για μοίρασμα.. είναι τα ευάλωτα παιδιά είναι τα παιδιά εκείνα που δεν έχουν ιδιαίτερες σχέσεις ούτε σπίτι τους ούτε υπάρχει ένα περιβάλλον έτσι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Υποστηρικτικό..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Υποστηρικτικό. Μάλλον υπάρχει ένα έλλειμμα πραγματικά ουσιαστικών φίλων. Υπάρχει πολύ μοναξιά, υπάρχει πολύ ανασφάλεια, υπάρχει πολύ μοναχικότητα..και τα παιδιά βρίσκουν εκεί εε αυτό που θα ήθελαν ενδεχομένως εε να έχουν δίπλα τους σε μιαα.. όχι ηλεκτρονικά αλλά ρεαλιστικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δηλαδή τη δεδομένη στιγμή που μιλάει με τον διαδικτυακό χρήστη τους βγάζει μια ασφάλεια. Ο χρήστης αυτός;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ο χρήστης μπορεί να κολακέψει, μπορεί να υποσχεθεί εε μπορεί να δείξει ενδιαφέρον και είναι ακριβώς μερικά από τα στοιχειά αυτά που λείπουν από τα παιδιά και γραπώνονται θεωρώντας ότι αυτό θα τα γεμίσει και θα τα ικανοποιήσει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Πως ο χρήστης αυτός καταλαβαίνει τι χρειάζεται το κάθε παιδί για να το προσεγγίσει;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μα και αυτός πιστεύω ότι ψαρεύει, όπως ψαρεύει και ο χρήστης εκτός.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αα...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Και αυτός επιλέγει, γιατί υπάρχουν και αντιστάσεις δεν είναι όλα τα παιδιά εε τα οποία, δέχονται μια τέτοια πρόσκληση-πρόκληση-απόπειρα παραπλάνησης του διαδικτυακά. Είναι σαν να φικάρει όμως και σαν νααα σαν να κοσκινίζει. Τα παιδιά που θα μείνουν πάνω πάνω είναι τα παιδιά στα οποία θα στοχεύσει και θαα.. δηλαδή αυτό επίσης γίνεται βήμα βήμα, αν ακούσετε τους groomerστους δράστες που είναι πια στα στα χέρια του ποινικού μηχανισμού, πολλοί από αυτούς είναι έγκλειστοι, αν τους ρωτήσεις ποιο είναι το ποια είναι η μεγαλύτερη καλούμπα που θα χρειαστεί κάποιος για να αποπλανήσει σου λέει είναι η υπομονή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Α η υπομονή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Η υπομονή είναι μια δύσκολη διαδικασία, η οποία πάει βήμα βήμα σιγά σιγά, με υπομονή. Άρα αυτό γίνεται σιγά σιγά, σπάνια ένα παιδί θα ενδώσει σε ένα πρώτο μήνυμα έτσι, κτίζεται, πρέπει να κτίσει αρχικά μια σχέση εμπιστοσύνης και ασφάλειας και όταν αυτός ο σπόρος πέσει σε έναν ανήλικο, ο οποίος είναι ανασφαλής, του συμβαίνει κάτι δύσκολο εκείνη την περίοδο της ζωής του, νιώθει ότι δεν τον καταλαβαίνουν οι γονείς του, νιώθει ότι υπάρχουν πόρτες κλειστές νιώθει άρσιο μεθαύριο ότι υπάρχει και μια μικρή ερωτική απογοήτευση είναι ένα εύκολοθύμα. Ο δράστης το αντιλαμβάνεται, κερδίζει την εμπιστοσύνη του,

ανοίγει ένα μοίρασμα αρχίζει μια κουβέντα και εκεί ξεκινάμε τα λάθη από την άλλη πλευρά.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δηλαδή ο χρήστης ας πούμε μπαίνει στο facebook η στο instagram ηη οπουδήποτε και πως επιλεγεί τα θύματα του, δηλαδή από την εξωτερική εμφάνιση μπορεί να καταλάβει ένα παιδί που είναι ευάλωτο ας πούμε;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Κατά βάση θα έλεγα όχι, αλλά εε υπάρχει μια τυπολογία groomersεε υπάρχουν αυτοί που επιδιώκουν να μιλάνε με κορίτσια- αγόρια που έχουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Υπάρχουν άλλοι που ενδιαφέρει απλά να δούνε τη ψυχολογική κατάσταση των παιδιών εκείνη τη μέρα, δεν δίνουν καμιά σημασία στην εξωτερική εμφάνιση, αλλά για να φτάσει να πάρει φωτογραφία η για να φτάσει ας πούμε να ζητήσει έχει προηγηθεί ένα στάδιο χτισίματος μιας σχέσης.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Κάποια παιδιά που στα μέσα μαζικής δικτύωσης είναι πιο οολμηρά από άλλα είναι πιο εύκολα θύματα από..;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μερικές φορές ναι μερικές φορές όχι και φαντάζομαι ότι και οι δράστες και αυτά τα παιδιά θα συμπεριλάβουν ως ευάλωτα με την έννοια ότι φαίνονται να ανοίγονται ευκολότερα.. αλλά πολλά από αυτά τα παιδιά όταν αντιληφθούν τι γίνεται “στρίβουν” εε και κάποια άλλα παιδιά που φαίνονται ε νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να βρει τα παιδιά αυτά σε μια θέση ευαλωτότητας.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εεμ δεν ξέρω νομίζω ότι υπάρχει έενα.. παρότι γίνονται πολλές προσπάθειες χρειαζόμαστε πιστεύω περισσότερη ενημέρωση περισσότερη ευαισθητοποίηση, περισσότερος έλεγχος.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ2: Από τους γονείς;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι και από τους γονείς, δεν μπορεί τώρα το παιδάκι στο δημοτικό να έχει instagram και facebook τώρα αδιανόητο.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ2: Ναι..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Και απεριόριστη πρόσβαση στο διαδίκτυο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Και πως αυτό δηλαδή με τι τρόπο θα μπορούσαν οι γονείς να έχουν τα παιδιά τους σε πιο ελεγχόμενο περιβάλλον;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ2: Να τα προφυλάξουν ας πούμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όρια! Όρια..δηλαδή θα σου δώσω το tablet και θα το έχεις μισή ώρα το σαβ/κο. Εε για να δημιουργήσεις facebook φαντάζομαι, γιατί εγώ δεν έχω, εε πρέπει να δώσεις κάποια στοιχεία; Δηλαδή ένας ανήλικος μπορεί να έχει facebook;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ένας ανήλικος ναι. Μπορεί να έχει facebook.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πως δεν χρειάζεται να έχει mail; Δεν χρειάζεται κάτι να κάνει; Το ανοίγει έτσι;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Το mail είναι πολύ εύκολο να φτιαχτεί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι δηλαδή ένα παιδί τετάρτης πέμπτης έκτης δημοτικού από μόνο του πως ανοίγει facebook;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Θα μπει στον υπολογιστή, θα πατήσει τη σελίδα του facebook, εκεί βγαίνει..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μπορεί σε αυτό να μπει ένα φίλτρο; Δηλαδή σκέπτομαι οι γονείς που..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όχι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μπορούν να το..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Οι γονείς από μόνοι τους ναι στον υπολογιστή και καλά να πατήσουν ότι, το facebook, ως απαγορευμένο και καλά να μην μπορεί να έχει πρόσβαση στον υπολογιστή, αλλά το παιδί αν θέλει να κάνει facebook και είναι επηρεασμένο από τους φίλους και τα λοιπά μπορεί να μπει από κάποιον άλλο υπολογιστή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ο κανόνας είναι μέσα στα πλαίσια μιας σχέσης εμπιστοσύνης και οριοθέτησης οι γονείς να ελέγχουν που μπαίνει το παιδί και τι κάνει δηλαδή δεν μπορώ να φανταστώ έναν γονιό ο οποίος να μην ξέρει ότι το παιδί του

έχει email, στο δημοτικό.. έχει facebook, εε δεν μπορώ να φανταστώ ένα γονιό ο οποίος αγοράζει ένα κινητό τηλέφωνο στο παιδί του, ένα smartphone!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Καλά αυτό ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είναι.. δηλαδή εκεί χρειάζονται όρια. Κάποτε λειτουργούσαν σχολές γονέων, είναι σημαντικό να επαναλειτουργήσουν. Εε οο μ έτσι ώστε δεν μπορείς να περιμένεις και από κάθε γονιό να έχεις πούμε την ίδια ικανότητα και την ίδια γνώση. Γι' αυτό λοιπόν εκεί η πολιτεία, φορείς, οι Μ.Κ.Ο θα ήταν σημαντικό να οργανώσουν σχολές γονέων, να ενημερώσουν, εντάξει το υπουργείο Παιδείας ίσως θα έπρεπε ακόμα πιο έντονα να εε υιοθετήσει δράσεις προστασίας των παιδιών. Ίσως κάποια μαθήματα, ίσως κάποιες εβδομάδες αφιερωμένες σε αυτό, στο διαδίκτυο.. γίνονται κάποια βήματα αλλά φαίνεται υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη ανάγκη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ειδικά στη σημερινή εποχή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Υπάρχει πολύ μεγάλη ανάγκη ναι, βέβαια.

Ενημέρωση,

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Εαν ένα..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: πρόληψη, δηλαδή να ενημερωθεί για να για να γίνει πρόληψη, γιατί φαίνεται ότι υπάρχει, δηλαδή από τη μια υπάρχει, έχει μια ιστορία που τρέχει και από την άλλη υπάρχουν πολύ βασικά, δηλαδή στοιχειώδη πράγματα που τα παιδιά αγνοούν και αν δεν μπορεί να κάνει η οικογένεια τη δουλειά που πρέπει, πρέπει να την κάνει το σχολείο, δηλαδή αν και αυτοί οι δυο πυλώνες δεν παρέχουν την απαραίτητη γνώση και ενημέρωση δεν υπάρχει ελπίδα. Σκεφτείτε και αυτό ότι στην Ελλάδα για παράδειγμα.. υπάρχει ένα τεράστιο ποσοστό έφηβων κοριτσιών με εμμ που οδηγούνται σε εκτρώσεις, σε ηλικία 12 με 13 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρώπη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ2: 12 - 13;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Τεράστιος αριθμός. Ναι 12-13! Έκτρωση; Εε αφροδίσια νοσήματα; Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα; Αυτό τι σημαίνει; Δεν

υπάρχει ενημέρωση! Δεν ε, Δεν υπάρχει προφύλαξη! Πως είναι δυνατόν από την μία ας πούμε να έχω στο σπίτι μου ένα facebook, έναααν έναν υπολογιστή, ένα laptop,εε έναa smartphone, έναa αυτόοο tablet,να ακούω , να μαθαίνω , να πάω σχολείο.. και να αγνωώ βασικά πράγματα; Πως είναι δυνατόν εδώ εεε ενώ ακούγεται εεε η το το η πορνογραφία η αποπλάνηση στο διαδίκτυο εμμμ η διακίνηση αυτού του υλικού.. από την άλλη στιγμή τόσα παιδιά να πέφτουν θύματα; Πως γίνεται αυτό;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πρόσφατα αστυνόμοι μου λέγανε ότι ένα κοριτσάκι στην επαρχία που εε το ίδιο φωτογραφιζότανε γυμνό και ανέβαζε τις φωτογραφίες του.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Χωρίς να τις στέλνει κάπου; Απλά..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Τις έστειλε στο σε κάτι αγόρια , ναι εντάξει.. απλά χωρίς να ζητείται από αυτή να κάνει ακριβώς.. εε αυτή την συμπεριφορά

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Απλά από μόνη της.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Από μόνη της ναι. Αυτό κάτι σημαίνει όμως για το παιδί αυτό! Για τους γονείς του, κάτι σημαίνει για την αγορά που υπάρχει από έξω. Τι γίνεται όλο αυτό το πράγμα;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Τι σημαίνει δηλαδή;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: 2: Τι θεωρείτε εσείς;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Για το παιδί αυτό μπορεί να σημαίνει εεε πφφφ.. την βίωση πάρα πολλών προβλημάτων μπορεί να σημαίνει εεε μια προσπάθεια να γίνει αποδεκτό με όποιον τρόπο μπορεί να σημαίνει εεε μια έκφραση...

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ασφάλεια;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ασφάλεια δεν ξέρω. Μπορεί να σ.. πάρα πολλά πράγματα μπορεί να σημαίνει την υιοθέτηση τρελών προτύπων ας πούμε από την τηλεόραση δεν ξέρω τι, μπορεί να σημαίνει... μία απλή μίμηση πράξης που κάνει μια άλλη φίλη της. Για την οικογένεια σημαίνει κάτι! Αυτοί οι γονείς που είναι; Τι; δεν έχουν καταλάβει πως είναι μικρές ηλικίες τώρα μιλάμε και τι σημαίνει και για τα

άλλα παιδιά που περιμένουν ας πούμε στο διαδίκτυο να πάρουν φωτογραφίες της μικρής. Σίγουρα υπάρχει ένα έλλειμμα ενημέρωσης. Ευαισθητοποίησης όχι ηθικολογίας όμως, δηλαδή γνώσης! Δεν θα πούμε στα δεκατρίαχρονα θα μείνετε έγκυες γιατί αυτό ας πούμε εε δεν είναι ηθικό. Θα της πεις είναι θέμα δημόσιας υγείας , είναι υγεία σου! Είναι ζωή σου! Θα καταστραφείς έτσι! Δηλαδή αν έχεις από τώρα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα ,αν κάνεις κανά δυό εκτρώσεις τώρα, τι θα γίνει αργότερα; Και αα.. ηη.. η αθωότητα η παιδικότητα τι; Ποιος; Που; Γιατί; Δηλαδή υπάρχει ένα ολόκληρο κομμάτι

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μάλιστα. Τώρα μέσα στην οικογένεια δηλαδή πιστεύετε ότι η ενδοοικογενειακή βία, σχετίζεται με την θυματοποίηση των εφήβων από τους παιδόφιλους;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Σε ορισμένες περιπτώσεις ναι, σε ορισμένες περιπτώσεις όχι. Δεν υπάρχει μια γραμμική αιτιώδης σχέση ,δεν υπάρχει μια γραμμική σχέση εεε βία στην οικογένεια θύμα στο διαδίκτυο. Αν με ρωτάτε αυτό. Υπάρχουν μια σειρά παράγοντες που μεσολαβούν. Μπορεί να υπάρχει αυτό το μοντέλο, δηλαδή μια οικογένεια που έχει έντονη βία και τα παιδιά καταφεύγουν σε έναν εικονικό κόσμο, μπορεί να υπάρχει μια οικογένεια και τα παιδιά όντως να καταφεύγουν εκεί και μπορεί να υπάρχει και μια οικογένεια μεεε ενδοοικογενειακή βία , αλλά τα παιδιά να μην καταφεύγουν εκεί. Έχει να κάνει με το είδος των σχέσεων που έχουν με τους γονείς, έχουν να κάνουν με το είδος της ενδοοικογενειακής βίας, έχει να κάνει με την προσωπικότητα του παιδιού, έχει να κάνει με το αν αυτό το παιδί έχει άλλα υποστηρίγματα. Μπορεί να έχει έναν υποστηρικτικό νονό, μια υποστηρικτική θεία,

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Γιαγιά...

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μια γιαγιά, μπράβο! Μπορεί να έχει εμμ αδέρφια τα οποία θέλει να φροντίσει και τα αγαπάει πολύ, μπορεί να έχει εεε ένα σχολείο στο οποίο νιώθει ασφάλεια και αγάπη, δηλαδή δεν είναι απλά μια... δεν είναι σχέση αδιαμεσολάβητη. Συμβαίνει αυτό άρα θα συμβεί σίγουρα εκείνο.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Κατάλαβα..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι ενδέχεται.. ενδέχεται παιδιά τα οποία βρίσκουν μια καταφυγή στο διαδίκτυο ακόμα και σε .. ακραίες ας πούμε εε καταστάσεις όπως

είναι αυτή, ενδέχεται να είναι παιδιά που να έχουν υποστεί βία αλλά ενδέχεται να είναι και παιδιά τα οποία νιώθουν, εγώ πιστεύω πιο πολύ σε αυτό, παραμελημένα. Δηλαδή η παραμέληση είναι όντως η παραμελημένη μορφή της κακοποίησης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Παραμελημένα από οικογένεια.. φίλους

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Παραμελημένα από την οικογένεια τους, και όταν λέω παραμελημένα δεν εννοώ ως προς την ένδυση τους , ως προς την σίτιση τους, παραμελημένα ως προς την εκπαίδευση τους.. παραμελημένα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Στον συναισθηματικό τομέα..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δηλαδή υπάρχει ας πούμε ένα έλλειμμα, συναισθηματικής διαθεσιμότητας από την άλλη πλευρά. Είναι οι γονείς οι οποίοι λείπουν από το σπίτι... έχουν προτεροποιήσει την δουλειά τους ίσως υπάρχουν και πολλά παιδιά και μοιράζεται όλο αυτό.. εε δεν μπορούν ή δεν ξέρουν πως να δημιουργήσουν μια βαθιά ουσιαστική σχέση με τα παιδιά, και τα παιδιά προφανώς επιλέγουν να καταφύγουν αλλού, το διαδίκτυο ειδικά σε αυτές τις περιπτώσεις προσφέρει μια σειρά από υποκατάστατα .. ψηφιακά βέβαια ας πούμε και επίπλαστα αλλά προσφέρει!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ένα παιδί δηλαδή ,το οποίο παίζει από το πρωί ως το βράδυ ηλεκτρονικά παιχνίδια, ή ένα παιδί το οποίο είναι από το πρωί ως το βράδυ στο facebook ή ένα παιδί το οποίο από το πρωί ως το βράδυ διαβάζει έτσι ιστοσελίδες από εδώ και από εκεί, είναι ένα παιδί το οποίο δεν έχει άλλη επικοινωνία. Διότι αν ήταν ένα παιδί το οποίο εε έπαιζε σε μια αλάνα , αν εε μίλαγε με τους δικούς του, αν εε υπήρχε ένας άλλος τρόπος να εκφραστεί και να μοιράσει, δεν θα πήγαινε εκεί. Δηλαδή εμείς σαν παιδιά.. έτσι μεγαλώσαμε

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ,ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν υπήρχε το..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Το διαδίκτυο γενικά πολύ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: ή αν αισθανόσουν μόνος ,αν είχες τσακωθεί με τους γονείς σου ή αν δεν ήσουν καλά, αμ κλεινόσουν στο δωμάτιο σου ή χάζευες,

ζωγράφιζες, έπιανες ένα βιβλίο, έβλεπες την τηλεόρασή σου, δεν υπήρχε αυτό δηλαδή αυτή η ανάγκη. Αυτό είναι κάτι που δημιουργείται τώρα και είναι πιο ζωντανό αυτό το πράγμα και είναι ένας άλλος παράλληλος κόσμος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Στην ουσία εννοείται ότι το διαδίκτυο αντί να βοηθάει στην κοινωνικοποίηση, αποξενώνει τα άτομα πιο πολύ, κάπως έτσι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Θα ‘λεγα ότι όλα εεμ «μέτρων άριστον» ,δηλαδή μπορεί να το κοινωνικοποιήσει, εγώ βλέπω το mail μου 100 φορές τη μέρα ας πούμε και με βοηθάει πάρα πολύ, στέλνω, παίρνω, γράφω, ενημερώνομαι μιλάω και τα λοιπά έχει όμως πολύ μεγάλη σημασία για το λόγο που χρησιμοποιείς το διαδίκτυο, η ηλικία που το χρησιμοποιείς, το πως το χρησιμοποιείς. Δηλαδή η τεχνολογία νομίζω μας διευκόλυνε πάρα πολύ τη ζωή .Οι ακραίες χρήσεις της και οι χρήσεις της που οδηγούν σε παραβίαση δικαιωμάτων είναι εκείνες οι οποίες πρέπει να επανεξεταστούν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Πιστεύετε ότι τα άτομα που είναι εθισμένα με το διαδίκτυο είναι πιο εύκολα να πέσουν θύματα grooming;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι, όχι. Ένα παιδί που είναι εθισμένο στο διαδίκτυο είναι πιο εύκολο να παραβιάσει ένα ξέρω εγώ minimumωρών να παραμένει εκεί. Μπορεί όμως να πέσει θύμα και έχουν πέσει θύμα groomingπαιδιά τα οποία δεν είναι εθισμένα στο διαδίκτυο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Οπότε δεν είναι κάτι που..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν νομίζω ότι έχει σχέση, όχι. Δηλαδή εθισμός μπορεί να είναι παίζω εκεί, είμαι ένα αγοράκι και παίζω εκεί μέσα, κατεβάζω παιχνίδια και παίζω. Σκοτώνω-σκοτώνομαι και τα λοιπά. Είμαι ένα κοριτσάκι και μιλώ με τις φίλες μου στο skype ώρες ή ανεβοκατεβάζω και στέλνω, παρακολουθώ τους αγαπημένους μου ηθοποιούς και τους εεμ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αυτό δηλαδή δεν σημαίνει ότι...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι γιατί μπορεί να είμαι εθισμένος στο διαδίκτυο, να είμαι ώρες εκεί, να επισκέπτομαι όμως να είμαι στο tweeter, στο instagram, στο facebook, χωρίς όμως να επισκέπτομαι άλλες σελίδες, χωρίς καν να ενδίδω για ακόμα κι αν τύχει, αν μου πουν, όχι ούτε αυτό έχει σχέση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Και αν ένας ενήλικας πέσει θύμα του grooming;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ανήλικας ή ενήλικος;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ανήλικας ναι, πέσει θύμα του grooming, τι θα πρέπει να κάνει;

Όταν το καταλάβει, τι θα πρέπει να κάνει;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Θα πρέπει να ενημερώσει, το λογικό είναι, αμέσως τους γονείς του. Ή αν δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, δηλαδή δεν υπάρχει μια καλή γονεϊκή σχέση εδώ, τώρα θα ενημερώσει το σχολείο του, το δάσκαλό του, τη δασκάλα του. Εάν ούτε εκεί μπορεί να μιλήσει, κάποιον που εμπιστεύεται, ένα πρόσωπο εμπιστοσύνης. Αλίμονο πρέπει να ενημερώσει αμέσως, αμέσως. Δεν περιμένει κάποιον να του πει να πάει στην Αστυνομία βέβαια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Αλλά έχει σημασία και η ηλικία. Είναι άλλο περιστατικό grooming στα 7-8-9 και άλλο να θυματοποιούνται στα 14-17. Ένας έφηβος ενδεχομένως να ζητούσε βοήθεια από επαγγελματίες του τμήματος συμβουλευτικής επιστήμης αλλά το σπίτι, το σχολείο, οι άνθρωποι εμπιστοσύνης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Εεμ δηλαδή σε αυτές τις ηλικίες, από 14 και 17 και πέφτουν έτσι πιο, η εφηβεία;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εμ νομίζω και εγώ, δεν ξέρω αν το πα πριν, υπάρχει και εδώ μια τυπολογία παιδιών. Είναι παιδιά πάρα πολύ απογοητευμένα από τις σχέσεις τις γονεϊκές, μία κατηγορία. Είναι παιδιά που αναζητούν την ταυτότητά τους, έχουν ανάγκη για αποδοχή, εεμ εντάζει η εφηβεία έχει και ένα κομμάτι φιλαρέσκειας, δηλαδή θες να είσαι αγαπητός, θες να είσαι ποθητός, θες να είσαι.. και η ομορφιά έχει πολύ μεγάλη σημασία. Άμα κάποιος δείξει ένα ενδιαφέρον, πολύ πιο εύκολα μπορεί να παγιδευτείς. Είναι μια ανωριμότητα, υπάρχει μια..η εφηβεία είναι πολύ παρορμητική περίοδος, έτσι, που ακόμα κάποιος δεν έχει, δεν πατάει καλά στα πόδια του, αναζητά πτυχές του εαυτού του, παίζει με τα όρια, μπορεί να προκαλέσει, να έχει μια προκλητική συμπεριφορά. Αυτό δεν σημαίνει ότι βεβαίως ότι οποιοσδήποτε συνωμοτεί να πατήσει σε αυτό, «κοίτα μια μικρή προκλητική, άρα πάμε». Έχει να κάνει και με αυτό. Εεμ και υπάρχουν και τα παιδιά που μπορούν από περιέργεια να

δοκιμάσουν τις δικές τους αντοχές, των άλλων και να εμπλακούν και καλά καλά να μην καταλάβουν τι και πως.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία, νομίζω έχουμε, ναι ναι, νομίζω ότι έχουμε ολοκληρώσει

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι εντάξει, πως σου φάνηκε καλά τα πήγαμε;

(γέλια)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι μια χαρά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4

Στις 6/06/2018 πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη με την κα Μαρία Κουφονικολάκου στις 11:30 το πρωί. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο ιδιωτικό γραφείο της κα Κουφονικολάκου, στην Αθήνα, στην περιοχή της Γλυφάδας. Το ρόλο της συνεντεύκτριας τον είχε η Μασσαλή Αγγελική.

Αφού συστηθήκαμε, την ενημέρωσα αναλυτικότερα για την πτυχιακή μας εργασία και την ευχαρίστησα που με δέχτηκε. Η συνέντευξη μαγνητοφωνήθηκε αφού πρώτα πήρα την έγκριση της κα Κουφονικολάκου. Η συνέντευξη διήρκησε 24 λεπτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Να ξεκινήσουμε με κάποια δημογραφικά. Την ηλικία σας αρχικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι είμαι 46.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραίαα. Ο φορέας στον οποίο εργάζεσθε;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Λοιπόν, είμαι η ψυχολόγος της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου Γλυφάδας και ψυχολόγος του προγράμματος σχολική κοινωνική υπηρεσία, που είναι μια.. ένα πρόγραμμα που συνεργάζεται με τα σχολεία της περιοχής.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία. Εε θέλετε να ξεκινήσουμε με τον ορισμό του grooming ή τι γνωρίζεται εσείς γενικά για το grooming..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Φαντάζομαι τον έχετε τον ορισμό είναι παρά πολύ εύκολο να βρει κάποιος έναν ορισμό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είναι ένας τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν εεμ, εε άνθρωποι που ενήλικοι κατά κύριο λόγο ή και όχι που κρύβουν την ταυτότητα τους, προσπαθώντας να προσεγγίσουν ανηλίκους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι. Ωραία, ε πόσο συχνά θεωρείται ότι συμβαίνει το φαινόμενο του grooming;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Στις περιοχές από τις οποίες έχω εγώ εμπειρία νομίζω ότι σχετικά συχνά δεν θα πω ούτε αρκετά συχνά ούτε πολύ συχνά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Σχετικά συχνά..

Εε θα μπορούσατε να μας περιγράψετε το προφίλ των θυμάτων και των θυτών;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ως προς τα θύματα, αν μπορούσα να συνοψίσω ετσι, να φτιάξω ένα προφίλ νομίζω ότι.. ένα πράγμα που έχουν κοινό είναι ότι συνήθως δεν έχουν μια καλή σχέση με την οικογένεια, καλή επικοινωνία με την οικογένεια ή έχουν μια φαινομενικά καλή σχέση με την οικογένεια. Από αυτές που ο κόσμος τις βλέπει από έξω και λέει «αα τι ωραία οικογένεια», που όμως μέσα μπορεί να μην είναι έτσι τα πράγματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εεμ μπορεί να έχουν γονείς εε μάλλον αυστηρούς ή επικριτικούς και απαιτητικούς γονείς.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. αδιάφορους;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι θα μπορούσαμε να έχουμε και γονείς αδιάφορους. Εμείς εδώ στα σχολεία της περιοχής εε δύσκολα βρίσκουμε εε αυτό το είδος των γονιών. Όμως γενικά στο προφίλ των θυμάτων υπάρχουν αυτοί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, εεμ για τους θύτες;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Για του θύτες, δεν έχω δεν έχω εικόνα για τους θύτες από την εμπειρία δηλαδή, όμως νομίζω ότι είναι άνθρωποι, εε θεωρώ με κάποιου είδους συναισθηματική ανωριμότητα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μμμ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: με την έννοια ότι δεν μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη μιας διαπροσωπικής σχέσης στα «ανοιχτά».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Με έναν ενήλικο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Με έναν ενήλικο άνθρωπο, η οποία είναι πολύ πιο απαιτητική, είναι δύσκολες οι σχέσεις των ανθρώπων και απευθύνονται σε νεότερους ανθρώπους, σε μικρότερα ααμ...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ενδιαφέρον αυτό..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: ναι..είναι ίσως άνθρωποι που έχουν κάποια ελλείμματα συναισθηματικά και... νομίζω ότι μπερδεύουν μερικές φορές, για άλλους λόγους, την συναισθηματική επαφή με την εε σεξουαλική ικανοποίηση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι μάλισταα. Ποιες θεωρείται ότι είναι οι αιτίες που ένας ανήλικος χρηστής διαδικτύου θα πέσει θύμα του grooming;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Οι αιτίες.. μια αίτια είναι οτι στην εποχή που ζούμε υπαάρχει μια πάρα πολύ δυσανάλογη σχέση μεταξύ της ταχύτητας με την οποία συμβαίνουν τα πράγματα σε σχέση με την τεχνολογία και της εε προσπάθειας να ακολουθήσουν οι ενήλικοι άνθρωποι που είναι και γονείς

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: δηλαδή εννοώ ότι δεν καταφέρνουν να ακολουθήσουν οι γονείς όλα αυτά που συμβαίνουν και είτε τα δαιμονοποιούν δηλαδή αα είναι το κακό internet που τέλος πάντων είναι υπεύθυνο για όλα τα δεινά στον κόσμο ή.. και το απαγορεύουν εντελώς ή και όχι, δηλαδή μπορεί να το δαιμονοποιούν και να το απαγορεύουν η και να μην το απαγορεύουν ή δεν το καταλαβαίνουν καθόλου, πως λειτουργεί και έτσι απέχουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, οπότε πιστεύετε ότι δεν μπορούν να προστατέψουν σωστά τα παιδιά τους;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πολύ σωστά. Άρα με αυτό τον τρόπο δεν προστατεύονται τα παιδιά, γιατί οι γονείς δεν είναι κοντά, πρώτον επειδή δεν το ξέρουν αυτό και δεύτερον επειδή δεν το καταλαβαίνουν ή το φοβούνται

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: και έτσι τα παιδιά που, για αυτά τα παιδιά που είναι τώρα μέχρι και έφηβοι, η τεχνολογία αυτού του τύπου δηλαδή η σχέση με το internet, με τα chat, με τα forum, με το facebook είναι σχεδόν πλακουντιακό υλικό, δηλαδή γεννηθήκαν μέσα σε αυτό

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: ναι ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: οπότε υπάρχει ένα τεράστιο άνοιγμα ψαλίδας μεταξύ..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Σε σχέση με τους γονείς τους ε;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: ναι και έτσι δεν γίνεται να υπάρχει μια επαφή εκεί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εεε μια αιτία είναι αυτή, η άλλη αιτία είναι ότι τα παιδιά προσπαθούν να βρουν για λόγους πιο ειδικούς εε συναισθηματική επαφή, μέσω του διαδικτύου προσπαθούν να βρουν συναισθηματική επαφή επειδή δεν μπορούν να βρουν στο σπίτι; Και κάποιες φορές έχω δει ότι η απόσταση είναι πώς να το πω, είναι κάτι που το έχουν μάθει από το σπίτι τους, δηλαδή η συναισθηματική απόσταση είναι κάτι που το έχουν μάθει από το σπίτι τους και έτσι το θεωρούν οικείο την απόσταση από το internet να γνωρίσουν κάποιον, θεωρούν πως έτσι είναι τα πράγματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αα κατάλαβα, δηλαδή παρόλο που έχουν αυτή την συναισθηματική απόσταση από τους γονείς τους χρειάζονται κι αυτό

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Φυσικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: οπότε μέσω του διαδικτύου προσπαθούν να το βρουν χωρίς όμως να ξέρουν ότι μιλάνε μ' έναν ενήλικο.

ΣΥΝΕΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Φυσικά, ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Πιστεύεται ότι αυτά τα παιδιά έχουν φίλους; Έχουν κοινωνική ζωή;

ΣΥΝΕΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Εεε μου έχουν τύχει περιπτώσεις και έχω έτσι και από ότι ξέρω τέλος πάντων υπάρχουν παιδιά που τους συμβαίνει αυτό και έχουν φίλους κατά κύριο λόγο όμως είναι πιο μοναχικά άτομα ,πιο εσωστρεφείς, επίσης νομίζω ότι είναι άλλο το προφίλ των αγοριών κι άλλο των κοριτσιών που πέφτουνε θύματα grooming.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Πολύ ενδιαφέρον, οπότε πιστεύεται ότι το φύλλο του ανήλικου χρήστη επηρεάζει το grooming;

ΣΥΝΕΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Ναι, πιστεύω ότι επηρεάζει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Με ποιόν τρόπο;

ΣΥΝΕΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Νομίζω ότι είναι πιο πιο ευάλωτα τα κορίτσια εε και τα αγόρια είναι πιο ευάλωτα στις πρώτες εφηβικές ηλικίες όπως λέμε τα τρία πρώτα χρόνια 13 με 16, 16 με 18 νομίζω όχι και τόσο. Υπάρχουν φυσικά περιπτώσεις αγοριών που θεωρούν ότι... Νομίζω ότι το προφίλ των αγοριών είναι πιο πολύ ενός πιο εσωστρεφούς αλλά πιο ενός παιδιού ενός εφήβου που ασχολείται με πράγματα ίσως έχει κάποιο ειδικό ενδιαφέρον δηλαδή το διάβασμα, το σκάκι, κάτι τέτοιο τέλος πάντων.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Κάτι ποιο ασυνήθιστο εννοείται;

ΣΥΝΕΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Ένα ειδικό πράγμα με το οποίο ασχολείται, από το οποίο μπορεί να το προσεγγίσει αυτός που.. δηλαδή θα βρει ένα πάτημα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αα κατάλαβα. Και για τα κορίτσια;

ΣΥΝΕΝΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Τα κορίτσια νομίζω ότι εμπίπτουν πιο πολύ στην κατηγορία της συναισθηματικής ανάγκης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. Ότι είναι πιο απόμακρα από τους γονείς τους δηλαδή;

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Πιο απόμακρα ή ότι έχουν πιο πολύ ανάγκη για συναισθηματική επαφή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, ωραία. Πιστεύεται ότι η ενδοοικογενειακή βία σχετίζεται με το φαινόμενο του grooming;

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Θα μπορούσε, θα μπορούσε η βία είναι ένα πράγμα που ο καθένας προσπαθεί να ξεφύγει, να εφεύγει μακριά από αυτό, άρα είναι ένας τρόπος του να φύγεις μακριά, γνωρίζοντας έναν άλλον άνθρωπο έξω από την οικογένεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, και σε αγόρια και σε κορίτσια αυτό;

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Μμμ πιθανόν περισσότερο σε κορίτσια, λίγο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία. Εε τα άτομα που είναι εθισμένα στο διαδίκτυο πιστεύεται ότι θυματοποιούνται πιο εύκολα από ένα παιδόφιλο;

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Γιατί το πιστεύεται αυτό;

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Νομίζω ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο έχει να κάνει με το, μ' αυτό του να ξεφύγει που είπαμε πριν δηλαδή εγώ αυτό έχω δει. Ένα παιδί ξεφεύγει μέσω του διαδικτύου, ξεφεύγει από βία, από μια κατάσταση στην οικογένεια, από κάποιο τραύμα, από μία απόσταση; Που πάλι είναι τραύμα έτσι, γιατί η παραμέληση συνιστά κακοποίηση στα παιδιά και στους εφήβους οπότε ναι είναι πιο εύκολο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ακόμα και τα παιδιά που είναι εθισμένα αλλά ας πούμε παίζουν παιχνίδια;

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Ναι μιλάτε για αυτόν τον εθισμό όχι για τα κοινωνικά δίκτυα λοιπόν;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Γενικά για τον εθισμό στο διαδίκτυο.

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΟΜΕΝΗ: Νομίζω ναι. Θα έλεγα ναι και περισσότερες ώρες ξοδεύουν εκεί, υπάρχει μεγαλύτερο πεδίο για να ρίξει κάποιος τα δίκτυα του.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. εεε τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνουν οι γονείς για να προστατέψουν τα παιδιά;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Τα κλασσικά. Να μιλάνε με τα παιδιά, να... μέχρι μια ηλικία να μην τα αφήνουν να είναι με τον υπολογιστή μόνα τους, χωρίς επίβλεψη..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μέχρι ποια ηλικία;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πιστεύω μέχρι και την πρώτη ηλικία που θα τους δοθεί η επαφή με τοσο με το διαδίκτυο με το δικό τους εε με δικούς τους λογαριασμούς, ηη συνήθως σε αυτή την περιοχή που δουλεύω εγώ η η ηλικία αυτή είναι αμέσως η πρώτη τάξη του γυμνασίου ,δηλαδή από τα δεκατρία χρόνια

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: εεεε οπότε εκεί χρειάζεται ακόμα επίβλεψη, δηλαδή μέχρι και τα δεκατέσσερα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αα...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: τα δύο πρώτα χρόνια.. ούτως ώστε να μπορούν να έχουν τα παιδιά μίαα.. να εξασκηθούν να εκπαιδευτούν σε αυτό

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ναι... Μάλιστα...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εεε και φυσικά μετά να δίνουμε την εεε αίσθηση σαν γονείς ότι μπορεί ηη

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: να τους ακούσουν;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: οποιαδήποτε στιγμή να έρθει να μιλήσει ακόμα και για κάτι που ντρέπεται ή που θεωρεί ότι δεν είναι καλό

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. και να μην είναι αυστηροί όπως είπατε πριν εε; για να μπορεί και το παιδί να μιλήσει..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Αυτό σημαίνει δίνω την εντύπωση ότι μπορεί το παιδί αν.. αν είναι αυστηρός ή αυστηρή δεν θα μπορεί το παιδί.. δεν θα δώσει την εντύπωση στο παιδί ότι μπορεί να έρθει να μου εμπιστευτεί κάτι, γιατί θα φοβηθεί ότι θα το μαλώσω έτσι δεν είναι;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. εμμ τί πρέπει να κάνει ένας ανήλικος αν πέσει θύμα grooming;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πρέπει να απευθυνθεί στους γονείς του. Πριν από όλα. Επίσης να.. νομίζω ότι .. υπάρχει και... αν υπάρχει ακόμα το... αυτό το saferinternet..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Θα μπορούσε να απευθυνθεί σε κάτι από αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Έχετε συναντήσει περιπτώσεις που... άργησαν να το πούνε στους γονείς τους;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Πόσο διάστημα;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μήνες.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μήνες ε;;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: μμ χμμ. Μήνες τους οποίους συνέχιζαν νααα επικοινωνούν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ενώ είχαν βρεθεί από κοντά; Ηη;;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όχι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι, συνέχιζαν να επικοινωνούν χωρίς ναα έχουν βρεθεί..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Από όταν βρεθούν με τον ενήλικο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν μου έχει τύχει..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Δεν σας έχει τύχει..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: μμ χμμ..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: ναι...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: δεν μου έχει τύχει.. Συνήθως οι περιπτώσεις που είχαμε εμείς τρώμαζαν μετά από την... εεε... μετά από την εε αποκάλυψη των προθέσεων του... του θύτη κατά κάποιο τρόπο..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ότι είχε ποιο σεξουαλικές προθέσεις από ότι είχε φανεί αρχικά..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. οπότε σε αυτό το στάδιο συνήθως τρωμάζουν και το αναφέρουν στους γονείς τους..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ανεξάρτητα από το... αν είναι απόμακροι ή όχι;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μμμ χμμμ.. ναι.. κοιτάζτε στη δική μου τη δουλειά δεν έκανα.. δεν μου δόθηκε η ευκαιρία να κάνω ακριβώς το προφίλ της οικογένειας.. οπότε μόνο εμπειρικά μπορώ να το πω.. τι είδους οικογένεια ήτανε

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ναι κατάλαβα..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: και είναι ένα μάλλον παρακινδυνευμένο αυτό που λέω τώρα.. δηλαδή να δεις μια οικογένεια για μία ή δύο φορές.. εε δεν μπορείς ακριβώς να καταλάβεις περί τίνος πρόκειται.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι εντάξει λογικό... οι γονείς τι κάνουν ; από όταν το μάθουν και μετά;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Οι γονείς συνήθως πανικοβάλλονται και προσπαθούν νααα.. συνήθως απαγορεύουν το την επαφή του εφήβου ή της έφηβης με το internet.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: ααα τα απαγορεύουν εντελώς ε;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: μμ χμμμ.. και μετά προσπαθούν νααα εεε.. βγάλουν μία άκρη, επίσης από το πρώτο πράγμα που κάνουν, για την ταυτότητα του θύτη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αα ναι εε;;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: μμ χμμμ..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Εεμμ επισκέπτονται κάποιον ειδικό;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Επισκέπτονται.. ναι. Επισκέπτονται και κάποιον ειδικό ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Για το παιδί ή πιο πολύ για να ρωτήσουν οι ίδιοι...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Για να ρωτήσουν τι να κάνουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Για να ρωτήσουν τι να κάνουν. Πιστεύετε ότι το παιδί μετά πρέπει να το παρακολουθήσει κάποιος ψυχολόγος ή κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Το παιδί όχι τόσο όσο όλη την οικογένεια, νομίζω ότι έτσι και αλλιώς είναι τοο.. τοο πρωτόκολλο λέει ότι ,όταν ένα παιδί χρειάζεται μια στήριξη ή μια βοήθεια ή θεραπεία πάντα ταυτόχρονα μπαίνει και η οικογένεια σε θεραπεία.. ή μια συμβουλευτική γονεϊκή..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Γιατί πρέπει να συντονίζονται αυτά τα πράγματα.. Δηλαδή δεν γίνεται να θεραπεύσεις ένα παιδί από κάτι που το έσπρωξε να κάνει, αυτό το πράγμα και μετά να το ξαναστέλνεις στην οικογένεια που μπορεί.. είναι σαν το γιοφύρι της Άρτας ολημερίς το χτίζανε το βράδυ γκρεμιζόταν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, είναι δηλαδή πρόβλημα της οικογένειας..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πάντα. Πάντα όταν υπάρχει ένα θέμα σε ένα παιδί ή έναν έφηβο πάντα είναι πρόβλημα της οικογένειας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. το παιδί ίσως, δεν πρέπει να αλλάξει κάποια χαρακτηριστικά του;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν είναι τόσο θέμα αλλαγής χαρακτηριστικών, όσο θέμα του να νιώσει προστατευμένο από την οικογένεια ή του να αλλάξουν κάποια πράγματα στις σχέσεις μέσα στην οικογένεια..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ούτως ώστε να μην χρειάζεται να κάνει τόσο ακραία.. ή τόσο ριψοκίνδυνα πράγματα..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. πιστεύετε δηλαδή ότι μόλις φτιάξουν την κατάσταση οι γονείς αυτόματα και το παιδί είναι προστατευμένο και δεν θα πέσει θύμα του grooming

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Δεν είναι ακριβώς και παράλληλα με αυτό.. δηλαδή, πρώτα στοχεύεις στην αιτία που δημιουργήσε μέσα στην οικογένεια αυτό το.. σε ότι σχέση μπορεί να έχει αυτή η αιτία.. έτσι; Στην εμφάνιση του φαινομένου..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Και μετά ταυτόχρονα με αυτό φυσικά και δίδονται στο παιδί κάποιες.. εε

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: συμβουλές;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι φυσικά αυτό είναι.. εννοείται, ότι εξηγείται στο παιδί πως δουλεύει όλο αυτό το πράγμα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.. εσείς τι συμβουλές θα είχατε να δώσετε σε ένα παιδί.. και στους γονείς του.. Γενικά. Για να προφυλαχτεί από το φαινόμενο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είναι αυτό που είπα πριν. Ότι οι γονείς δεν πρέπει να το φοβούνται αυτό το πράγμα. Ότι καλό είναι όμως να προσπαθήσουν, να συντονίζονται με το παιδί τους ή με την έφηβη ή με τον έφηβο. Δηλαδή να να το παρακολουθούν αυτό όσο μπορούν, να ενημερώνονται.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Να μπορούν δηλαδή να ακολουθούν το παιδί, σε εισαγωγικά, στην πορεία, την εξοικείωση του με αυτό το μέσο, με το internet, νομίζω ότι χρειάζεται αυτό το πράγμα, χωρίς να το φοβούνται οι ίδιοι και άρα να το κάνουν κάτι στο μυαλό τους ,τρομακτικό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Αν το κάνουν αυτό ,θα μπορέσουν καλύτερα να εξηγήσουν στο παιδί τι συμβαίνει, τι πρέπει να περιμένει..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Τους κινδύνους ίσως;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Τι δεν πρέπει να κάνει ποτέ..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Και πρέπει να αισθάνεται το παιδί ,ότι υπάρχει μια επαφή με τους γονείς ,ότι δεν είναι μόνο του εκεί έξω, στο διαδίκτυο.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, μάλιστα. Ίσως και οι γονείς, δεν ξέρω, ίσως πιστεύουν οτι δεν θα συμβεί σε αυτούς ,όπως γενικά πιστεύουμε ότι δεν θα μας συμβεί κάτι κακό, και το αμελούν.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Φυσικά. Είναι πολύ κοινό χαρακτηριστικό, ανθρώπινο, αυτό. Το να ...η «άρνηση» τέλος πάντων.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Εμείς αυτό το λέμε «άρνηση» είναι μια «άμυνα».

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Μια «άμυνα». Ωραία..εντάξει. Για τα παιδιά ίσως κάποιες συμβουλές;

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Για τα παιδιά, δεν νομίζω να είναι κάτι παραπάνω από αυτά που είπαμε, το μόνο που θεωρώ έτσι πάρα πολύ χρήσιμο, θα το θεωρούσα χρήσιμο, είναι να μπορούσαν να γίνονται πιο συστηματικές προσπάθειες ίσως στα σχολεία για να..

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, είναι σημαντικό αυτό.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μμμ και προς τους γονείς και προς τα παιδιά. Και προς τους εκπαιδευτικούς. Δηλαδή προς τις 3 πλευρές, και προς τις 3.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Για να μπορούν να ενημερώνονται για όλα αυτά τα θέματα, να ακούνε τα παιδιά ότι δεν φταίνε αυτά. Τα παιδιά σε αυτή την ηλικία έχουν το χαρακτηριστικό να θεωρούν ότι φταίνε, για όλα που συμβαίνουν. Όποτε είναι πολύυυ χρήσιμο να απενοχοποιήσουμε τα παιδιά και να μπορούμε να τους δείξουμε ότι συμβαίνει αυτό ,άρα «έχετε το νου σας και ξέρετε, ελάτε να μας το πείτε».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Από την εμπειρία σας πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ενημερωμένοι γι' αυτό το θέμα;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι, Όχι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Όχι ε;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Όχι. Οι εκπαιδευτικοί γενικά είναι ένας κλάδος πολύ πονεμένος τα τελευταία χρόνια, δηλαδή έχει, βάλλεται από παντού και είναι ο πρώτος κλάδος που απαξιώθηκε με την κρίση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ισχύει

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Είναι ο πρώτος κλάδος που μειώθηκε ο μισθός τους τραγικά και είναι μια πάρα πολύ δύσκολη δουλειά. Οπότε αν σε αυτά όλα προσθέσουμε και το κοινωνικό αντίκτυπο της κρίσης που φυσικά είναι και στα σχολεία, από τις οικογένειες έρχεται, εκφράζεται με τα παιδιά, τα πράγματα είναι πάρα πολύ δύσκολα με αυτούς και όχι δεν έχουνε. Και μάλιστα είναι και σε μια άρνηση πλέον να δεχτούν περισσότερα, τέτοιου είδους ,τέτοιου είδους παρεμβάσεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Αλήθεια;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Μμχ,μχ (καταφαση).

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Λόγω της κρίσης πιστεύετε ή;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι, λόγω του ότι το βλέπουν ως εξής ,λένε «παίρνω 800€ και θέλεις να σου έρθω και το απόγευμα να μάθω για το grooming;»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, «Γιατί να κάνω κάτι παραπάνω, αφού δεν παίρνω κάτι παραπάνω;»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Και όχι πως δεν παίρνουν κάτι παραπάνω αλλά όπως έχουν στοχοποιηθεί και από τα media, ότι φταίνε οι δάσκαλοι, ότι τα σχολεία είναι χάλια, ότι το δημόσιο σχολείο είναι δεν ξέρω και εγώ τι, είναι φυλακή, τραγωδία, δεν

ξέρω, είναι συστηματική προσπάθεια απαξίωσης του εκπαιδευτικού και του δημόσιου σχολείου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι, αν ήταν ενημερωμένοι πιστεύω ότι θα μπορούσαν να βοηθήσουν..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Πιθανότατα..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: και ίσως εε δεν ξέρω, ίσως καταλάβαιναν καλύτερα τα παιδιά.. από τους γονείς..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι, είναι ,υπάρχουν εε

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ειδικά όταν οι γονείς είναι αδιάφοροι ή δουλεύουν πολλές ώρες και δεν βλέπουν τα παιδιά τους..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Θα έπρεπε να μπορούν να απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς έχετε δίκαιο..έχετε δίκαιο. Μου έχει τύχει όμως η παραπομπή, εε έφηβης να έρθει από την καθηγήτριά της

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Και όχι από το το σπίτι. Δηλαδή υπάρχουν εκπαιδευτικοί, και όλα αυτά που συμβαίνουν ,παρόλα αυτά που λέμε, που είναι πολύ κοντά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Προσπαθούν αλλά πόσα πόσα περισσότερα να κάνουν; Δηλαδή σκεφτείτε και τα πρακτικά. Όταν ένας εκπαιδευτικός χρειάζεται να είναι σε 3 σχολεία..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: μια μέρα ,δηλαδή φεύγει από το ένα πάει στο άλλο και φεύγει από το άλλο και πάει στο άλλο, δηλαδή

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Και τόσα παιδιά και δεν μπορεί να το..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ναι και δεν μπορεί να αναπτύξει σχέση με τα παιδιά ενός σχολείου. Καταλαβαίνεται..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ναι ναι..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ποιο από τα 3 σχολεία να φτιάξει σχέσεις; Είναι δηλαδή και θέματα εεμ κοινωνικά και πολιτικής αυτά, που μετράνε πάααρα πολύ.. πίσω από όλα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑ: Ωραία.. ενδιαφέρον.

Εντάξει, τελειώσαμε. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΗ: Ευχαριστώ και εγώ πάρα πολύ ,ήταν ενδιαφέρον και για μένα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας θα θέλαμε να αποδώσουμε τις ευχαριστίες μας :

Στην επόπτριά μας κα Ιατράκη Ελίζα που μας καθοδήγησε καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας μας, μας συμβούλευσε και υπήρξε πολύ υποστηρικτική και υπομονετική απέναντί μας

Στους 4 ειδικούς επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνά μας

Στους υπεύθυνους των φροντιστηρίων του Δήμου Ηρακλείου αλλά κυρίως στους μαθητές που αφιέρωσαν χρόνο για να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια και μας βοήθησαν να πραγματοποιήσουμε την έρευνά

Τέλος οφείλουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στο οικογενειακό και φιλικό μας περιβάλλον που μας στήριξε για να ξεπεράσουμε κάθε εμπόδιο και να ολοκληρώσουμε την πτυχιακή εργασία.